

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU1

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2021 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, som uppgår till ca 16,2 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Även övriga motionsförslag avstyrks. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag till bemyndiganden om ekonomiska åtaganden och om godkännande av en investeringsplan för fastigheter och markanläggningar för 2021–2023 som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

Därutöver tillstyrker utskottet regeringens förslag om bemyndiganden om dels borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut från 2019, dels annullering av utsläppsenheter förvärvade under 2019 genom Sveriges program för internationella klimatinsatser.

I betänkandet finns en reservation (SD) och tre särskilda yttranden (M, V, KD). Ledamöterna från Moderaterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:1 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.
Cirka 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Utskottets överväganden	7
Regeringens klimatredovisning	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20	11
Statens budget inom utgiftsområde 20	17
Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvars- fördelningsbeslut för 2019	45
Annullering av utsläppsenheter som har förvärvats under 2019 genom Sveriges program för internationella klimatinsatser	46
Reservationen	48
Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (SD)	48
Särskilda yttranden	54
1. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (M)	54
2. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (V)	56
3. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (KD)	58
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	63
Propositionen	63
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	63
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	67
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden	69
<i>Bilaga 4</i>	
Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20	70

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Statens budget inom utgiftsområde 20

a) Anslagen för 2021

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 20 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 20 punkt 4 och avslår motionerna

2020/21:33 av Mattias Karlsson i Norrhult (SD),
 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 19,
 2020/21:727 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 25,
 2020/21:2806 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.1,
 2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 12,
 2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 34.1,
 2020/21:3197 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),
 2020/21:3222 av Martin Kinnunen m.fl. (SD),
 2020/21:3349 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 7 och 8,
 2020/21:3353 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 1–12,
 2020/21:3357 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 17,
 2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 20, 21 och 50 samt
 2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 8.1.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 20 punkt 5.

c) Godkännande av en investeringsplan

Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2021–2023 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 20 punkt 3.

Reservation (SD)

2. Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2019

Riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2019 som Sverige har tilldelats och

som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för det året.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 20 punkt 1.

3. Annullering av utsläppsenheter som har förvärvats under 2019 genom Sveriges program för internationella klimatinsatser

Riksdagen bemyndigar regeringen att annullera Sveriges innehav av utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats under 2019. Utsläppsenheterna har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 20 punkt 2.

Stockholm den 3 december 2020

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M)*, Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M)*, Runar Filper (SD), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V)*, Betty Malmberg (M)*, Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S), Mats Nordberg (SD), Ulrika Heie (C), Kjell-Arne Ottosson (KD)* och Joar Forssell (L).

* Avstår från ställningstagande under punkt 1, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2020/21:1 i de delar som gäller utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Vidare behandlas Moderaternas, Sverigedemokraternas, Vänsterpartiets och Kristdemokraternas motionsyrkanden om anslag inom utgiftsområdet och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21 som återspeglar förslagen i partiernas anslagsmotioner. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2021 och de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna föreslår i sina respektive anslagsmotioner. I bilaga 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

I betänkandet behandlas dessutom utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20. Utskottets arbetsgrupp för uppföljning och utvärdering har lämnat en uppföljningsrapport om resultatredovisningen. Rapporten finns i bilaga 4.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2021 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård till 16 202 213 000 kronor (prop. 2020/21:1, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). I detta betänkande föreslår miljö- och jordbruksutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområde 20 ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Regeringens klimatredovisning

Enligt 4 § klimatlagen (2017:720) ska regeringen varje år lämna en klimatredovisning till riksdagen. Redovisningen ska lämnas i budgetpropositionen och innehålla en redovisning av utsläppsutvecklingen, en redovisning av de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året som gått och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen samt en

bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas.

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden granskat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 i budgetpropositionen. Granskningen är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens klimatredovisning behandlas först och därefter regeringens resultatredovisning. Utskottet behandlar sedan de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller anslag inom utgiftsområde 20. Slutligen behandlas regeringens förslag i budgetpropositionen som avser bemyndigande om dels borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut från 2019, dels annullering av utsläppsenheter förvärvade under 2019 genom Sveriges program för internationella klimatinsatser.

Utskottets överväganden

Regeringens klimatredovisning

Propositionen

I bilagan till proposition 2012/21:1 utgiftsområde 20 lämnar regeringen årets klimatredovisning. Regeringen framhåller att klimatlagen ställer krav på innehållet i den klimatredovisning som regeringen är skyldig att ta fram varje år. Den ska omfatta

1. en redovisning av utsläppsutvecklingen
2. en redovisning av de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen
3. en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas.

I propositionen redovisar regeringen att klimatredovisningen har tagits fram med stöd av ett underlag som Naturvårdsverket lämnade till regeringen i april 2020 och anför att strukturen i klimatredovisningen i huvudsak följer klimatlagens krav på innehåll. Regeringen redogör först för utsläppsutvecklingen i Sverige och för de sektorer som ingår i etappmålen. Därefter beskriver regeringen de viktiga beslut om styrmedel och förändringar av styrmedel inom klimatpolitiken som har fattats under perioden den 1 juli 2018 – 31 december 2019 samt redovisar en bedömning av beslutens effekter på växthusgasutsläppen.

Vidare redovisar regeringen hur utsläppen antas utvecklas mot etappmålen till 2020, 2030 och 2040 samt mot det långsiktiga målet till 2045 till följd av dessa beslut, utsläppsgap i förhållande till de klimatpolitiska målen samt en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder. Regeringen redogör därefter för ytterligare åtgärder och aviserad politik som har potential att minska utsläppen så att klimatmålen kan nås. Regeringen beskriver också vilka andra viktiga klimatpolitiska beslut, förutom beslut om styrmedel, som har fattats och som kan komma att underlätta för kompletterande åtgärder på området.

Regeringen anför avslutningsvis att den kommenterar de bedömningar och rekommendationer som Klimatpolitiska rådet presenterat i sin rapport 2020.

Kompletterande uppgifter

Utskottet behandlade regeringens första klimatredovisning i betänkande 2018/19: MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Utskottet konstaterade då att regeringen inte fullt ut uppfyllde kravet i klimatlagen om att klimatredovisningen ska omfatta en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder samt när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan

fattas. Regeringen uppgav att detta berodde på att budgetpropositionen för 2019 lämnats av en övergångsregering. Vidare anförde utskottet att det är viktigt att den kommande regeringen i framtida budgetpropositioner kompletterar klimatredovisningen med vilka eventuellt ytterligare åtgärder den avser att vidta samt när och hur beslut om dessa åtgärder kan fattas. Utskottet ansåg även att den kommande regeringen bör utveckla klimatredovisningen när det gäller andra utgiftsområdets klimatpåverkan och bidrag till att minska utsläppen.

Utskottet behandlade regeringens andra klimatredovisning i betänkande 2019/20:MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Utskottet framhöll då att klimatredovisningen avsevärt förbättrats jämfört med föregående år. En förbättring som utskottet särskilt framhöll var att regeringen i större utsträckning redovisade vilka resultat genomförda insatser och åtgärder lett till samt i vilken mån dessa bidrar till att uppfylla klimatmålen. Utskottet framhöll att det är önskvärt att ännu fler resultat av insatser och åtgärder redovisas på detta sätt. Utskottet såg även positivt på att regeringen redovisade uppdaterade diagram utifrån samma struktur som i föregående års klimatredovisning eftersom det är bra för kontinuiteten i redovisningen.

Utskottet framhöll vidare att det var svårt att få en överblick över de samlade totala effekterna av genomförda åtgärder och beslut. Enligt strukturen i klimatredovisningen redovisas utsläppsutvecklingen utifrån etappmålen och uppdelat per sektor där det är relevant. Eftersom vissa åtgärder och beslut påverkar utsläppen i flera sektorer redovisas dessa därmed på flera ställen, t.ex. åtgärder inom Klimatklivet. För att få en mer lättöverskådlig klimatredovisning bedömde utskottet i likhet med föregående år att regeringen skulle kunna överväga att presentera en sammanställning av de samlade klimateffekterna i en tabell. Utskottet framförde denna synpunkt även året dessförinnan.

Regeringen har tillsatt Klimatpolitiska rådet för att det bl.a. ska analysera hur målen på kort och lång sikt kan nås på ett kostnadseffektivt sätt samt granska och bedöma kvaliteten på de underlag och modeller som regeringen bygger sin politik på. I rådets uppgifter ingår att årligen överlämna en rapport till regeringen med en bedömning av hur klimatarbetet och utsläppsutvecklingen fortskrider, en bedömning av hur regeringens politik är förenlig med klimatmålen samt myndighetens övriga analyser och bedömningar (5 § 1 förordningen [2017:1268] med instruktion för Klimatpolitiska rådet).

Klimatpolitiska rådet lämnade i mars 2019 sin andra rapport (Klimatpolitiska rådets rapport 2019). Rådet anförde då att regeringens klimatredovisning för 2018 endast delvis levde upp till kraven i 4 § klimatlagen. Rådet lyfte framför allt fram att regeringen inte bedömt hur besluten kan påverka utsläppen, vilka åtgärder som kan behövas och när och hur regeringen avser att fatta beslut om sådana åtgärder. Vidare noterade rådet regeringens snäva tolkning av klimatpolitik och att klimatredovisningen presenterades som en underbilaga till budgetpropositionen för utgiftsområde 20. Utskottet konstaterade i denna del att regeringen i klimatredovisningen hade redovisat

delar av rådets utlåtande, men att regeringen inte hade bemött rådets utlåtande om på vilken nivå klimatredovisningen bör redovisas. Utskottet noterade också att regeringen inte hade bemött de synpunkter som rådet hade lämnat. Utskottet anförde i denna del att det vore värdefullt om regeringen redovisar rådets hela utlåtande och bemöter de synpunkter som rådet lämnar.

I mars 2020 lämnade rådet sin tredje rapport (Klimatpolitiska rådets rapport 2020). Rådet bedömer att inte heller klimatredovisningen för 2019 uppfyller klimatlagens krav på redovisning av vad besluten kan betyda för växthusgasutsläppen. I likhet med föregående år noterade rådet även den snäva tolkning regeringen gör av klimatpolitik och att klimatredovisningen presenterades som en underbilaga till budgetpropositionen för utgiftsområde 20.

Rådet har i sina redovisningar till regeringen (Klimatpolitiska rådets rapporter 2019 och 2020) lämnat rekommendationer om bl.a. regeringens ledarskap och styrning. Exempelvis rekommenderar rådet i sin rapport 2020 att regeringens klimatpolitiska handlingsplan följs upp årligen i regeringens klimatredovisning. Regeringen har i klimatredovisningen till riksdagen redovisat dessa rekommendationer. I klimatredovisningen för 2019 kommenterade inte regeringen rådets rekommendationer i sak. Utskottet framhöll i förra årets behandling av klimatredovisningen (bet. 2019/20:MJU1) att det vore ett värdefullt bidrag till den fortsatta diskussionen om klimatpolitiken om regeringen i klimatredovisningen också redovisade sin bedömning av Klimatpolitiska rådets rekommendationer i förhållande till det klimatpolitiska ramverket.

I juni 2020 biföll riksdagen den klimatpolitiska handlingsplan som regeringen i enlighet med kraven i 5 § klimatlagen överlämnat till riksdagen (prop. 2019/20:65, bet. 2019/20:MJU16, rskr. 2019/20:314). Handlingsplanen går igenom hur Sveriges klimatpolitiska arbete bör drivas, vilka åtgärder som har beslutats tidigare och vilka åtgärder som är planerade för att nå uppsatta klimatmål. Av handlingsplanen framgår bl.a. att klimatpolitiken ska integreras i fler politiska områden, att all relevant lagstiftning ska ses över så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag och att regeringen vid behov ska se till att andra samhällsmål omformuleras så att de är förenliga med klimatmålen.

I juni 2020 inrättade regeringen ett klimatkollegium för att samordna och inrikta genomförandet av handlingsplanen samt följa upp regeringens arbete med att nå klimatmålet.

Utskottets bedömning

Utskottet vill börja med att framhålla att riksdagen i juni 2017 beslutade om ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige (prop. 2016/17:146, bet. 2016/17:MJU24, rskr. 2016/17:320) som omfattar nya klimatmål, en klimatlag och inrättandet av ett klimatpolitiskt råd. Av klimatlagen framgår att regeringen ska presentera en årlig klimatredovisning i budgetpropositionen och att redovisningen ska omfatta utsläppsutvecklingen, de viktigaste besluten

inom klimatpolitiken under året och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen samt en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder inom klimatpolitiken och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas.

Utskottet noterar att när det gäller beräknade effekter av viktiga beslutade styrmedel och förändringar av styrmedel inom klimatpolitiken under perioden den 1 juli 2018–31 december 2019 redovisar regeringen en sammanfattning av de kvantifierade effektbedömningarna i tabell 1 i klimatredovisningen, vilket är i linje med det önskemål som utskottet uttryckte i förra årets budgetbetänkande. Regeringen uppger vidare att den avser att återkomma med bedömningar av aviserade styrmedel och åtgärdernas klimateffekter när ytterligare åtgärder har beslutats. I klimatredovisningens tabell 2 redovisar dock regeringen redan nu uppskattade effekter av några av de förändringar som föreslås i budgetpropositionen. Utskottet anser att tabellerna har förbättrat klimatredovisningen och ser fram emot ytterligare utveckling av effektbedömningarna i kommande klimatredovisningar.

Utskottet noterar vidare att strukturen i klimatredovisningen har förändrats jämfört med tidigare klimatredovisningar och att den i år i huvudsak följer klimatlagens krav på innehåll. Bland annat har kapitlet om internationellt klimatarbete tagits bort, medan t.ex. ett kapitel om beslut och beslutens effekt på utsläppen tillkommit. Alla diagram utom tre som fanns med tidigare finns med även i år, dock med vissa justeringar som t.ex. ändrat startdatum, ändrad ordning i sektorerna och nya scenarier. Utöver det redovisas sex diagram som inte fanns med i förra årets klimatredovisning, t.ex. utsläpp av växthusgaser från jordbruket, fördelat per utsläppskälla. Utskottet ser positivt på regeringens arbete med att utveckla klimatredovisningens struktur och presentation av data. Utskottet påminner samtidigt om värdet av en viss kontinuitet i redovisningen av klimatutvecklingen.

Utskottet är mycket positivt till att regeringen i årets klimatredovisning, till skillnad från förra året, har sammanfattat och kommenterat de rekommendationer som Klimatpolitiska rådet lämnade i mars 2020.

I Klimatpolitiska rådets rapport 2020 upprepar rådet också sin uppfattning om placeringen av regeringens klimatredovisning. Där framkommer att rådet anser att klimatredovisningen, på samma sätt som finansplanen, bör redovisas på en anslagsövergripande nivå eftersom klimatfrågan berör alla politikområden. Utskottet konstaterar att regeringen i årets klimatredovisning inte har redovisat eller bemött klimatpolitiska rådets uppfattning i det avseendet, vilket enligt utskottet vore önskvärt. Utskottet noterar vidare att regeringen har inrättat ett klimatkollegium som leds av statsministern och som består av miljö- och klimatministern, näringsministern, finansministern, finansmarknads- och bostadsministern, energi- och digitaliseringsministern, infrastrukturministern och landsbygdsministern. Utskottet anser att detta kollegium i sin sammansättning spänner över de flesta politikområdena och att det är ett steg i rätt riktning för att involvera alla politikområden. Utskottet välkomnar vidare att regeringen avser att utveckla arbetet med effektutvärderingar av

förslag som presenteras i regeringens klimatpolitiska handlingsplan trots att detta är svårt, och utskottet ser fram emot att ta del av dessa i framtida klimatredovisningar.

Som framgår av proposition 2016/17:146 Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige ska klimatredovisningen vara ett sektorsövergripande dokument som återspeglar de samlade klimateffekterna av alla utgiftsområden. Utskottet noterar att utsläpp av växthusgaser redovisas i resultatredovisningarna för vissa utgiftsområden. Liksom tidigare år finns det i årets klimatredovisning ingen redovisning av utsläpp uppdelat per utgiftsområde. I budgetpropositionen för 2021 redovisas i likhet med tidigare år t.ex. bygg- och fastighetssektorns utsläpp av växthusgaser inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Utskottet konstaterar att dessa utsläpp inte går att utläsa av klimatredovisningens diagram över utsläpp av växthusgaser i sektorer som omfattas av EU:s ansvarsfördelningsförordning (Effort Sharing Regulation, ESR). Enligt utskottet borde utsläppen i den mån det är möjligt även redovisas uppdelade per utgiftsområde i klimatredovisningen.

Avslutningsvis noterar utskottet att regeringen i årets budgetproposition för första gången har publicerat en miljöbilaga (prop. 2020/21:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m., bilaga 5) som har till syfte att belysa perspektiv som inte behandlas mer utförligt i resultatredovisningen för utgiftsområde 20 och den årliga klimatredovisningen i budgetpropositionen. Årets miljöbilaga fokuserar på hur klimatförändringarna kan påverka makroekonomin. Utskottet ser positivt på att regeringen valt att redovisa sådana närmare analyser i budgetpropositionen och att det görs på en anslagsövergripande nivå.

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20

Bakgrund

Som en del i miljö- och jordbruksutskottets löpande uppföljning beslutade utskottet den 9 juni 2020 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prot. 2019/20:45). Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas. Uppföljningen kan även användas som ett underlag i dialogen med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser som finansieras med statliga medel inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Arbetet med uppföljningen har tagit sin utgångspunkt i de mål för utgiftsområde 20 som riksdagen har beslutat om och det sätt på vilket regeringen

redovisar resultat i förhållande till målen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har även följt upp vad som har hänt med anledning av utskottets tidigare löpande och fördjupade uppföljningar samt det som utskottet anförde om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 förra året.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport för utgiftsområdet redovisas i bilaga 4 till detta betänkande.

Propositionen

Av budgetpropositionen för 2021 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård framgår att målen för miljöpolitiken är strukturerade i ett målsystem som kallas för miljömålssystemet. Målen omfattar

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljö kvalitetsmålen
- miljö kvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå Generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

Generationsmålet är det övergripande målet för miljöpolitiken och beskriver att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. De 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat är följande:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Regeringen har beslutat om etappmål inom miljömålssystemet. Riksdagen har beslutat etappmål som bidrar till att öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Sammantaget finns nu 20 etappmål med målår som sträcker sig till 2019 eller senare. Övriga etappmål

är enligt regeringen slutredovisade i tidigare budgetpropositioner. Etappmålen är målövergripande och kan bidra till både Generationsmålet och flera miljö-kvalitetsmål.

För att miljömålen ska kunna nås behöver enligt regeringen miljö och klimat integreras och åtgärder vidtas i alla relevanta politikområden. Miljö-målen utgör den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling. Miljömålen är därför också en viktig utgångspunkt för Sveriges genomförandet av Agenda 2030 med sina 17 globala mål för hållbar utveckling. Miljömålen utgör den nationella implementeringen av Agenda 2030:s miljörelaterade mål och delmål. Arbetet för att nå miljömålen bidrar enligt regeringen även till att nå andra mål i Agenda 2030. Generationsmålet och de 16 miljö-kvalitetsmålen kopplar tydligt till flera av de globala målen, vilket bl.a. visas genom den kartläggning som har gjorts av de åtta myndigheter som enligt sina instruktioner har ansvar för uppföljning och utvärdering av miljö-kvalitetsmålen. Arbetet med kartläggningen samordnades av Naturvårdsverket.

Till varje miljö-kvalitetsmål hör ett antal s.k. preciseringar. Regeringen uppger att preciseringarna beskriver innebörden av miljö-kvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska uppnås och att de utgör bedömningsgrunder för resultaten i budgetpropositionen. Vidare uppger regeringen att ett antal indikatorer har valts ut för att få kontinuitet i redovisningen. Indikatorerna redovisas återkommande i budgetpropositionen i form av diagram. Regeringen anför att det förändrade formatet för budgetpropositionen gör att antalet indikatorer har reducerats. Några indikatorer speglar långsamma skeenden eller är resurskrävande att mäta och kan därför inte följas upp varje år.

Regeringen presenterar en samlad redovisning av miljömålsarbetet och en samlad bedömning av miljö-kvalitetsmålen. Den övergripande bedömningen om att det endast går att nå 2 av 16 miljö-kvalitetsmål med beslutade styrmedel kvarstår från tidigare år. Bedömningen är att miljö-kvalitetsmålet Skyddande ozonskikt kommer att nås och att miljö-kvalitetsmålet Säker strålmiljö är nära att nås. De mål där utvecklingen i miljön är positiv är Frisk luft och Bara naturlig försurning. För vissa mål går det inte att utläsa en tydlig riktning i utvecklingen i miljön, och det kan bl.a. bero på att det saknas tillräckliga underlag för att kunna mäta utvecklingen. En annan orsak är att utvecklingen inom samma mål är motsägelsefull, t.ex. att förekomsten av vissa miljögifter minskar samtidigt som andra ökar. De mål som detta gäller för är Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård och God bebyggd miljö. De mål där utvecklingen i miljön är negativ är Begränsad klimatpåverkan, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Av de 16 etappmål som har ett senare målarår än 2019 och som har följts upp bedöms fyra kunna nås i tid. De fyra etappmål som har beslutats under året har ännu inte följts upp och bedömts.

Utskottets bedömning

Miljö- och jordbruksutskottet har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Analysen har fokuserat på miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

Allmänt om resultatredovisningen

Utskottet vill även i år framföra att det ser positivt på utvecklings- och erfarenhetsutbytet mellan företrädare för regeringen och miljö- och jordbruksutskottet för att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. Liksom tidigare har en dialog förts under det gångna året såväl på politisk nivå mellan berörda statssekreterare och utskottets uppföljning- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivå. Utskottet anser liksom tidigare att det är väsentligt att dialogen fortsätter.

Utskottet konstaterar att tabellen med kopplingar mellan Agenda 2030-målen och miljö kvalitetsmålen är borttagen. Även under varje miljö kvalitetsmål har denna information i år utelämnats. Utskottet anser att det är önskvärt om regeringen återinför antingen tabellen eller redovisningen av vilka kopplingar som finns under varje miljö kvalitetsmål.

Utskottet noterar att regeringen har reducerat antalet redovisade indikatorer som en följd av den översyn som gjorts av resultatexterna i årets budgetproposition. Detta gäller även indikatorer som utgör bedömningsgrunder och som inte uppdaterats. Utskottet ser det som angeläget att indikatorer som utgör bedömningsgrunder i vart fall kommenteras kortfattat oavsett om de är uppdaterade eller inte.

Resultatredovisningen har överlag blivit mer fokuserad på resultat och den långsiktiga utvecklingen. Utskottet anser dock att resultatredovisningen kan förbättras ytterligare. Exempelvis när det gäller längre tidsserier i redovisningen av miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Därför vill utskottet återigen påminna om vikten av att redovisningen koncentreras till resultaten av insatserna samt till den långsiktiga utvecklingen. Det är också viktigt att effektiviteten i insatserna redovisas om möjligt.

I resultatredovisningen för de miljö kvalitetsmål som utskottet följer upp i år har regeringen inte gjort några utpräglade konsekvensanalyser på andra områden, t.ex. vilka effekter åtgärder inom miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap har på livsmedelsproduktionen. Utskottet efterfrågar därför återigen överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå.

Utskottet konstaterar att regeringen även i år har föreslagit anslagsförstärkningar inom det miljöpolitiska området. Därför menar utskottet att det är än mer angeläget att regeringen rapporterar hur medlen har använts och

framför allt hur olika insatser har bidragit till att nå de uppsatta målen i kommande resultatredovisningar.

Begränsad klimatpåverkan

Utskottet saknar i år kommentarer om effekter på andra områden. Därför önskar utskottet att regeringen ser över möjligheten att kommentera effekter på andra områden, eftersom sådana kommentarer är i enlighet med riksdagens önskemål. Utskottet noterar att regeringen i år har publicerat en miljöbilaga, som bilaga till finansplanen, i syfte att belysa perspektiv som inte behandlas mer utförligt i resultatredovisningen i utgiftsområde 20. I år fokuserar bilagan på hur klimatförändringarna kan påverka makroekonomin.

Utskottet konstaterar att regeringen har reducerat redovisningen av klimatpåverkan från svensk konsumtion under miljökvalitetsmålet, och i stället hänvisar regeringen till bilagan med Klimatredovisningen för en mer detaljerad redovisning av bl.a. utsläppsutvecklingen, scenarier och målen. I bilagan redovisar regeringen styrmedel för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen i andra länder i avsnittet under det kapitel som handlar om Klimatpolitiska rådets rapport 2020. Dessutom redovisas i bilagan en lista med några av de klimatåtgärder som föreslås i budgetpropositionen för 2021 med exempel från flera utgiftsområden. Utskottet anser att det vore värdefullt om regeringen på ett tydligare sätt kunde hänvisa till dessa avsnitt i bilagan.

Giftfri miljö

Utskottet ser positivt på att regeringen i år kommenterar indikatorn Efterbehandlingsåtgärder som pågår eller är avslutade. Utskottet konstaterar vidare att regeringen har valt att inte redovisa indikatorn Miljögifter i modersmjölk och blod, eftersom den inte har uppdaterats sedan senaste redovisningen. Utskottet anser att det är önskvärt att indikatorn åtminstone kommenteras kortfattat i nästa års resultatredovisning oavsett om den är uppdaterad eller inte, eftersom den utgör en bedömningsgrund för regeringens bedömning av miljökvalitetsmålet.

Utskottet noterar att regeringen kommenterar att satsningen på avancerad rening av avloppsvatten har bidragit till att minska utsläppen av läkemedel till miljön. Tillkännagivandet om att främja utvecklingen av avancerad vattenrening och om att utreda om det på sikt bör införas krav på avancerad vattenrening vid de reningsverk där sådana krav ger störst miljönytta är fortfarande inte slutbehandlat enligt regeringens skrivelse 2019/20:75. Vidare noterar utskottet att utredningen Framtidens kemikaliekontroll presenterades i november 2019 och att den nu bereds i Regeringskansliet. Tillkännagivandet om hantering av grupper av kemiska ämnen är således inte heller slutbehandlat, vilket framgår av samma skrivelse från regeringen. Utskottet ser därför fram emot att ta del av regeringens förslag till åtgärder med anledning av utredningen.

Utskottet konstaterar att regeringen bedömer utvecklingen av de tre återstående etappmålen, som ingick i den av riksdagen antagna särskilda strategin för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Utöver regeringens bedömning skulle det enligt utskottet vara önskvärt om regeringen även förtydligade vilka ytterligare åtgärder som den anser behöver vidtas för att uppnå etappmålen.

Ett rikt odlingslandskap

Miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap har många kopplingar till resultatredovisningen för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Utskottet noterar att det inte finns några hänvisningar till exempelvis jordbrukets utveckling i utgiftsområde 23 i avsnitten med resultatredovisningen för miljökvalitetsmålet. Utskottet anser därför att det är önskvärt att regeringen hänvisar till de indikatorer och/eller avsnitt som har kopplingar till utgiftsområde 23 där det är relevant.

Mot bakgrund av de förtydligade riktlinjer som tagits fram för resultatredovisningen anser utskottet att det är angeläget att regeringen utökar jämförelserna över en längre tidsperiod, t.ex. med minst tioåriga tidsserier.

Utvecklingen av miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap är beroende av jordbrukets utveckling och möjligheterna att bo och leva på landsbygden, vilket regeringen kommenterar. Dock redovisar regeringen inga konsekvensanalyser på andra områden för insatser och åtgärder som vidtas inom miljökvalitetsmålet. Utskottet anser därför att det vore önskvärt om regeringen kunde utveckla sådana analyser i kommande resultatredovisningar, t.ex. vilka effekter åtgärder inom området har på livsmedelsproduktionen.

Ett rikt växt- och djurliv

I avsnittet redovisar regeringen inte några längre tidsserier, och jämförelser längre tillbaka i tiden är få. Utskottet önskar därför att regeringen ser över möjligheten att utöka redovisningen med längre tidsserier och fler jämförelser längre tillbaka i tiden.

Bedömningar av etappmålen återfinns inte i de avsnitt som tillhör miljökvalitetsmålet, utan endast i den övergripande tabellen till kapitlet. Utskottet efterfrågar därför ett förtydligande kring bedömningen av etappmålen i dessa avsnitt alternativt att en hänvisning görs till den övergripande tabellen.

Regeringen redovisar många insatser utan att redovisa vad dessa gett för resultat. Utskottet noterar också att det saknas en hel del statistik som behövs för att kunna följa upp preciseringen värdefull tätortsnära natur. Utskottet har förståelse för att det kan vara svårt att redovisa resultat av statliga insatser inom området men vill samtidigt peka på möjligheten att belysa utvecklingen av statliga resultat genom exempel även om detta inte ger en fullständig bild.

Utskottet noterar att regeringen bedömer såväl att nuvarande beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljökvalitetsmålet som att etappmålet Skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden

inte kommer att nås. Det vore enligt utskottet därför önskvärt om regeringen i nästa budgetproposition nämner om den avser att vidta några åtgärder för att uppnå dessa mål, och i så fall vilka.

Statens budget inom utgiftsområde 20

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt regeringens förslag, lämnar de ekonomiska bemyndiganden som regeringen begärt och godkänner en investeringsplan för Naturvårdsverket. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 20 och de övriga motionsförslag som behandlas här avslås.

Jämför reservationen (SD) och särskilt yttrande 1 (M), 2 (V) och 3 (KD).

Propositionen

I budgetpropositionen för 2021 föreslår regeringen att riksdagen anvisar anslagen för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt den fördelning som framgår av tabellen i bilaga 2 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 20 punkt 4). För vissa anslag föreslår regeringen också att riksdagen ska bemyndiga regeringen att ingå ekonomiska åtaganden som innebär behov av framtida anslag (punkt 5). Regeringens förslag till ekonomiska bemyndiganden framgår i tabellform i bilaga 3. Därutöver föreslår regeringen att riksdagen godkänner en investeringsplan för fastigheter och markanläggningar för perioden 2021–2023 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar (punkt 3).

I det följande sammanfattas regeringens förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 20. Inledningsvis redogörs för den politiska inriktningen inom utgiftsområdet.

Politikens inriktning

Grön återhämtning efter pandemin

Regeringen anför inledningsvis att parallellt med den kris samhället befinner sig i till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 är klimatfrågan alltjämt vår tids ödesfråga. Enligt regeringen måste därför klimatomställningen och arbetet för biologisk mångfald prioriteras i arbetet med återhämtningen efter pandemin. Regeringen anser att det krävs ett förstärkt globalt samarbete både för återhämtningen efter pandemin och för Parisavtalets genomförande. Europeiska kommissionens gröna giv är enligt regeringen central i det arbetet, liksom samarbetet inom Norden och inom multilaterala organ såsom OECD och FN.

Miljömålen som utgångspunkt för miljöpolitiken

När det gäller miljömålen framhåller regeringen att arbetet med miljömålen ska fortsätta och utvecklas med sikte mot 2030. Regeringen anför att det tillstånd som miljö kvalitetsmålen beskriver är något varje generation måste sträva efter att uppnå. Enligt regeringen ska miljö och klimat därför integreras i alla relevanta politikområden. Den offentliga sektorn och inte minst staten ska gå före i den gröna omställningen. Regeringen anser därtill att myndigheternas arbete med prövning och tillsyn enligt miljöbalken är betydelsefulla verktyg och styrmedel för att nå flera miljömål. Det är dessutom angeläget att korta handläggningstiderna vid tillståndsprövning samt förstärka tillsynen och regeringen föreslår därför medel för detta syfte (anslaget 1:1). Regeringen redovisar i detta sammanhang att den tillsatt utredningen En modern och effektiv miljöprövning (dir. M2020:86). Syftet med utredningen är att se över det nuvarande systemet för miljöprövning och föreslå åtgärder för att uppnå en modernare och mer effektiv miljöprövning. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2021.

Åtgärder inom klimatområdet

Regeringen anser att det behövs kraftfulla åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser och för att ställa om till ett mer hållbart samhälle. Regeringen anser därför att relevanta politikområden behöver integrera klimatfrågan samtidigt som hänsyn ska tas till de skilda förutsättningar som råder för medborgare och företag i olika delar av landet. Regeringen framhåller att alla relevanta myndigheter har ett ansvar att bedriva sin verksamhet inom ramen för det klimatpolitiska ramverket, och att flera myndigheter behöver utveckla sin kapacitet bl.a. i fråga om att bidra med underlag till klimatredovisningar och klimatpolitiska handlingsplaner. Regeringen anser att flera av de satsningar som föreslås i budgetpropositionen för 2021 skapar förutsättningar för myndigheter att i större utsträckning än tidigare analysera konsekvenser för klimatet.

När det gäller klimatarbetet i EU och i internationella sammanhang anser regeringen att Sverige ska ha en ledande roll. Enligt regeringen är det viktigt att Sverige fortsätter driva på för ett ambitiöst globalt genomförande av Parisavtalet i linje med 1,5-gradersmålet, särskilt då vissa länder efter pandemin aviserat minskad ambition i klimatfrågan. Enligt regeringen ska Sverige även verka för ett rättsligt bindande EU-gemensamt mål om klimatneutralitet till senast 2050 och att målet ska gälla såväl för EU som helhet som för varje enskilt medlemsland. Regeringen driver även att EU:s mål till 2030 ska skärpas till en minskning av växthusgasutsläppen med minst 55 procent jämfört med 1990. Därtill anser regeringen att EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS) ska skärpas i den kommande översynen.

Regeringen framhåller att den avser att annullera de utsläppsenheter som inte behövs för att uppfylla Sveriges åtagande inom den icke-handlande sektorn för 2019. Regeringen framhåller även att framtida överskott av utsläppsutrymme från den icke-handlande sektorn ska annulleras om det inte

behövs för att täcka eventuella underskott i LULUCF-sektorn. I budgetpropositionen för 2021 föreslår regeringen bemyndiganden om dels borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut från 2019, dels annullering av utsläppsenheter förvärvade under 2019 genom Sveriges program för internationella klimatinsatser. Dessa förslag behandlas i efterföljande avsnitt.

I fråga om insatser på nationell nivå redovisar regeringen att den fortsätter att utveckla och effektivisera klimatinvesteringsprogrammen. Bland annat föreslår regeringen en förstärkning av klimatklivet (anslaget 1:16) och Industriklivet (anslaget 1:19). Regeringen föreslår även utökade medel för återvätning av tidigare torrlagda våtmarker, vilket bl.a. bidrar till minskad klimatpåverkan (anslaget 1:3). Satsningen bygger på frivillig medverkan av markägare och genomförs främst genom att medel tillförs inom de lokala naturvårdssatsningarna (LONA). Regeringen föreslår därtill en tillfälligt ökad satsning på klimatanpassning genom att anslaget för ras- och skredsäkring längs Göta älv tillförs medel (anslaget 1:20). Regeringen bedömer att klimatförändringarna redan nu innebär stora påfrestningar i samhället och kommer att göra så än mer i framtiden.

Regeringen framhåller vidare att det är nödvändigt att transportsektorns utsläpp minskar för att klimatmålen ska nås. Luftkvaliteten i Sverige måste bli bättre och regeringen redovisar att luftföroreningar orsakar ca 7 600 förtida dödsfall i Sverige varje år. Som ett led i detta arbete anser regeringen att andelen resor och transporter på järnväg ska öka jämfört med resor och transporter på väg, och regeringen föreslår därför en förlängning av miljökompensationen för godstransporter på järnväg i Sverige (anslaget 1:17). Regeringen anför vidare att det krävs en långsiktig och resultatinkriktad politik för att ställa om till en fossilfri fordonsflotta med tillhörande infrastruktur. Som en del av Klimatklivet föreslår regeringen att medel även fortsättningsvis riktas till stöd för installation av laddinfrastruktur för elfordon (anslaget 1:16).

I budgetpropositionen för 2021 utgiftsområde 21 Energi föreslår regeringen även ett nytt stöd till regionala elektrifieringspiloter för tunga fordon inom de mest trafikerade områdena. Tankinfrastruktur för vätgas ingår i den satsningen (prop. 2020/21:1 utg.omr. 21, anslaget 1:5). Inom utgiftsområde 21 Energi föreslår regeringen också en förlängd satsning på lokal och regional energi- och klimatrådgivning (prop. 2020/21:1 utg.omr. 21, anslaget 1:2).

För att nå det långsiktiga målet om att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser 2045 anser regeringen att det behövs ytterligare åtgärder dels inom de sektorer som omfattas av EU:s ansvarsfördelningsförordning (Effort Sharing Regulation, ESR), dels inom de verksamheter som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem. Därtill behövs det enligt regeringen kompletterande åtgärder för att uppnå negativa utsläpp efter 2045. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att Statens energimyndighet blir ett nationellt centrum för koldioxidavskiljning och lagring, s.k. CCS (carbon capture and storage). Myndigheten tillförs ytterligare medel för att inrätta ett system med omvända auktioner alternativt fast lagringspeng för avskiljning, infångning och lagring

av koldioxid från förnybara källor (s.k. bio-CCS) (prop. 2020/21:1 utg.omr. 21, anslaget 1:1).

Ytterligare klimatrelaterade åtgärder föreslås i budgetpropositionens utgiftsområde 24 Näringsliv. Bland annat föreslår regeringen en statlig grön kreditgaranti som utifrån teknikneutrala kriterier ska kunna ges till större industriinvesteringar som bidrar till att nå målen i miljömålssystemet och det klimatpolitiska ramverket (prop. 2020/21:1 utg.omr. 24).

Därutöver framhåller regeringen att miljöskatternas andel av skatteinkomsterna ska öka. I budgetpropositionens del om förslag till statens budget, finansplan m.m. föreslår regeringen bl.a. en ny skattereduktion för installation av grön teknik samt aviserar ett förslag om en förstärkt och förenklad miljöstyrning i bonus–malus-systemet.

Omställningen till en cirkulär ekonomi

Regeringen bedömer att återhämtningen efter den kris som har orsakats av spridningen av sjukdomen covid-19 innebär en möjlighet att intensifiera arbetet med omställningen till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi. Enligt regeringen är en sådan omställning nödvändig för att Sverige ska uppnå sina miljö- och klimatmål och de globala målen i Agenda 2030 samt för att bibehålla näringslivets konkurrenskraft på ett globalt plan. Regeringen bedömer att Sverige har goda förutsättningar att ta sig an denna omställning. Genom innovation och företagande, baserat på cirkulära materialflöden och affärsmodeller, kan utvecklingen av en resurseffektiv, giftfri, cirkulär och biobaserad ekonomi främjas.

Regeringen redovisar att den har beslutat om en nationell strategi för cirkulär ekonomi som pekar ut riktningen och ambitionen för omställningen. Visionen är ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och på så sätt ersätter jungfruliga material. I propositionen föreslår regeringen ett antal satsningar för att öka takten i samhällets omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi. Regeringen föreslår bl.a. ökade medel till Naturvårdsverket för att stärka myndighetens arbete med att driva på omställningen till en mer cirkulär ekonomi (anslaget 1:1). Regeringen föreslår även ökade medel till kemikaliearbetet och för att Kemikalieinspektionen ska kunna arbeta för att varor och produkter blir giftfria från början (anslaget 1:6). Regeringen anför vidare att läkemedelsrester i miljön ska minimeras. Satsningarna på avancerad rening av läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara föroreningar i avloppsvatten bidrar till att minska utsläppen och möjliggör återanvändning av avloppsvatten. För att öka takten föreslår regeringen därför att satsningen på avancerad rening förstärks (anslaget 1:11).

Åtgärder för god havs- och vattenmiljö

Regeringen bedömer att det krävs kraftfulla åtgärder för att de havs- och vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen ska nås. Klimatförändringarnas påverkan på haven understryker vikten av att förbättra havets motståndskraft. Regeringen framhåller vidare att flera EU-direktiv är av stor betydelse i arbetet och att landsbygdsprogrammet är ett av flera viktiga verktyg i detta arbete. I

fråga om arbetet i internationella sammanhang redovisar regeringen att den står bakom och ska arbeta vidare med resultaten från klimatkonventionens möte i Madrid 2019 (COP25) där havsfrågan uppmärksammades. Regeringen framhåller att den driver på för att göra sambandet mellan klimatförändringar och havsmiljön tydligt. Regeringen prioriterar globalt havsarbete inom flera områden, t.ex. i förhandlingarna för ett juridiskt bindande avtal till FN:s havsrättskonvention (United Nations Convention on the Law of the Sea, Unclo) om skydd av marin biologisk mångfald bortom nationell jurisdiktion.

Regeringen anför vidare att övergödningen är ett omfattande problem och att takten i åtgärdsarbetet behöver öka. Det internationella samarbetet mot övergödning behöver stärkas och då särskilt samarbetet mellan Östersjöländerna. Regeringen avser därtill att stärka arbetet med att minska påverkan från farliga ämnen och säkerställandet av livskraftiga fiskbestånd.

Regeringen framhåller därutöver att förorenade områden kan utgöra en stor risk för både människa och miljö och att föroreningarna kan spridas till hav och vatten. Regeringen redovisar att det längs Sveriges kust finns akut miljöfarliga vrak. Marin nedskräpning av plastavfall och annat skräp är ett stort problem i flera kommuner, som utöver miljön även drabbar friluftsliv och turism. Regeringen föreslår ökade medel för sanering av förorenade områden, inklusive sediment och fiberbankar, för att minska spridning av miljögifter till miljön och särskilt till hav och vatten (anslaget 1:4). Regeringen föreslår också ökade medel för att kunna hantera de mest akut miljöfarliga vraken (anslaget 1:4).

Regeringen lyfter fram att försämrade vattentillgång har orsakat problem i delar av södra och mellersta Sverige under de senaste åren. De låga vattennivåerna är ett resultat av flera år med låg nederbörd under främst vinterhalvåret. Regeringen föreslår därför satsningar för att på olika sätt fortsätta arbetet med bl.a. vattenförsörjningsplaner och vattenhushållning.

Regeringen redovisar att riksdagen i juni 2018 beslutade om lagändringar som innebär att vattenkraften ska förses med moderna miljövillkor (prop. 2017/18:243, bet. 2017/18:CU31, rskr. 2017/18:383). I budgetpropositionen för 2021 föreslår regeringen ett antal satsningar för att den nya lagstiftningen ska kunna tillämpas av myndigheterna.

Åtgärder för naturvård och biologisk mångfald

Regeringen framhåller att välmående och livskraftiga ekosystem är viktiga för människans livsmiljö och inte kan tas för givna. Den biologiska mångfalden minskar globalt, ekosystemtjänsterna försämrats och en miljon arter riskerar att utrotas från jordens yta. I Sverige har andelen arter som riskerar utrotning ökat med 11 procent de senaste fem åren samtidigt som det finns exempel på arter som återhämtat sig.

Regeringen välkomnar den europeiska kommissionens strategi för biologisk mångfald som tydliggör synergier mellan klimatet och biologisk mångfald. Enligt regeringen är det viktigt att denna strategi är samstämmig med

kommissionens skogsstrategi efter 2020 och att framtida åtgärder beaktar både skydd och hållbart nyttjande av naturen.

Regeringen redovisar att ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald förhandlas inom ramen för FN:s konvention för biologisk mångfald. Regeringen verkar för att ramverket ska vara ambitiöst och att målen ska vara tydliga och tydliggöra vad berörda sektorer bör bidra med för att hindra fortsatt förlust av biologisk mångfald. Ramverket kommer bl.a. att bli en plattform för det fortsatta arbetet med att bevara den biologiska mångfalden i Sveriges havsområden. Enligt regeringen behövs ytterligare åtgärder för att säkerställa funktionaliteten hos befintliga skyddade områden.

I fråga om arbetet på nationell nivå framhåller regeringen att naturvärden ska stärkas för att skydda värdefull natur och värna rödlistade och akut utrotningshotade arter. Regeringen föreslår därför satsningar på naturvård som bl.a. inbegriper restaurering och anläggning av våtmarker, balansering av vattenflöden och åtgärder för att minska övergödningen (anslaget 1:3). Regeringen påpekar att arbetet med våtmarker bidrar till flera nationella miljömål och globala mål för hållbar utveckling och stärker dessutom landskapets skydd mot torka, översvämning och brand.

Regeringen framhåller att invasiva främmande arter är ett av de största globala hoten mot biologisk mångfald. Regeringen föreslår därför en förstärkt satsning för att snabba på bekämpningen av dessa (anslaget 1:3). Regeringen föreslår dessutom att den myndighetsövergripande satsningen Naturnära jobb förlängs med insatser inom t.ex. naturvård, friluftsliv och biologisk mångfald. Skogsstyrelsen samordnar arbetet som även inbegriper Sveriges geologiska undersökning (SGU), Naturvårdsverket, länsstyrelserna och Arbetsförmedlingen.

Regeringen framhåller vidare att naturskydd bidrar till biologisk mångfald. Regeringen redovisar att det i Sverige finns 30 nationalparker och mer än 5 000 naturreservat. Områdena behöver förvaltas och skötas för biologisk mångfald och friluftsliv. Regeringen lyfter därtill fram att den har som ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras, antingen genom formellt skydd eller genom frivilliga avsättningar. Regeringen föreslår utöver satsningarna ovan även ökade medel för skötsel av skyddade områden och naturvårdsförvaltning (anslaget 1:3). Regeringen framhåller i detta sammanhang att ett nytt Sveaskogsprogram ska genomföras.

Vidare lyfter regeringen fram att Sveriges skogsägare gör ett mycket viktigt miljöarbete, både genom frivilliga avsättningar och genom den generella hänsyn som tas. Samtidigt bedömer regeringen att hänsynen till natur- och kulturmiljön i skogsbruket måste öka. Av denna anledning anser regeringen att ett ekosystembaserat skogsbruk behöver uppmärksammas ytterligare och att andelen naturligt förnygrade skogar behöver öka där så är lämpligt. Vidare är en viltstam i balans en viktig förutsättning för ett hållbart och livskraftigt skogsbruk. I budgetpropositionen utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel föreslår regeringen medel för att utveckla det nationella skogsprogrammet för att ytterligare främja en växande skogsnäring och ett

hållbart skogsbruk (anslaget 1:2). Regeringen anser dessutom att skogens sociala värden är viktiga och även i fortsättningen bör uppmärksammas i Skogsstyrelsens arbete (se vidare i prop. 2020/21:1 utg.omr. 23).

Regeringen framför därutöver att det finns ett stort behov av att skapa bättre förutsättningar och långsiktiga spelregler för biobränslen samt att säkerställa en bred råvarubas. I mars 2019 tillkännagav riksdagen för regeringen att en nationell bioekonomistrategi bör inrättas för att tillsammans med de gröna näringarna skapa större miljö- och klimatnytta (bet. 2018/19:MJU8, rskr. 2018/19:147). I klimathandlingsplanen (prop. 2019/20:65) aviserade regeringen att den avser att tillsammans med de gröna näringarna ta fram en svensk bioekonomistrategi för att bidra till både ökad tillgång till biomassa och sysselsättning i hela landet. I proposition 2020/21:1 utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel redovisar regeringen att riksdagens tillkännagivande i frågan inte är slutbehandlat.

Miljöforskning och programsatsningar

Målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, och näringslivets konkurrenskraft samt svarar mot de samhällsutmaningar som finns både i Sverige och globalt (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208).

Regeringen framhåller att Sverige och världen står inför stora samhällsutmaningar som måste hanteras för att vi ska kunna utveckla ett modernt och hållbart välfärdssamhälle. Regeringens ambition är att stärka den fria forskningen i detta sammanhang samtidigt som forskningspolitiken ska svara mot nationella och globala samhällsutmaningar. Regeringen framhåller vidare att miljöforskningen driver på och utvecklar miljöpolitiken och att den har en stor betydelse för att vi ska nå de nationella miljökvalitetsmålen och för Sveriges genomförande av Agenda 2030. Regeringen anser att Sverige har goda möjligheter att fortsätta vara en ledande nation inom forskning och innovation på miljö- och klimatområdet. Forskning och innovation på området bidrar till en bättre miljö, ger upphov till nya företag och är jobbskapande.

Regeringen bedömer att de olika finansiärerna och utförarna av miljöforskning kompletterar varandra väl och är viktiga för att täcka behovet av underlag inom hela miljöområdet. Finansiärernas olika stödformer och inriktningar är viktiga både för att tillgodose långsiktig kunskapsförsörjning och bibehållen forskningskompetens på området och för att söka lösningar på aktuella miljöproblem (s.k. behovsmotiverad forskning). Arbetet med såväl EU:s forsknings- och innovationsprogram Horisont 2020 som det kommande ramprogrammet för forskning och innovation Horisont Europa är enligt regeringen av stor vikt för att forskare i Sverige ska kunna dra nytta av det europeiska samarbetet inom forskning och innovation. Regeringen poängterar att många internationella avtal bygger på resultat från forskning, utveckling och innovation. Enligt regeringen är det därför angeläget att landets forskare

fortsätter att vara aktiva i internationella forskningssamarbeten och att internationella kunskapssammanställningar och samverkansinsatser på miljö- och klimatområdet förläggs till Sverige.

Regeringen anser att Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har en central roll i förverkligandet av forskningspolitiken. Regeringen föreslår satsningar på Formas forskningsanslag inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska proposition som har aviserats till slutet av 2020 (anslaget 2:2). De nationella forskningsprogrammen bidrar enligt regeringen till flera av de globala målen inom Agenda 2030. Det tioåriga nationella forskningsprogrammet om klimat (M2017/01282/Mm) omfattar hållbara lösningar för klimatarbetet och systemintegrerad kunskap. Regeringen vill bidra till såväl att öka takten och innovationskraften för klimatomställningen och omställningen till en cirkulär ekonomi som att öka fokus på hur klimatförändringen kan påverka uppkomst av och spridningsmönster för smittsamma sjukdomar. Även forskningen om biologisk mångfald bör förstärkas. Det tioåriga nationella forskningsprogrammet om hållbart samhällsbyggande (M2017/01282/Mm) utgör en nod för samverkan mellan forskningsfinansiärer och myndigheter i arbetet med att stärka forskning och nya lösningar inom hållbart samhällsbyggande.

Formas forskningsanslag för de areella näringarna samt arbetet med det nationella forskningsprogrammet för livsmedel, agendan för livsmedelsforskning samt de forskningsmedel som Statens lantbruksuniversitet (SLU) förfogar över redovisas i proposition 2020/21:1 utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Anslag inom utgiftsområdet

1:1 Naturvårdsverket: Anslaget får användas för Naturvårdsverkets förvaltningsutgifter inklusive myndighetens utgifter för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till utvecklingsarbete som andra än Naturvårdsverket organiserat och som främjar de verksamheter som Naturvårdsverket ansvarar för.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 595 611 000 kronor för 2021 till anslaget 1:1 Naturvårdsverket. Anslaget tillförs medel som ett led i fleråriga satsningar för att dels förstärka Naturvårdsverkets förutsättningar att hantera de föreslagna satsningarna inom miljöområdet, dels driva på arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi. Regeringen anser att Naturvårdsverket även behöver stärka sin samordnande roll när det gäller miljötillsynen och med hög kompetens bidra i miljöprovningen så att handläggningstiderna kan kortas. Anslaget tillförs ytterligare medel av denna anledning. Regeringen framhåller vidare att det behövs förbättrade effektbedömningar i klimatpolitiken, och föreslår som en följd av det en flerårig satsning med ökade medel till anslaget. Anslaget föreslås ökas ytterligare med anledning av det högnivåmöte som regeringen har erbjudit att Sverige ska stå värd för 2022.

Parallellt med dessa satsningar redovisar regeringen att anslaget minskar dels till följd av en generell besparing (se prop. 2020/21:1 med förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4), dels för att finansiera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur (se prop. 2020/21:1 utg.omr. 22, avsnitt 4.1.1).

Regeringen föreslår därutöver att riksdagen godkänner en investeringsplan som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar i fastigheter och markanläggningar för 2021–2023. De investeringar som avser samhällsändamål avser främst förvärv och avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden som avses skyddas enligt miljöbalken. Investeringarna avser även nyuppförande av naturum och andra byggnader som används bl.a. för informationsändamål samt renovering av befintligt byggnadsbestånd i skyddade områden.

1:2 Miljöövervakning m.m.: Anslaget får användas till utgifter och bidrag för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning, för statsbidrag till ideella miljöorganisationer och till verksamhet vid Swedish Water House och för arbete med miljöledningssystem. Anslaget får även användas till utgifter för internationell miljöövervakning samt internationell rapportering som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden. Anslaget får även användas till delegationen för cirkulär ekonomi och till utgifter för uppdrag som syftar till att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 507 714 000 kronor för 2021 till anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. Regeringen framhåller att miljöövervakningen är avgörande för att se hur arbetet med att nå miljömålen fortskrider och att den ger underlag för väl underbyggda beslut. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs medel. Regeringen föreslår också att anslaget ökas ytterligare för fortsatt utveckling av den digitala lösningen för informationsförsörjning inom avfallsområdet för att säkerställa rapportering enligt EU:s avfallsdirektiv.

Regeringen föreslår att anslagets ändamål utvidgas till att även få användas till utgifter för uppdrag som syftar till att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser. I den klimatpolitiska handlingsplanen aviserades ett antal myndighetsuppdrag. Som ett led i en flerårig satsning föreslår regeringen att anslaget tillförs medel för genomförande av sådana uppdrag.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 150 000 000 kronor 2022–2024. Bemyndigandet behövs för att fleråriga avtal ska kunna tecknas med de aktörer som utför miljöövervakning i program som löper under flera år och för att skapa kontinuitet, kostnadseffektivitet och ökad kvalitet i verksamheten.

1:3 Åtgärder för värdefull natur: Anslaget får användas till utgifter för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv. Anslaget får

användas till statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får särskilt användas till utgifter

- för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning
- för artbevarande och viltförvaltning
- i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 962 035 000 kronor för 2021 till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Regeringen bedömer att det behövs ytterligare insatser för att förstärka den biologiska mångfalden genom t.ex. skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning, artbevarande och viltförvaltning samt åtgärder för friluftslivet. Regeringen föreslår därför en flerårig satsning för detta ändamål där anslaget tillförs medel. Regeringen föreslår att anslaget tillförs ytterligare medel för att genomföra en flerårig satsning för att återvåta torvmarker, restaurera och anlägga våtmarker i syfte att minska utsläppen av växthusgaser, balansera vattenflöden, öka tillskottet till grundvattnet och bidra till biologisk mångfald samt minska övergödningen. Regeringen föreslår därutöver fleråriga satsningar på dels bekämpning av invasiva främmande arter, dels den myndighetsövergripande satsningen Naturnära jobb. Regeringen föreslår att anslaget ökas ytterligare till följd av dessa satsningar.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 490 000 000 kronor 2022–2028. Bemyndigandet behövs för att fleråriga avtal avseende förvaltning av värdefulla naturområden ska kunna tecknas och för samverkansavtal mellan statliga myndigheter. Bemyndigandet behövs också för att möjliggöra medfinansiering av större EU-projekt.

1:4 Sanering och återställning av förorenade områden: Anslaget får användas till utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas, för att ta fram prioriteringsunderlag samt för teknikutveckling och tillämpad forskning för sanerings- och efterbehandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser.

Anslaget får vidare användas till utgifter för att inventera om det förekommer objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar, och i så fall genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av dessa. Anslaget får användas för efterbehandling av mark för bostadsbyggande. Anslaget får även användas till utgifter för omhändertagande av historiskt radioaktivt avfall från ickekärnteknisk verksamhet. Anslaget får även användas till omhändertagande av övergivna och uttjänta fordon som utgör en risk för miljön. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 146 718 000 kronor för 2021 till anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden. Regeringen anser att det finns ett fortsatt stort behov av att komma åt de källor till utsläpp av miljögifter som finns i dag. Regeringen vill att fler förorenade områden ska saneras och att de mest akut miljöfarliga fartygsvraken ska hanteras. Regeringen föreslår även att anslagets ändamål utvidgas till att få användas till omhändertagande av övergivna och uttjänta fordon som utgör en risk för miljön. Regeringen föreslår att anslaget tillförs medel för en flerårig satsning på stärkt saneringsarbete.

Regeringen föreslår samtidigt att anslaget minskas fr.o.m. 2021 för att delvis finansiera satsningen på stärkt kemikaliearbete som ligger under anslagen 1:6 och 1:13. Enligt regeringen påverkar inte den föreslagna minskningen den verksamhet som finansieras av anslaget. För att Sverige ska kunna fullfölja de skyldigheter som följer av de nya EU-reglerna om avfall behöver regeringen införa ett utpekat ansvar för kommunerna att hantera och rapportera statistik om kommunalt avfall. För att finansiera denna nya uppgift föreslår regeringen att anslaget minskas ytterligare fr.om. 2021 och att anslaget 1:1 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 065 000 000 kronor 2022–2050. Enligt regeringen är ett sådant bemyndigande en förutsättning för att bidragshanteringen ska fungera effektivt. Saneringsåtgärder är ofta fleråriga varför ett bemyndigande är avgörande för att aktörer och myndigheter ska ha möjlighet att genomföra åtgärder och undersökningar.

1:5 Miljöforskning: Anslaget får användas till utgifter för miljöforskning främst till stöd för arbete med miljö kvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 98 825 000 kronor för 2021 till anslaget 1:5 Miljöforskning. Som stöd i förberedelserna inför det globala högnivåmötet som regeringen erbjudit att Sverige ska stå värd för 2022, behövs ytterligare forsknings- och kunskapsunderlag. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs medel.

Regeringen föreslår därtill att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2022–2024. Enligt regeringen behövs ett bemyndigande för att avtal om fleråriga miljöforskningsprojekt ska kunna tecknas, vilket i sin tur är en förutsättning för att medverka i t.ex. EU-gemensamma forsknings-satsningar.

1:6 Kemikalieinspektionen: Anslaget får användas för Kemikalieinspektionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till verksamheter som främjar handlingsplanen för en giftfri vardag som Kemikalieinspektionen ansvarar för. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Internationella kemikalieseekretariatet och Karolinska institutet. Anslaget får också användas för utgifter för att täcka ett eventuellt underskott i prövningsverksamheten inom det svenska rapportörsprogrammet (SERP) rörande riskbedömning av befintliga och nya verksamma ämnen i bekämpningsmedel. Anslaget får vidare användas för utgifter för att betala Livsmedelsverkets och Statens jordbruksverk för nationell prövning av växtskyddsmedel och biocidprodukter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 280 699 000 kronor för 2021 till anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen. Regeringen anför att den vill se ett starkt kemikaliearbete såväl nationellt och inom EU som på ett globalt plan. Kemikalieinspektionen kan genom sitt arbete inom området giftfri miljö bidra till en positiv utveckling, såväl inom som utanför Sveriges gränser. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs medel för att upprätthålla ambitionsnivån på kemikaliarbetet och bidra till att öka takten i omställningen till en giftfri cirkulär ekonomi. En hållbar cirkulär ekonomi kräver att kretsloppen är giftfria och därför föreslår regeringen en särskild satsning på att varor och produkter ska vara giftfria från början.

Regeringen föreslår samtidigt att anslaget minskas till följd av en generell besparing (se prop. 2020/21:1 med förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4).

1:7 Avgifter till internationella organisationer: Anslaget får användas för utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 272 131 000 kronor för 2021 till anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer. För att det högnivåmöte som regeringen har erbjudit att Sverige ska stå värd för 2022 ska bli framgångsrikt, behövs det enligt regeringen en internationell förberedande process som bidrar till att skapa engagemang och delaktighet. För detta behöver bl.a. FN-systemet engageras i förberedelserna, och regeringen föreslår därför att anslaget tillförs medel.

1:8 Klimatbonus: Anslaget får användas till utgifter för klimatbonusen, dvs. bidrag till fysiska och juridiska personer som har förvärvat en klimatbonusbil.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 910 000 000 kronor för 2021 till anslaget 1:8 Klimatbonus. Regeringen föreslår att anslaget tillförs medel för att alla som köpt klimatbonusbil ska kunna få stöd. För att förstärka bonusmalus-systemet och öka incitamenten att köpa nollutsläppsfordon har regeringen för avsikt att förstärka miljöstyrningen och finansieringen av systemet (se prop. 2020/21:1 med förslag till statens budget, finansplan m.m.). Ändringarna bör gälla fr.o.m. den 1 april 2021. Regeringen bedömer att ändringarna kommer att öka klimatnyttan och leda till minskade utgifter för klimatbonusen, vilket innebär att anslaget minskas fr.o.m. 2021.

1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Anslaget får användas för Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts (SMHI) förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 294 952 000 kronor för 2021 till anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Regeringen framhåller att SMHI:s observationer, prognoser och varningar utgör centrala underlag för aktörer på internationell, nationell och regional nivå. Ett nytt säkerhetsläge och nya lagar och regler ställer högre krav på informations- och it-säkerhet än vad myndigheten i dag har resurser till. Enligt regeringen behöver myndigheten även kunna utnyttja den marina infrastrukturen på forskningsfartyget R/V Svea bättre för att inhämta mer data och förmedla ny kunskap om havet. För en flerårig satsning med detta syfte föreslår regeringen att anslaget tillförs medel. Samtidigt föreslår regeringen att anslaget minskas till följd av en generell besparing (se prop. 2020/21:1 med förslag till statens budget, finansplan m.m., avsnitt 7.4).

1:10 Klimatanpassning: Anslaget får användas för utgifter för att förebygga och begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar såsom förebyggande och kunskaphöjande insatser, utredningar, samordning och planer. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden och även för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 78 000 000 kronor för 2021 till anslaget 1:10 Klimatanpassning.

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö: Anslaget får användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 399 565 000 kronor för 2021 till anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Regeringen bedömer att havs- och vattenmiljöarbetet behöver förstärkas, bl.a. för att öka takten i arbetet med att nå de havs- och vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen. Syftet med satsningen är framför allt att förse vattenkraften med moderna miljövillkor. Satsningen syftar även till att fortsätta arbetet med invasiva främmande arter i akvatisk miljö. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs medel för detta ändamål. Regeringen föreslår också att arbetet med selektiva fiskeredskap förstärks och att anslaget tillförs ytterligare medel för detta ändamål. Regeringen föreslår vidare en förstärkning av satsningen på avancerad rening av läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara ämnen för att minska utsläppen och öka möjligheterna för återanvändning av avloppsvatten. Regeringen föreslår att anslaget ökas ytterligare för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst

770 000 000 kronor 2022–2027. Skälet är att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska kunna teckna avtal om fleråriga åtgärder.

1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar: Anslaget får användas till utgifter för insatser för internationella klimatinvesteringar som syftar till att uppfylla det svenska etappmålet för begränsad klimatpåverkan till 2020 och internationella klimatåtaganden. Det kan vara att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla projekt och metoder för gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling under Kyoto-protokollet till FN:s ramkonvention för klimatförändringar samt liknande marknadsbaserade flexibla mekanismer. I samma syfte får anslaget användas för utgifter för förvärv av utsläppsutrymme.

Anslaget får även användas för att utveckla och stödja internationellt klimatsamarbete som syftar till att bidra till en ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet, bl.a. genom samarbetsformer enligt avtalets artikel 6. Insatserna ska bidra till att minska växthusgasutsläpp i utvecklingsländer.

Anslaget får även användas för utgifter för utveckling av EU:s system för handel med utsläppsrätter och utsläppsutrymme inom ramen för bördefördelningsbeslutet, dvs. Europaparlamentets och rådets beslut 406/2009/EG av den 23 april 2009, samt för övervakning av internationell utsläppshandel. Anslaget får därtill användas till finansiering av utgifter för den internationella transaktionsförteckningen (International Transaction Log, ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter och för klimatkompensering av Regeringskansliets flygresor utanför EU. Utsläppsminskningensenheter som förvärvas för klimatkompensering får annulleras.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 265 000 000 kronor för 2021 till anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 610 000 000 kronor 2022–2032. Skälet är att det behöver vara möjligt att stödja projekt som löper över flera år.

1:13 Internationellt miljösamarbete: Anslaget får i huvudsak användas för utgifter för samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet, samt för utgifter för kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland. Anslaget får även användas för utgifter för projekt som stöder Arktiska rådets verksamhet och för projekt som stöder verksamhet inom Barents euro-arktiska råd, Nordiska ministerrådet och Östersjöstaternas råd (Council of the Baltic Sea States, CBSS). Anslaget får därtill användas för utgifter för tillskott till miljöutvecklingsfonden inom Nordiska miljöfinansieringsbolaget (Nordic Environment Finance Corporation, Nefco) samt för administration och samordning av kärnsäkerhetssamarbetet med Ryssland.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 47 400 000 kronor för 2021 till anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete. Regeringen föreslår att anslaget tillförs medel för att upprätthålla kärnsäkerhetssamarbetet med Ryssland. Finansiering sker genom en minskning med motsvarande belopp av anslaget

1:11 inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan. Regeringen föreslår vidare att anslaget ökas ytterligare för bilateralt miljösamarbete med strategiskt viktiga länder och organisationer, bl.a. för att bidra till en mer hållbar hantering av kemikalier och avfall.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 kronor 2022–2025.

1:14 Skydd av värdefull natur: Anslaget får användas till utgifter för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får dessutom användas

- för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken inom Naturvårdsverkets ansvarsområde
- till utgifter för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden
- för utgifter i samband med säkerställande av värdefulla naturområden
- för statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 685 500 000 kronor för 2021 till anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur. Regeringen föreslår att anslaget tillförs medel för att genomföra en satsning för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer.

Regeringen föreslår därtill att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 42 000 000 kronor 2022–2068. Skälet är att regeringen ska kunna teckna fleråriga avtal och ge förhandsbesked om statsbidrag till områdesskydd.

1:15 Havs- och vattenmyndigheten: Anslaget får användas för Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 247 966 000 kronor för 2021 till anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten. Regeringen bedömer att arbetet med dels fiskerikontrollen, dels genomförandet och uppföljningen av ett generellt stopp för bottenrålning i skyddade områden behöver förstärkas. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs medel för dessa båda ändamål. Samtidigt föreslår regeringen att anslaget minskas till följd av en generell besparing (se prop. 2020/21:1 med förslag till statens budget, finansplan m.m.).

1:16 Klimatinvesteringar: Anslaget får användas för klimatinvesteringar på lokal och regional nivå samt för stöd till installation av laddinfrastruktur för elfordon. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 935 000 000 kronor för 2021 till anslaget 1:16 Klimatinvesteringar. Regeringen föreslår att anslaget tillförs

medel för att möjliggöra ytterligare klimatinvesteringar på lokal och regional nivå i hela Sverige.

Regeringen föreslår därtill att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 500 000 000 kronor 2022–2026. Regeringen anför att en optimal användning av anslaget förutsätter att det finns möjlighet att teckna avtal om fleråriga projekt, vilket möjliggör långsiktiga klimatinvesteringar.

1:17 Klimatpremier: Anslaget får användas för att främja marknadsintroduktion av fordon med låga utsläpp av växthusgaser. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål. Anslaget får även användas för stöd för att stimulera överflyttning av godstransporter från väg till sjöfart.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 170 000 000 kronor för 2021 till anslaget 1:17 Klimatpremier. Regeringen föreslår att anslaget tillförs medel för en flerårig satsning på konvertering av bilar från fossil drift till biodrivmedel eller biogas. Regeringen redovisar att det i Sverige finns ett stort antal bilar med konventionella diesel- och bensinmotorer med lång återstående livslängd. För att minska utsläppen från den befintliga fordonsflottan bör ett stöd för konvertering av bilar från fossil drift till biodrivmedel eller biogas införas. Regeringen ser stödet till konvertering som ett komplement till bonus–malus-systemet.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:17 Klimatpremier ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 185 000 000 kronor 2022–2024. Regeringen anför att ett bemyndigande behöver knytas till anslaget för att det ska vara möjligt att besluta om klimatpremier redan innan fordonet levererats.

1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen: Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till gröna och trygga samhällen. Anslaget får även användas för merkostnader för att administrera anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 150 000 000 kronor för 2021 till anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen.

Regeringen föreslår därtill att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 200 000 000 kronor 2022. Som skäl för sitt förslag anför regeringen att det behövs långsiktiga planeringsförutsättningar.

1:19 Industriklivet: Anslaget får användas för utgifter kopplade till åtgärder som bidrar till att minska industrins processrelaterade utsläpp av växthusgaser, såsom forskning, förstudier och investeringar, inklusive andra typer av växthusgaser relaterade till dessa. Anslaget får också användas för utgifter kopplade till åtgärder som bidrar till negativa utsläpp av växthusgaser, såsom forskning, utveckling, test, demonstration och investeringar. Anslaget får också användas för utgifter kopplade till strategiskt viktiga insatser inom

industrin som bidrar till klimatomställningen, såsom forskning, förstudier och investeringar. Anslaget får därutöver användas till utgifter för berörda myndigheters arbete kopplade till stödet.

Regeringen föreslår att anslagets ändamål utvidgas till att även kunna finansiera forskning, förstudier och investeringar som rör andra växthusgasutsläpp, såsom vissa förbränningsutsläpp och diffusa utsläpp, kopplade till processrelaterade utsläpp samt strategiska viktiga insatser inom industrin som bidrar till klimatomställningen.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 749 926 000 kronor för 2021 till anslaget 1:19 Industriklivet. Regeringen avser att genomföra en flerårig satsning på att åstadkomma negativa utsläpp genom att inrätta ett system med omvända auktioner alternativt fast lagringspeng för avskiljning, infångning och lagring av koldioxid från förnybara källor (s.k. bio-CCS). Med anledning av denna satsning föreslår regeringen att anslaget tillförs medel. Regeringen föreslår också att medel överförs till anslaget 1:12 inom utgiftsområde 22 Kommunikationer för att täcka Transportstyrelsens kostnader för att ta fram en utvärderingsplan för klimatbonusen.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:19 Industriklivet ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 800 000 000 kronor 2022–2028. Som skäl till sitt förslag anför regeringen att det behöver vara möjligt att stödja projekt som löper över flera år.

1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv: Anslaget får användas till utgifter för ras- och skredsäkring längs Göta älv samt till Delegationen för Göta älv. Anslaget får användas som statsbidrag inom dessa områden och för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 215 000 000 kronor för 2021 till anslaget 1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv. Regeringen föreslår att anslaget tillförs medel för att genomföra en tvåårig satsning på stärkt arbete med skredsäkring längs Göta älv som ett led i en grön återhämtning.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 150 000 000 kronor 2022–2025. Skälet är att det ska vara möjligt att stödja projekt som löper över flera år.

2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Anslaget får användas för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggandes (Formas) förvaltningsutgifter inklusive vissa nämnder.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 101 263 000 kronor för 2021 till anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Regeringen föreslår att anslaget tillförs medel för fortsatt arbete inom Klimatpolitiska rådet med samarbetsverktyget Panorama som syftar till

att visualisera och skynda på klimatomställningen i Sverige. Regeringen föreslår samtidigt en neddragning av anslaget till följd av en generell besparing (se prop. 2020/21:1 med förslag till statens budget, finansplan m.m., avsnitt 7.4).

2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning: Anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. Anslaget får också användas till projektrelaterade kostnader, dvs. utvärderingar, beredningsarbetet, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 088 908 000 kronor för 2021 till anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning. Inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska propositionen, som regeringen avser att presentera under hösten 2020, föreslår regeringen att anslaget tillförs medel.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 för anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000 kronor 2022–2027. Som skäl till sitt förslag anför regeringen att huvuddelen av de forskningsprojekt som Formas finansierar är fleråriga. För att underlätta planeringen och kunna teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att fatta beslut som medför åtaganden för kommande år.

Kompletterande uppgifter

De skrivningar i propositionen som redovisas ovan har beaktat det rättelseblad för övervägandena under anslaget 1:2 Miljöövervakning respektive anslaget 1:5 Miljöforskning som regeringen lämnade till riksdagen den 5 oktober 2020.

Motionerna

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna har var för sig presenterat alternativa förslag till anslagsfördelning för 2021. Förslagen innebär såväl andra anslagsnivåer som förslag till nya anslag. I det följande sammanfattas partiernas förslag inom utgiftsområde 20. En sammanställning som visar hur motionärernas förslag avviker från regeringens förslag finns i bilaga 2. I det följande redovisas också ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21 som återspeglar förslag i partiernas anslagsmotioner.

Moderaterna

I kommittémotion 2020/21:3353 av Jessica Rosencrantz m.fl. anför Moderaterna att en framgångsrik klimatpolitik måste vara resultatinkriktad och åstadkomma minskade utsläpp. Moderaterna föreslår åtgärder bl.a. för att ställa om transportsektorn och industrin som tillsammans står för två tredjedelar av Sveriges samlade utsläpp.

I motionen lämnar Moderaterna förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2021 än vad regeringen gör (yrkande 1). Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 405 000 000 kronor och att åtta anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslår. Moderaterna föreslår även två nya anslag.

Moderaterna föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bilaga 2).

1:1 Naturvårdsverket: Anslaget ökas med 20 000 000 kronor (yrkande 2). För att minska nedskräpningen är det enligt Moderaterna viktigt med långsiktigt förebyggande insatser som leder till ökad kunskap och beteendeförändringar. Moderaterna vill därför som ett led i en flerårig satsning fr.o.m. 2021 förlänga det uppdrag som Håll Sverige rent har att informera allmänheten om nedskräpning.

1:3 Åtgärder för värdefull natur: Anslaget ökas med 30 000 000 kronor (yrkande 4). Ökningen är dels ett led i en tvåårig satsning för att det ska finnas tillräckligt med medel för skötsel och förvaltning av områden med värdefull natur, dels ett led i en flerårig satsning för att införa biodlingsstöd för biodlare och för att ge Jordbruksverket i uppdrag att se över hur regelbördan vid bi- och humleodling kan minska.

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö: Anslaget ökas med 70 000 000 kronor (yrkande 5). Moderaterna avvisar regeringens satsning på havs- och vattenmiljön till förmån för en större flerårig satsning. De tillförda medlen ska användas för att utöka LOVA-bidraget, för avancerad vattenrening, till en förstärkning av det internationella arbetet i både Östersjön och Västerhavet och för ytterligare åtgärder mot övergödning och nedskräpning, för att bärga miljöfarligt avfall i havet, för forskning kring den marina miljön, för stöd till lokala initiativ och investeringar i ny teknik för att trygga vattenförsörjningen på lång sikt och för att inrätta och driva ett nationellt kunskapsråd för dricksvatten. Även i partimotion 2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 50 efterfrågas ett utökat stöd till avancerad vattenreningsteknik och lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). I kommittémotion 2020/21:3357 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 17 påtalas också behovet av stöd till investeringar i avancerad vattenreningsteknik för att avskilja bl.a. läkemedelsrester och andra svårbehandlade kemikalier.

1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar: Anslaget ökas med 50 000 000 kronor (yrkande 6) som ett led i en flerårig satsning för att fortsätta att genomföra internationella klimatinvesteringar och bidra till att det kommer på plats ett fungerande ramverk för internationellt samarbete inom ramen för Parisavtalet.

1:14 Skydd av värdefull natur: Anslaget minskas med 600 000 000 kronor (yrkande 7) som ett led i en tvåårig neddragning för att finansiera andra prioriterade reformer i budgetmotionen.

1:16 Klimatinvesteringar: Anslaget minskas med 1 935 000 000 kronor (yrkande 8) som ett led i en flerårig neddragning för att finansiera andra prioriterade reformer inom budgetområdet, vilket innebär att anslaget tas bort.

1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen: Anslaget minskas med 80 000 000 kronor (yrkande 9) som ett led i en tvåårig neddragning för att finansiera andra prioriterade reformer inom budgetområdet.

1:19 Industriklivet: Anslaget ökas med 850 000 000 kronor (yrkande 10). Moderaterna vill långsiktigt skapa förutsättningar för att stödja industrins omställning. Industriklivet är ett viktigt verktyg för att industrin ska kunna utveckla och investera i ny teknik som reducerar dess utsläpp. Moderaterna avvisar regeringens ökning av industriklivet till förmån för en egen större flerårig satsning på industriklivet som inkluderar CCS och bio-CCS. Även i partimotion 2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 20 och 21 och i kommittémotion 2020/21:3349 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 7 och 8 framhålls Industriklivet som ett viktigt och långsiktigt stöd till omställningen av industrin liksom behovet av att skapa förutsättningar för storskalig användning av CCS och bio-CCS.

Nytt anslag – 99:1 Stöd till laddstationer för bilar och lastbilar: Moderaterna satsar 1 000 000 000 kronor (yrkande 11) som ett led i en tvåårig satsning för fossilfri laddinfrastruktur för bilar och lastbilar. Syftet är att bidra till omställningen av transportsektorn.

Nytt anslag – 99:2 Grönt bränslestöd: Moderaterna satsar 1 000 000 000 kronor (yrkande 12) som ett led i en flerårig satsning för att få igång en storskalig inhemsk produktion av biobränslen och vätgas.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2020/21:3222 av Martin Kinnunen m.fl. anför Sverigedemokraterna att det genom en mer effektiv politik på området finns möjligheter att bedriva en ambitiös miljöpolitik med lägre anslagsnivåer.

I motionen lämnar Sverigedemokraterna förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2021 än vad regeringen gör. Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen understiger regeringens förslag med 5 890 000 000 kronor och att 14 anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslår. Sverigedemokraterna föreslår även tre nya anslag.

Sverigedemokraterna föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bilaga 2).

1:1 Naturvårdsverket: Anslaget minskas med 170 000 000 kronor. Genom att fokusera på en effektiv miljö- och klimatpolitik anser Sverigedemokraterna att myndighetens behov blir mindre och myndighetens anslag bör därför minskas fr.o.m. 2021.

1:3 Åtgärder för värdefull natur: Anslaget minskas med 500 000 000 kronor som ett led i en tvåårig neddragning. Enligt motionärerna ska anslaget inte användas till ytterligare avsättningar utan fokus ska ligga på att hantera de arealer som redan är skyddade. Anslaget ska också användas till eftersläpande ersättning till markägare vars brukande redan har inskränkts. Ökat fokus bör även läggas på restaurering av våtmarker i jordbrukslandskapet för att balansera vattenflöden, öka tillskotten till grundvattnet, bidra till ökad

biologisk mångfald och minska övergödningen. Även i kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 19 anförs att stöd för våtmarksetablering kan möjliggöra de kollektiva nyttorna med våtmarker och medföra att synergieffekter uppnås.

1:4 Sanering och återställning av förorenade områden: Anslaget ökas med 30 000 000 kronor som ett led i en flerårig förstärkning för att sanera Sveriges omkring 80 000 förorenade områden. I detta arbete bör strandstädning ingå, inte minst i svårtillgängliga kust- och skärgårdsområden. Ett yrkande i linje med detta finns i motion 2020/21:33 av Mattias Karlsson i Norrhult (SD) där motionären efterfrågar ett ökat statligt stöd till sanering av förorenad mark på olika platser i landet, bl.a. i det småländska glasriket.

1:7 Avgifter till Internationella organisationer: Anslaget minskas med 10 000 000 kronor som ett led i en flerårig besparing.

1:8 Klimatbonus: Anslaget minskas med 2 910 000 000 kronor, vilket innebär att anslaget helt tas bort. Sverigedemokraterna motsätter sig det s.k. bonus–malus-systemet, dels för att beskattningssystemet har liten påverkan på utsläppen, dels för att en stor del av stöden har använts till fordon som i dag finns utomlands.

1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Anslaget minskas med 10 000 000 kronor som ett led i en flerårig neddragning.

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö: Anslaget ökas med 50 000 000 kronor som ett led i en flerårig satsning på havs- och vattenmiljön. Med ökade resurser finns möjlighet att satsa mer på strandstädning och kartläggning av färjetrafikens miljöpåverkan i Östersjön.

1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar: Anslaget ökas med 265 000 000 kronor som ett led i en flerårig satsning. Enligt Sverigedemokraterna har internationella klimatinvesteringar en väldigt hög kostnads-effektivitet. Även i kommittémotion 2020/21:727 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 25 efterfrågas en ökad satsning på internationella klimatinvesteringar.

1:14 Skydd av värdefull natur: Anslaget minskas med 800 000 000 kronor som ett led i en flerårig neddragning. Sverigedemokraterna anser att takten för statligt ianspråktagande av naturområden är och har varit för hög. Anslaget bör därför inte användas till att öka nettoarealen avsatt skog utan till skötsel av redan avsatta områden, och det bör också användas för eftersläpande ersättning till markägare.

1:16 Klimatinvesteringar: Anslaget minskas med 1 935 000 000 kronor, vilket innebär att anslaget helt tas bort. Det liknande stödet Klimatklivet har enligt Sverigedemokraterna mycket låg effektivitet och innan nya former av stöd införs bör det påvisas att de är mer effektiva. Enligt motionärerna har Sverige dessutom redan omfattande verksamhet som innebär sänkor av koldioxidhalten i atmosfären. Anslaget bör därför tas bort.

1:17 Klimatpremier: Anslaget minskas med 170 000 000 kronor, vilket innebär att anslaget helt tas bort. Sverigedemokraterna anser att anslaget bör

tas bort eftersom stödet fungerar som ett marknadsintroduktionsstöd och att det inte är önskvärt att staten ska spela den rollen i detta sammanhang.

1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen: Anslaget minskas med 150 000 000 kronor, vilket innebär att anslaget helt tas bort. Enligt motionärerna är anslaget inte ett effektivt sätt att öka tryggheten i samhället, och dessutom borde ansvaret för sådana åtgärder ligga på lokal och regional nivå.

1:19 Industrikivet: Anslaget minskas med 375 000 000 kronor som ett led i en flerårig neddragning för att finansiera Sverigedemokraternas förslag till ett nytt anslag Innovativ teknik för miljö och klimat (se nedan under anslag 99:4). Anslaget ska inte användas till investeringar för minskning av koldioxidutsläpp som görs med känd teknik utan för projekt som utvecklar ny världsunik processteknik.

2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: *Forskning:* Anslaget ökas med 25 000 000 kronor som ett led i en flerårig förstärkning för att utveckla svensk bioekonomi.

Nytt anslag – 99:3 Laddinfrastruktur elfordon: Anslaget tillförs 250 000 000 kronor som ett led i en flerårig satsning. Anslaget ska användas som stöd till uppsättning av infrastruktur för laddning av elfordon i anslutning till hem och andra lokala miljöer. Satsningen bör särskilt inriktas på de regioner där utbyggnaden i dag går långsamt, dvs. i mindre befolkningstäta områden.

Nytt anslag – 99:4 Innovativ teknik för miljö och klimat: Anslaget tillförs 500 000 000 kronor som ett led i en flerårig satsning på utveckling av lösningar och produkter med relevans främst för energi- och klimatområdet. Utöver insatser inom Sverige får anslaget även användas för insatser i andra länder.

Nytt anslag – 99:5 Förädlingsprojekt Alm och Ask: Anslaget tillförs 20 000 000 kronor som ett led i en flerårig satsning på åtgärder för att rädda alm och ask och de arter som är beroende av dessa träarter. Genom att satsa på förädling och olika konkreta, kompletterande, åtgärder kan stora naturvärden räddas till en relativt låg kostnad.

Vänsterpartiet

I partimotion 2020/21:3197 av Jonas Sjöstedt m.fl. lämnar Vänsterpartiet förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2021 än regeringen. Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 1 450 000 000 kronor och att tre anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit. Vänsterpartiet föreslår även tre nya anslag.

Vänsterpartiet föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bilaga 2).

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö: Anslaget ökas med 100 000 000 kronor. Vänsterpartiet vill öka satsningarna på lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) som bl.a. minskar näringsbelastningen i våra vattendrag och hav och

därmed minskar övergödningen. LOVA ger möjlighet till ett brett spektrum av åtgärder för att nå god vattenstatus, exempelvis genom att öka upptaget och återcirkuleringen av näringsämnen.

1:14 Skydd av värdefull natur: Anslaget ökas med 100 000 000 kronor som ett led i en flerårig satsning. Satsningen görs för att bromsa utarmningen av den biologiska mångfalden och för att områden med höga naturvärden ska kunna skyddas i snabbare takt. Ett ökat anslag syftar även till att fler markägare ges möjlighet till ersättning vid bildande av t.ex. naturreservat. Enligt Vänsterpartiet har behovet av att skydda fjällnära skogar ökat kraftigt till följd av vissa domar som har meddelats under 2020.

1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen: Anslaget minskas med 150 000 000 kronor, vilket innebär att anslaget helt tas bort. Vänsterpartiet avvisar regeringens satsning till förmån för en egen satsning under ett nytt anslag (Klimatanpassade och gröna städer, se nedan under anslag 99:7) som även stöder klimatanpassade åtgärder.

Nytt anslag – 99:6 Investeringsstöd för produktion av förnybara drivmedel samt laddinfrastruktur: Anslaget tillförs 250 000 000 kronor som ett led i en flerårig satsning i syfte att åstadkomma de systemskiften som krävs för att nå klimatmålen. Enligt motionärerna behövs det inte minst inom transportsektorn statliga insatser för att investera i de fossilfria lösningarna. Vänsterpartiet föreslår därför ett ökat riktat stöd till klimatinvesteringar som, utöver det befintliga investeringsstödet Klimatklivet, ska användas för att stödja medfinansiering med denna inriktning. Investeringsstödet syftar till att stärka jord- och skogsnäringsens möjligheter att bidra till såväl omställning av den egna energianvändningen som produktionen av biodrivmedel i Sverige och därmed uppnå en högre grad av nationell självförsörjning av fossilfria drivmedel. Satsningen rymmer även medel för utbyggnad av laddinfrastruktur och utbyggnad av vätgasinfrastruktur.

Nytt anslag – 99:7 Klimatanpassade och gröna städer: Anslaget tillförs 150 000 000 kronor som ett led i en flerårig satsning. Vänsterpartiet föreslår att stödet ges till kommuner för såväl utveckling av befintlig stadsgrönska som etablering av stadsgrönska för att främja dagvattenhantering och biologisk mångfald. Anslaget ska bl.a. möjliggöra åtgärder för att omvandla hårdgjorda ytor genom att anlägga vattenfördröjande åtgärder som växtbäddar, och därmed möjliggöra stöd för stadsnära odling i närmiljön. Enligt Vänsterpartiet syftar åtgärderna till att främja klimatanpassning och miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Nytt anslag – 99:8 Klimatstöd för ett fossilfritt Sverige: Anslaget tillförs 100 000 000 kronor som ett led i en flerårig satsning. Enligt Vänsterpartiet bör storskaliga investeringar för att främja utveckling, spridning och integrering av klimatvänlig teknik vara centrala eftersom det kommer att stimulera ekonomin och skynda på omställningen till förnybara energikällor. Näringsenheten bör bära en väsentlig del av omställningskostnaderna själv, men inte minst till följd av coronakrisen krävs det skyndsamma statliga åtgärder. Naturvårdsverket ska ansvara för anslaget och i samarbete med andra berörda

myndigheter genomföra åtgärder som föreslagits inom ramen för Fossilfritt Sverige, t.ex. stöd för ökad elektrifiering inom vägtrafiken och införande av ekonomiska incitament som gör återvunnet material mer konkurrenskraftigt på marknaden. Åtgärderna ska bidra till minskade utsläpp av växthusgaser samt harmoniera med våra övriga nationella miljö kvalitetsmål.

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. lämnar Kristdemokraterna förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2021 än regeringen (yrkande 1). Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen understiger regeringens förslag med 2 257 000 000 kronor och att nio anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslår. Kristdemokraterna föreslår även två nya anslag.

Kristdemokraterna föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bilaga 2).

1:1 Naturvårdsverket: Anslaget ökas med 22 000 000 kronor. Ökningen är ett led i en flerårig omfördelning av medel till följd av att Kristdemokraterna föreslår att Havs- och vattenmyndigheten ska läggas ned (se nedan under anslaget 1:15) och att Naturvårdsverket ska överta delar av Havs- och vattenmyndighetens verksamhet.

1:2 Miljöövervakning m.m.: Anslaget minskas med 35 000 000 kronor och neddragningen inriktas på statsbidragen till ideella miljöorganisationer.

1:8 Klimatbonus: Anslaget ökas med 10 000 000 kronor som ett led i en flerårig förstärkning av anslaget. Anslaget förstärks eftersom Kristdemokraterna inte vill höja kraven för att få bonus under bonus-malus-systemet.

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö: Anslaget minskas med 240 000 000 kronor. Kristdemokraterna hänvisar till att redan pågående satsningar är tillräckliga.

1:14 Skydd av värdefull natur: Anslaget minskas med 1 086 000 000 kronor som ett led i en flerårig neddragning av anslaget.

1:15 Havs- och vattenmyndigheten: Anslaget minskas med 124 000 000 kronor. Detta är ett led i en flerårig neddragning till följd av att Kristdemokraterna föreslår att Havs- och vattenmyndigheten ska läggas ned och att myndighetens verksamhet ska flyttas över till Naturvårdsverket och Jordbruksverket. Förslag om att avveckla Havs- och vattenmyndigheten och att införliva relevanta delar av dess verksamhet i Naturvårdsverkets uppdrag finns även i kommittémotion 2020/21:2806 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6 i denna del, kommittémotion 2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 34 i denna del och kommittémotion 2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 8 i denna del.

1:16 Klimatinvesteringar: Anslaget minskas med 1 235 000 000 kronor som ett led i en flerårig minskning.

1:17 Klimatpremier: Anslaget ökas med 25 000 000 kronor eftersom Kristdemokraterna stärker konverteringsbonusen.

1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen: Anslaget minskas med 150 000 000 kronor, vilket innebär att anslaget helt tas bort. Ansvaret för att olika städer och samhällen ställs om till långsiktig hållbarhet, både ekologiskt och socialt, vilar i första hand på kommunerna. Kristdemokraterna ser därför ingen anledning till att stödja den föreslagna statliga satsningen på gröna samhällen.

Nytt anslag – 99:9 Snabbprövning klimatomställning industrier: Anslaget tillförs 20 000 000 kronor. Anslaget inrättas som ett komplement till de medel som regeringen har avsatt för att korta handläggningstiderna vid miljöprövningar. I kommittémotion 2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 12 beskrivs hur snabbprövningen ska gå till för de strategiska klimatprojekt som skulle kunna bli aktuella för en sådan prövning, t.ex. klimatneutral stålproduktion och fabriker som framställer biobränsle. En ansökan ska ges in till regeringen som inom två månader ska avgöra om det rör sig om ett projekt som ska bli föremål för en snabbprövning och, om så är fallet, vilken instans som ska pröva ansökan samt hänvisa ärendet dit. Den valda instansen ska därefter inom tio månader avgöra ärendet och avgörandet ska inte kunna överklagas.

Nytt anslag – 99:10 Skrotningspremie: Anslaget tillförs 536 000 000 kronor som ett led i en flerårig satsning. Anslaget finansieras genom intäkter från koldioxidskatt för bilar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har genom sitt yttrande till finansutskottet (2020/21:MJU1y) ställt sig bakom regeringens förslag till ram för utgiftsområde 20. Utskottet påminner om att de ramar för budgetens utgiftsområden som riksdagen har beslutat är styrande för den fortsatta behandlingen av anslagen (prop. 2020/21:1, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63).

I fråga om regeringens förslag till anslagsfördelning för utgiftsområdet vill utskottet inledningsvis framhålla det mycket särskilda sammanhang i vilket årets budgetproposition har lagts fram. Spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 har drabbat Sverige och världen mycket hårt, och det kommer att påverka samhället under lång tid framöver. Inte desto mindre är klimatförändringarna vår tids ödesfråga. Utskottet ansluter sig därför till regeringens bedömning att klimatomställningen ska vara tongivande inom arbetet med återhämtningen efter den kris som pandemin innebär. Regeringens avsikt är att genom en grön återhämtning ta Sverige ur dubbla kriser.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen en anslagsfördelning för utgiftsområde 20 som innebär betydande satsningar på både det nationella och det internationella miljö- och klimatarbetet. Liksom föregående år bygger budgetförslaget på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna.

Utskottet välkomnar att regeringen ger arbetet inom internationella forum en framträdande position i årets budgetproposition. Förverkligandet av både

Parisavtalets långsiktiga mål och en grön återhämtning kräver ett starkt globalt samarbete, inte minst då vissa länder aviserat en minskad ambition i klimatfrågan. Utskottet ser positivt på att regeringen erbjudit att Sverige står värd för ett högnivåmöte för hållbar utveckling 2022, vilket är 50 år efter Stockholmskonferensen och bildandet av FN:s miljöprogram (United Nations Environment Programme, Unep). Fokus för mötet ska bl.a. vara arbetet med att nå de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030. Utskottet konstaterar att det för att initiativet ska kunna bli verklighet krävs ökade medel till Naturvårdsverket förvaltningsanslag, internationella organisationer och miljöforskning.

Utskottet ser även positivt på den tilldelning av medel som regeringen föreslår för att fortsätta arbetet med internationella klimatinvesteringar. Insatserna förväntas generera betydande utsläppsminskningar och bidrar på så sätt till att inte bara uppfylla etappmålen för klimat och internationella klimatåtaganden utan även till att utveckla och stödja internationellt klimatsamarbete under Parisavtalets artikel 6. Utskottet noterar att anslaget Internationella klimatinvesteringar även får användas till utveckling av EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS).

Vidare föreslår regeringen satsningar för att konkretisera den klimatpolitiska handlingsplan som riksdagen beslutade om i juni 2020 (prop. 2019/20:65, bet. 2019/20:MJU16, rskr. 2019/20:314). Regeringen föreslår ökade medel för att dels förbättra myndigheternas förutsättningar att bistå med underlag till klimatberäkningar och effektanalyser, dels genomföra ett antal av de myndighetsuppdrag som aviserades i handlingsplanen. För att möjliggöra satsningen föreslår regeringen att ändamålet för anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. utvidgas, vilket utskottet inte har något att invända mot. Utskottet bedömer att satsningarna krävs för ett ambitiöst genomförande av den klimatpolitiska handlingsplanen.

Utskottet ser även positivt på regeringens förslag om att tillskjuta medel för att förbättra industrins förutsättningar för en grön omställning. Utskottet konstaterar att en övervägande del av den svenska industrins utsläpp kommer från anläggningar som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem. EU som ekonomiskt område har hårda krav på utsläppsminskningar för sin industri, samtidigt som den i hög utsträckning är utsatt för internationell konkurrens. Genom att utveckla klimatsmart teknik som kan bidra till mer cirkulära och fossilfria lösningar skapas konkurrensfördelar, sysselsättning och exportmöjligheter. Bland annat av denna anledning ser utskottet mycket positivt på regeringens föreslagna satsningar på Industriklivet, vilket innebär att ca 750 miljoner kronor satsas under 2021 med en tillhörande omfattande bemyndiganderam.

Utskottet noterar särskilt att satsningen inte bara innebär att anslaget Industriklivet förstärks utan att det även breddas. Anslagets nuvarande ändamål är bl.a. att finansiera åtgärder såsom forskning, förstudier och investeringar som bidrar till att minska industrins processrelaterade utsläpp av växthusgaser, inklusive andra relaterade typer av växthusgaser. Regeringen

föreslår att anslagets ändamål utvidgas till att även inkludera andra växthusgasutsläpp, såsom vissa förbränningsutsläpp och diffusa utsläpp, kopplade till processrelaterade utsläpp samt strategiska viktiga insatser inom industrin som bidrar till klimatomställningen. Utskottet välkomnar anslagets breddning och nya satsningar, inte minst ett stöd för avskiljning, infångning och lagring av koldioxid från förnybara källor (s.k. bio-CCS). Utskottet välkomnar anslagets breddning även eftersom det knyter an till den nyligen beslutade strategin för cirkulär ekonomi.

Vidare ser utskottet positivt på regeringens föreslagna satsningar inom utgiftsområdet för att påskynda omställningen av fordonsflottan. Regeringen föreslår att medel tillförs för att möjliggöra att alla som köpt en s.k. klimatbonusbil får stöd, en satsning som utskottet stödjer. Utskottet välkomnar även att ökade medel skjuts till för att stödja installation av laddinfrastruktur för elfordon.

Regeringen föreslår ytterligare satsningar för att stödja det lokala och regionala arbetet för en grön omställning. Utskottet ser särskilt positivt på att regeringen vill både förstärka och förlänga investeringsstödet Klimatklivet inom anslaget 1:16 Klimatinvesteringar. Regeringen föreslår att stödet ökas med 100 miljoner kronor jämfört med föregående budgetår. Utskottet ser även positivt på att Naturvårdsverket ges möjlighet att stötta fler stora klimatprojekt genom att bemyndiganderamen höjs. Utskottet välkomnar satsningarna och förväntar sig att de inte bara leder till minskade utsläpp utan att de även skapar nya arbetstillfällen.

I fråga om det lokala och regionala arbetet för en grön omställning ingår även medel för att främja stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer samt arbetet med klimatanpassning och med ras- och skredsäkring längs Göta älv. Utskottet har vid upprepade tillfällen framhållit att beredskapen i kommunerna behöver förbättras till följd av klimatets förändring liksom till följd av internationella åtaganden, och välkomnar därför regeringens satsningar i denna del.

Regeringens satsningar inom utgiftsområdet innebär en ökad takt även i arbetet med att ställa om till en cirkulär ekonomi. Under Kemikalieinspektionens förvaltningsanslag föreslår regeringen betydande satsningar för att åstadkomma giftfria kretslopp både nationellt, inom EU och globalt. Utskottet anser att Sveriges höga ambitionsnivå i kemikaliearbetet ska upprätthållas och välkomnar därför även regeringens satsningar för att åstadkomma ett digitalt spårbarhetssystem för avfall och för att stärka Naturvårdsverkets arbete med att driva på omställningen, t.ex. genom att erbjuda vägledning. Utskottet välkomnar även de föreslagna satsningarna på bilateralt miljösamarbete med strategiskt viktiga länder för att bidra till att den internationella kemikalie- och avfallshantering blir mer hållbar.

När det gäller biologisk mångfald konstaterar utskottet att en miljon av jordens arter riskerar utrotning och att antalet utrotningshotade arter i Sverige har ökat med 11 procent de senaste fem åren. Mot denna bakgrund ser utskottet positivt på att regeringen i årets budgetproposition föreslår satsningar på vår

svenska natur som sammantaget uppgår till närmare 2,2 miljarder kronor. Bland annat ingår medel för ett hållbart fiske med stopp för bottentrålning i skyddade områden, bekämpning av främmande arter och restaurering av våtmarker. Utskottet vill särskilt framhålla att återvätning av våtmarker stärker den biologiska mångfalden samtidigt som det minskar övergödningen och ger betydande klimatvinster. Utsläpp från dikade torvmarker, som tidigare var våtmarker, står för 11 miljoner ton koldioxidekvivalenter, alltså mer än Sveriges personbilstrafik. Utskottet anser att regeringens förslag till att öka takten i saneringsarbetet av de mest förorenade miljöskulderna på land och i hav och vatten är väl avvägt. Utskottet ställer sig även bakom regeringens förslag om att utvidga anslaget ändamål för att kunna genomföra vissa saneringsåtgärder.

I fråga om föreslagna åtgärder för havs- och vattenmiljö instämmer utskottet i regeringens syn på att detta arbete behöver stärkas, bl.a. för att nå de havs- och vattenmiljörelaterade miljö kvalitetsmålen. Utskottet ställer sig därför bakom regeringens föreslagna satsning på att dels genomföra ny lagstiftning om att vattenkraften förses med moderna miljövillkor, dels bekämpa invasiva arter i akvatisk miljö. Utskottet välkomnar även att regeringen vill öka takten i uppgraderingen av de kommunala avloppsreningsverken så att de kan ta hand om läkemedel och andra svårnedbrytbara ämnen. Utskottet ser därför positivt på den betydande satsning som regeringen föreslår på avancerad vattenrening.

Avslutningsvis ser utskottet med stor tillförsikt på de satsningar som regeringen föreslår för att säkerställa en hög kvalitet på den akademiska miljöforskningen. Utskottet kan inte nog understryka vikten av ny kunskap och innovation i det långsiktiga och uthålliga arbete som klimatomställningen fordrar. Utskottet ser mycket positivt på regeringens förslag att tillskjuta betydande medel till Formas forskningsanslag med anledning av den kommande forskningspolitiska propositionen. Utskottet välkomnar även att Formas förvaltningsanslag tillförs medel i syfte att fortsätta arbetet med effektberäkningsverket Panorama.

Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringens förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 20 är väl avvägt. Regeringens satsningar möjliggör en fortsatt hög ambitionsnivå i arbetet med miljö- och klimatmålen.

Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag till anslagsfördelning och avstyrker motionärernas alternativa förslag till statens budget inom utgiftsområdet och de övriga motionsförslag som behandlas här. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag till ekonomiska bemyndiganden och om godkännande av en investeringsplan för fastigheter och markanläggningar för perioden 2021–2023 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

Borttagning av utsläppsenheter under EU:s ansvars-fördelningsbeslut för 2019

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2019 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för det året. Bemyndigandet innebär också att regeringen har rätt att annullera motsvarande mängd utsläppsenheter för Sveriges åtagande under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod när så är möjligt.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att ta bort de utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2019 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för det året. Bemyndigandet innebär också att regeringen har rätt att annullera motsvarande mängd utsläppsenheter för Sveriges åtagande under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod 2013–2020 när så är möjligt.

Som skäl till detta förslag anför regeringen att Sverige har minskat utsläppen av växthusgaser mer under 2019 än vad Sverige åtagit sig under EU:s ansvarsfördelningsbeslut (effort sharing decision, ESD). Det innebär att det uppstår ett överskott, dvs. det återstår ett innehav av utsläppsenheter (s.k. annual emission allocation, AEA) efter avräkning mot åtagandet inom EU. Avräkningen mot Sveriges åtagande för 2019 väntas pågå t.o.m. mars 2022. En borttagning av överskotten av utsläppsenheter för 2019 bidrar enligt regeringen till en ökad ambition för utsläppsminskningar inom EU.

Regeringen framhåller att Sverige har möjlighet att spara utsläppsenheter till kommande år eller föra över utsläppsenheter till andra medlemsstater. Utifrån bl.a. utsläppsutvecklingen förväntar sig regeringen emellertid att efterfrågan på utsläppsenheter från andra medlemsstater kommer att vara begränsad. Mot bakgrund av detta och avsaknaden av ett marknadspris bedömer regeringen att inget ekonomiskt värde kan anges för det svenska överskottet av AEA.

Regeringen redovisar vidare att varje AEA under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod, dvs. 2013–2020, kommer att vara kopplad till en tilldelad utsläppsenhet under Kyotoprotokollet, s.k. assigned amount unit (AAU). Det innebär att för varje AEA som tas bort under EU:s ansvarsfördelningsbeslut måste också en AAU annulleras under Kyotoprotokollet. Utfärdandet av AAU är dock avhängigt av när Kyotoprotokollet för den andra åtagandeperioden träder i kraft. Det är enligt regeringen osäkert när detta kommer att ske, vilket innebär att annullering av AAU för borttagna AEA kan genomföras först senare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Sveriges nationella mål för den icke-handlande sektorn är avsevärt högre än vårt nationella beting under EU:s ansvarsfördelningsbeslut. Som regeringen anför i propositionen innebär detta att det årligen uppstår ett överskott av utsläppsenheter. Riksdagen har till följd av utskottets tidigare förslag bemyndigat regeringen att annullera överskott av utsläppsenheter inom ansvarsfördelningsbeslutet för föregående år, dvs. 2013–2018. Annulleringen innebär att utsläppsenheterna inte kan sparas till framtida år eller säljas vidare till andra EU-medlemmar, vilket medför att EU:s totala utsläppsutrymme minskar med lika mycket som Sverige överträffat sitt mål enligt ansvarsfördelningsbeslutet med. Utskottet bedömer att detta skickar en viktig signal om att klimatinsatser som vidtas i Sverige har haft och kommer att ha effekt. I likhet med tidigare år välkomnar utskottet en annullering av även 2019 års överskott av utsläppsenheter under ansvarsfördelningsbeslutet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i denna del.

Annullering av utsläppsenheter som har förvärvats under 2019 genom Sveriges program för internationella klimatinsatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att annullera Sveriges innehav av utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod genom Sveriges program för internationella klimatinsatser och som har levererats under 2019.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att annullera Sveriges innehav av utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats under 2019. Utsläppsenheterna har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser i form av certifierade utsläppsminskningar (certified emission reduction, CER).

Regeringen redovisar att Sverige genom programmet för internationella klimatinsatser har förvärvat utsläppsenheter utfärdade under Kyotoprotokollet för utsläppsminskningar som har åstadkommit genom projekt i andra länder. Regeringen framhåller att bemyndigandet om annullering skulle innebära att Sverige intar en ledande position för att minska utsläppsutrymmet och höja ambitionsnivån under åtagandeperioden. Avsikten har varit att de förvärvade utsläppsenheterna skulle kunna användas för det nationella målet till 2020 om det behövs. Enligt prognosen uppgår den ackumulerade volym utsläppsenheter som levereras t.o.m. 2022 inom ramen för programmet till maximalt ca 33,5

miljoner ton. Hittills har Sverige annullerat ca 22,3 miljoner förvärvade utsläppsenheter som genererats under Kyotoprotokollets första och andra åtagandeperioder.

Regeringen bedömer att etappmålet till 2020 ska kunna nås med enbart inhemska åtgärder, och enligt regeringen kommer det därför inte att finnas behov av de förvärvade utsläppsenheterna. Regeringen anser att det bästa för klimatet är att annullera de utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och har levererats under 2019. Alternativen till annullering vore att spara utsläppsenheterna eller att sälja dem. Om de skulle säljas är efterfrågan begränsad, och på grund av de stora överskotten på marknaden har priserna på CER länge varit mycket låga. Att annullera enheterna utesluter att de säljs och släpps ut på marknaden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att riksdagen sedan 2014 har bemyndigat regeringen att annullera det överskott av tilldelat utsläppsutrymme som Sverige förfogar över och som inte behövs för att uppfylla Sveriges åtagande under Kyotoprotokollets första respektive andra åtagandeperiod. Resultatet är att Sverige hittills har annullerat ca 22,3 miljoner förvärvade utsläppsenheter, vilket i sin tur innebär att motsvarande mängd utsläppsenheter har försvunnit från marknaden. Annulleringen innebär vidare att Sverige inte har tillgodoräknat sig utrymmet i arbetet med att nå de nationella målen. Enligt utskottet vittnar detta om Sveriges ledarskap i det internationella klimatarbetet. Mot denna bakgrund välkomnar utskottet att regeringen även i årets budgetproposition föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att annullera utsläppsenheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod. Bemyndigandet avser utsläppsrätter som har levererats under 2019. Utskottet tillstyrker regeringens förslag även i denna del.

Reservationen

Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (SD)

av Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

a) Anslagen för 2021

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt Sverigedemokraternas förslag i bilaga 2.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 19,

2020/21:727 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 25 och

2020/21:3222 av Martin Kinnunen m.fl. (SD),

bifaller delvis proposition 2020/21:1 utgiftsområde 20 punkt 4 och avslår motionerna

2020/21:33 av Mattias Karlsson i Norrhult (SD),

2020/21:2806 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.1,

2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 12,

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 34.1,

2020/21:3197 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2020/21:3349 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 7 och 8,

2020/21:3353 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 1–12,

2020/21:3357 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 17,

2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 20, 21 och 50 samt

2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 8.1.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

=utskottet

c) Godkännande av en investeringsplan

=utskottet

Ställningstagande

Den 25 november 2020 fastställde riksdagen utgiftsområdenas utgiftsramar för 2021. Riksdagen antog då en ram för utgiftsområde 20 som är 5 890 000 000 kronor högre än vad Sverigedemokraterna har föreslagit i kommittémotion 2020/21:3222 av Martin Kinnunen m.fl. Vi vidhåller vår uppfattning om utgiftsramens nivå och vill inledningsvis anföra följande vad gäller den politiska inriktningen för utgiftsområdet.

Utgifterna inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård har vuxit mycket kraftigt sedan 2014. Under perioden 2010–2014 var förändringarna i utgifterna små medan ökningen under 2014–2018 innebar mer än en dubbling. Genom en mer effektiv politik på området bedömer vi att det finns möjligheter att bedriva en ambitiös miljöpolitik med lägre anslagsnivåer. Flera instanser har påvisat att flera åtgärder som regeringen vidtagit har mycket låg kostnadseffektivitet. Sveriges budget bör i stället koncentreras till sådana åtgärder som verkligen är effektiva. Motivet bakom flera av regeringens insatser är att agera föregångsland, men det är svårt att se hur ineffektiva åtgärder ska kunna förmå andra länder att följa det svenska exemplet.

Vid en jämförelse med regeringens förslag föreslår vi en minskad budget, men genom att de satsningar som föreslås har en högre kostnadseffektivitet uppnås samma resultat. Svensk elproduktion är i det närmaste fri från utsläpp av växthusgaser och genom att koncentrera åtgärder till utvecklingsländer med en högre andel fossilbaserad elproduktion kan klart bättre resultat uppnås. Vi vill även satsa på utvecklingen av ny teknik, dels för att möta klimathoten, dels för att utveckla produktionen i och exporten från Sverige.

Vi anser att anslagen för 2021 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård bör fördelas enligt följande.

Vi föreslår att anslaget 1:1 Naturvårdsverket minskas med 170 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Kostnadsutvecklingen för Naturvårdsverket har stigit mycket kraftigt under de senaste åren till följd av regeringens politik på området. Genom vårt fokus på en effektiv miljö- och klimatpolitik minskar myndighetens finansiella behov.

När det gäller anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur föreslår vi en minskning med 500 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Förvaltning av skyddad natur är ett viktigt område. Värdefulla och känsliga naturområden kräver skötsel för att måna deras speciella naturvärden, men skötseln av reservat och andra formellt skyddade områden är i dag ofta eftersatt. I framtida skötsel måste även hänsyn tas till risken för att skadegörare kan sprida sig från bevarad gammal skog till intilliggande skogsfastigheter. Regeringens satsning på bekämpning av invasiva arter är lovvärd, men den borde ha kommit igång tidigare. I arbetet mot invasiva arter kan med fördel byalag och andra lokala föreningar engageras, vilket även skulle medföra att lokalföreningar får ett medbestämmande om hur bekämpningen ska utföras. Det bör enligt vår uppfattning bli enklare för markägare att genom avtal med myndigheter få ersättning för artbevarande inslag i brukandet av sin mark. Markägare vars brukande redan har inskränkts men som inte har fått ersättning för detta bör ha kompenserats senast under 2021. Efter en period av kraftigt ökade arealer skyddad natur behövs nu en period av konsolidering där mer fokus läggs på att hantera de arealer som redan är skyddade. Anslaget ska därför inte användas till ytterligare avsättning och detta gäller i synnerhet skogsmarker. Det behöver läggas ett ökat fokus på restaurering av våtmarker i jordbrukslandskapet för att balansera vattenflöden, öka tillskotten till

grundvattnet, bidra till ökad biologisk mångfald och minska övergödningen. Dessutom kan stöd för våtmarksetablering medföra att synergieffekter uppnås.

För anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden föreslår vi att anslaget ökas med 30 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Sverige har omkring 80 000 förorenade områden och eftersom saneringen av dessa är mycket eftersatt behöver anslaget förstärkas. Sanering av förorenade områden är ett miljömål som anses svårt att uppnå i tid samtidigt som det är ett miljömål som vi har mycket goda möjligheter att påverka. I detta arbete bör strandstädning ingå, inte minst i svårtillgängliga kust- och skärgårdsområden.

När det gäller anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer föreslår vi att anslaget minskas med 10 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Vi föreslår att anslaget 1:8 Klimatbonus minskas med 2 910 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag, vilket innebär att anslaget helt tas bort. I juli 2018 infördes ett nytt beskattningssystem för personbilar kallat bonus–malus, men vi anser att reformen har liten påverkan på utsläppen. En stor del av stöden har använts till fordon som i dag finns utomlands och på det sättet finansierar reformen andra länders klimatpolitiska mål. Vi motsätter oss sektorsmål inom klimatpolitiken. Mot bakgrund av det finns ingen anledning att subventionera personbilar och anslaget bör därför tas bort.

Vi föreslår vidare att anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut minskas med 10 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö föreslår vi att anslaget ökas med 50 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Havs- och vattenpolitiken står inför svåra utmaningar eftersom tillståndet i våra vatten i allmänhet och Östersjön i synnerhet är allvarligt. Vi välkomnar de anslagsökningar som genomförts de senaste åren men vi ser samtidigt att ett stort behov kvarstår. Med ökade resurser finns det möjlighet att satsa mer på strandstädning och kartläggning av färjetrafikens miljöpåverkan i Östersjön.

Vi föreslår att anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar ökas med 265 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Sverigedemokraternas klimatpolitik har som utgångspunkt att oljeberoende och utsläpp av växthusgaser i högsta grad är globala frågeställningar. Det ter sig därför naturligt att vidta åtgärder så att satsningar på detta område görs i en internationell kontext, varför vi förordar en ökning av regeringens anslag. Anslaget har visat sig ha en väldigt hög kostnadseffektivitet. Exempel på hur Sverige kan bidra till såväl lägre användning av fossila bränslen som till utveckling, är stöd till utbyggnad av vattenkraft, solenergi och annan förnybar energiteknik. Vi vill även bidra internationellt till att bevara och utveckla skogar som hotas att överföras till annan markanvändning.

När det gäller anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur föreslår vi en minskning med 800 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vi före-

slår en sådan neddragning eftersom vi anser att takten för statligt ianspråktagande av naturområden är och har varit för hög. Regeringen har undandragit mycket stora arealer skogsmark från brukande, och denna snabba utökning av arealen skyddad skog är negativ. Det är ofta ett ineffektivt och dyrt sätt att skydda arter; det begränsar möjligheterna till det brukande av skogen som utgör en basverksamhet för en stor del av Sveriges lantbrukare; det leder till förlorade arbetstillfällen på landsbygden; det minskar volymerna av virke tillgängliga för skogsindustrin; det minskar möjligheterna till successivt ersättande av fossila material och bränslen och det innebär inte sällan en begränsning av skogsägares äganderätt i sådan grad och på sådant sätt att det närmar sig övergrepp. Vi vill ha ett stopp såväl för ökat formellt skydd av skog som för identifiering och registrering av nyckelbiotoper. Anslaget bör mot denna bakgrund inte användas till att öka nettoarealen avsatt skog utan till skötsel av redan avsatta områden, och det bör även användas för eftersläpande ersättning till markägare. Länsstyrelserna har under några år arbetat med att ta fram handlingsplaner för en grön infrastruktur. Enskilda markägares skogs- och jordbruk ska enligt vår uppfattning inte underkastas statlig styrning på landskapsnivå utan det är markägaren själv som ska planera sitt brukande.

När det gäller anslaget 1:16 Klimatinvesteringar föreslår vi att anslaget minskas med 1 935 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag, vilket innebär att anslaget helt tas bort. Regeringens reform för klimatinvesteringar har dömts ut som en dyr och ineffektiv politik vars nytta är svår att bedöma. Det liknande stödet Klimatklivet har enligt vår mening mycket låg effektivitet och innan nya former av stöd införs bör det påvisas att de är mer effektiva. Det är även svårt att i allmänhet påvisa att de åtgärder som anslaget används till inte hade genomförts utan statliga bidrag.

För anslaget 1:17 Klimatpremier föreslår vi en minskning med 170 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vi anser att anslaget helt ska tas bort eftersom stödet fungerar som ett marknadsintroduktionsstöd och för att det inte är önskvärt att staten ska spela den rollen i detta sammanhang.

Vi föreslår att anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen minskas med 150 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag, vilket innebär att anslaget helt tas bort. Stödet för gröna och trygga samhällen är ett renodlat politiskt projekt med oklara ambitioner och låg effektivitet för den biologiska mångfalden. Dessutom är begreppet grönare städer mest relevant i länder där skugga är en grundläggande faktor för att minska hettan och därigenom behovet av luftkonditionering och sötvatten. Projektet saknar tillräcklig relevans för Sverige och bör därför inte realiseras med statliga anslag. Stadsbyggnation bör dessutom även i fortsättningen främst vara en kommunal angelägenhet.

När det gäller anslaget 1:19 Industriklivet föreslår vi att anslaget minskas med 375 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Minskningen görs för att finansiera Sverigedemokraternas förslag till ett nytt anslag Innovativ teknik för miljö och klimat som presenteras nedan. Vi vill rikta statens stöd till industrin mot åtgärder som stärker landets basnäringars konkurrenskraft

genom produktutveckling och relaterad utveckling, inte minst inom stål- och bioekonomisektorerna, samtidigt som miljö- och klimatnytta eftersträvas. Anslaget ska inte användas till investeringar för minskning av koldioxidutsläpp med känd teknik utan till stöd för projekt som utvecklar ny världsunik processteknik, t.ex. Hybrit.

För anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning föreslår vi en ökning med 25 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Förstärkningen görs för att utveckla svensk bioekonomi. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) är en viktig aktör för att stärka Sverige som kunskaps- och forskningsnation i områden knutna till miljö och areella näringar och för utveckling av bioekonomiområdet. Vi anser att det behöver läggas in en högre växel när det gäller forskning kring globala miljöproblem i ett vidare perspektiv.

Vidare vill vi inrätta ett nytt anslag kallat Laddningsinfrastruktur elfordon som tillförs 250 000 000 kronor. Vi anser att det är positivt med en ökad elektrifiering av fordonsflottan och att det är statens roll att stödja byggandet av den laddningsinfrastruktur som krävs. Anslaget ska användas som ett riktat stöd för uppsättning av infrastruktur för laddning av elfordon i anslutning till hem och andra lokala miljöer. Satsningen bör särskilt inriktas på de regioner där utbyggnaden i dag går långsamt, dvs. framför allt i mindre befolkningstäta områden.

Vi vill att 500 000 000 kronor anslås ett nytt anslag kallat Innovativ teknik för miljö och klimat. Anslaget syftar till att stödja utveckling av lösningar med relevans främst för energi- och klimatområdet. Utveckling av produkter som gynnar bioekonomin och klimatet i Sverige kan även spridas till andra länder och därmed leda till betydande förbättringar globalt. En balanserad miljödebatt bör enligt vår uppfattning ha sin utgångspunkt i att världens befolkning ökar och att efterfrågan på energi och resurser måste mötas. Kunskap, teknik och internationellt samarbete är nyckelord inför denna osäkra framtid. Exempelvis ger teknikutveckling som resulterar i energilösningar som minskar intresset för fossil energi en global och bestående effekt i och med att även andra länder kommer att vara intresserade av att använda tekniken. Dessutom ger det Sverige exportintäkter och arbetstillfällen samtidigt som Sveriges ställning som kunskapsnation stärks. Utöver insatser inom Sverige får anslaget därför även användas för insatser i andra länder.

Avslutningsvis föreslår vi att 20 000 000 kronor anslås ett nytt anslag kallat Förädlingsprojekt Alm och Ask. Syftet med anslaget är att rädda almen och asken och det hundratal arter som är beroende av dessa. Almen är snart utrotad på grund av almsjukan, och asken hotas på samma sätt av askskottsjukan. Genom att satsa på förädling och olika konkreta, kompletterande åtgärder kan stora naturvärden räddas till en relativt låg kostnad. Man slipper samtidigt målkonflikter med andra värden och därför är detta en mycket effektiv naturvårdsåtgärd.

I de delar vi inte framför någon annan uppfattning än regeringens gäller det som anförs i budgetpropositionen för 2021 om anslagets belopp och ändamål. Vi ställer oss även bakom regeringens förslag om dels bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet, dels en investeringsplan för fastigheter och markanläggningar för 2021–2023 som riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (M)

Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M) anför:

Sverige har – förutom pandemin – att hantera en hög arbetslöshet och en grov kriminalitet. Detta är Sveriges stora problem. I moderaternas budgetmotion fokuserar vi därför på att se till att Sverige ska ha beredskap för att pandemin kan förvärras, på att knäcka arbetslösheten och på att bekämpa kriminaliteten. För att ta höjd för ett läge där coronakrisen förvärras innehåller Moderaternas budget en krisbuffert. Den kan användas för att dels stärka hälso- och sjukvården, dels stötta ekonomin för att pressa tillbaka arbetslösheten när smittspridningen nu återigen tar fart. För att knäcka arbetslösheten ser vi till att återupprätta arbetslinjen genom att strama åt de svenska bidragssystemen, införa ett bidragstak, se till att nyanlända gradvis ska kvalificera sig till de svenska bidragssystemen samt växla ineffektiva skatteavdrag mot bredare skattesänkningar på arbete och investeringar. Välfärden tillförs mer resurser samtidigt som de villkoras med ett skattehöjarstopp för att inte framtida skattehöjningar ska hota en ekonomisk återhämtning. Den klyfta i beskattning mellan löntagare och pensionärer som regeringen inför tas bort. För att bekämpa kriminaliteten föreslår vi en mönsterbrytande kriminalpolitik för att krossa gängen och återupprätta tryggheten. Det handlar om bland annat dubbla straff för gängkriminella, visitationszoner och att göra det straffbart att vara med i kriminella gäng. Det handlar också om att exempelvis hela rättsväsendet tillförs resurser och att göra polisyrket mer attraktivt. Genom att fokusera på att lösa Sveriges stora problem kan vi se till att Sverige blir ett land där arbetslösheten pressas tillbaka, fler är trygga och att resurserna till välfärden kan växa.

Riksdagen har genom sitt beslut den 25 november 2020 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 16 202 213 000 kronor 2021 (bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). Eftersom Moderaternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag.

Moderaternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3422 av Ulf Kristersson m.fl. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1.

I detta särskilda yttrande redovisar vi den anslagsfördelning och de förslag som Moderaterna presenterar i parti- och kommittémotionerna 2020/21:3349 av Jessica Rosencrantz m.fl. yrkandena 7 och 8, 2020/21:3353 av Jessica Rosencrantz m.fl. yrkandena 1–12, 2020/21:3357 av Jessica Rosencrantz m.fl. yrkande 17 samt 2020/21:3368 av Ulf Kristersson m.fl. yrkandena 20, 21 och 50.

När det gäller den politiska inriktningen på utgiftsområdet vill vi anföra följande.

Klimatfrågan är en av vår tids viktigaste och mest prioriterade frågor. Klimatpolitikens syfte är att bidra till omställningen av samhället och att minska utsläppen av växthusgaser, i Sverige och ytterst globalt. En framgångsrik klimatpolitik måste således vara resultatinkriktad och åstadkomma minskade utsläpp. Höga ambitioner och en god vilja är förutsättningar för att kunna bedriva en framgångsrik klimatpolitik, men det är inte tillräckligt. Precis som andra politikområden måste klimatpolitiken präglas av resultat om den ska göra skillnad på riktigt. Regeringens klimatpolitik uppfyller inte kravet på en resultatinkriktad klimatpolitik som åstadkommer snabba utsläppsminskningar. Moderaterna är fast övertygade om att bedriva en politik för att Sverige ska nå det långsiktiga klimatmålet om nettonollutsläpp senast 2045.

Eftersom klimatfrågan är global är internationella klimatinvesteringar ett effektivt verktyg för att åstadkomma stora och långsiktigt hållbara utsläppsminskningar över hela världen. Sverige har en möjlighet att hjälpa fler länder att kunna prioritera klimatomställningen. Moderaterna vill fortsätta att genomföra internationella klimatinvesteringar och bidra till att det kommer på plats ett fungerande ramverk för internationellt samarbete inom ramen för Parisavtalet.

Moderaterna föreslår omfattande åtgärder för att ställa om transportsektorn och industrin som tillsammans står för två tredjedelar av Sveriges samlade utsläpp. Det handlar bl.a. om åtgärder för en snabb utbyggnad av laddstationer för personbilar i hela landet och en storskalig satsning på CCS och bio-CCS. Därtill måste miljöförstöring förhindras och bekämpas. Förvaltarskapstanken – att man vårdar det man äger till nytta för kommande generationer – är kärnan i den moderata miljöpolitiken. Vi tar krafttag för att Östersjön ska komma i bättre skick genom både nationella och internationella åtgärder för att minska övergödning, miljögifter och nedskräpning. Moderaterna är måna om att områden med höga naturvärden som skyddas också tas om hand. Vi satsar på förvaltningen av värdefull natur och stärker den biologiska mångfalden genom åtgärder för pollinationer.

Moderaternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 20 innebär följande.

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket ökas med 20 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. För att minska nedskräpningen är det viktigt med långsiktigt förebyggande insatser som leder till ökad kunskap och beteendeförändringar. Moderaterna vill därför förlänga det uppdrag som Håll Sverige rent har att informera allmänheten om nedskräpning.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ökas med 30 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Ökningen är ett led i en satsning för att säkerställa tillräckligt med medel för skötsel och förvaltning av områden med värdefull natur. Ökningen är även ett led i en satsning på ett biodlingsstöd för biodlare och för att ge Jordbruksverket i uppdrag att se över hur regelbördan vid bi- och humleodling kan minska.

Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ökas med 70 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vi avvisar regeringens satsning på havs- och vattenmiljön till förmån för en större satsning. De tillförda medlen ska användas för att utöka LOVA-bidraget, för avancerad vattenreningsteknik samt till en förstärkning av det internationella arbetet i Östersjön och Västerhavet. De ökade medlen ska även användas för ytterligare åtgärder mot övergödning och nedskräpning, t.ex. genom att bärga miljöfarligt avfall i havet, för forskning kring den marina miljön, för stöd till investeringar i ny teknik för att trygga vattenförsörjningen samt för att inrätta och driva ett nationellt kunskapsråd för dricksvatten.

Anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar ökas med 50 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Ökningen görs för att fortsätta att genomföra internationella klimatinvesteringar och bidra till att det kommer på plats ett fungerande ramverk för internationellt samarbete inom ramen för Parisavtalet.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur minskas med 600 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag för att finansiera andra prioriterade reformer i Moderaternas budgetförslag.

Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar minskas med 1 935 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag, vilket innebär att anslaget tas bort. Anslaget tas bort för att finansiera våra reformer inom utgiftsområdet.

Anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen minskas med 80 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag för att finansiera andra prioriterade reformer inom budgetområdet.

Vad gäller anslaget 1:19 Industriklivet föreslår vi en ökning med 850 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Moderaterna vill skapa långsiktiga förutsättningar för att stödja industrins omställning. Industriklivet är ett viktigt verktyg för att industrin ska kunna utveckla och investera i ny teknik som reducerar dess utsläpp. Moderaterna avvisar regeringens ökning av industriklivet till förmån för en egen större satsning på industriklivet som inkluderar storskalig användning av CCS och bio-CCS.

Vi föreslår vidare att 1 000 000 000 kronor anslås ett nytt anslag kallat Stöd till laddstationer för bilar och lastbilar. Anslagets syfte är att bidra till transportsektorns omställning.

Vi föreslår därutöver att 1 000 000 000 kronor anslås ett nytt anslag kallat Grönt bränslestöd. Syftet med det nya anslaget är att få igång en storskalig inhemsk produktion av biobränslen och vätgas.

Sammantaget anvisar vi 405 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 20 för 2021.

2. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (V)

Elin Segerlind (V) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 25 november 2020 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 16 202 213 000

kronor 2021 (bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag.

Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3170 av Jonas Sjöstedt m.fl. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1.

I detta särskilda yttrande redovisar jag den anslagsfördelning och de förslag för utgiftsområde 20 som Vänsterpartiet presenterar i partimotion 2020/21:3197 av Jonas Sjöstedt m.fl.

När det gäller den politiska inriktningen på utgiftsområdet vill jag anföra följande.

Samtidigt som coronakrisen pågår har världen och Sverige under lång tid befunnit sig i en klimatkris. Minskar vi inte snabbt våra utsläpp kan stora delar av världen bli obebodliga. Därför borde frågan ställas hur de enorma resurser som samhället i dag mobiliserar kan användas för att underlätta omställningen mot en hållbar ekonomi och fossilfri framtid. Återhämtningspolitiken måste bli hållbar. För att möta både klimatkrisen och coronakrisen bör Sverige starta ett omfattande statligt investeringsprogram. Det skulle fylla flera funktioner på samma gång, alla direkt nödvändiga. Genom att staten över lång tid satsar stora summor på investeringar skapas en mängd arbetstillfällen. Det sker såväl direkt i arbetet med investeringarna som indirekt genom att dessa jobb i sin tur får fart på ekonomin. Hur vi använder våra gemensamma resurser är helt avgörande för vilket samhälle vi har och vilken framtid vi går till mötes. Det finaste vi kan göra här och nu och för framtida generationer är att bl.a. satsa på det som krävs för en grön omställning.

Vänsterpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 20 innebär följande.

Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ökas med 100 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet vill öka satsningarna på lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) som bl.a. minskar näringsbelastningen i våra vattendrag och hav och därmed minskar övergödningen. LOVA ger möjlighet till ett brett spektrum av åtgärder för att nå god vattenstatus genom att exempelvis öka upptaget och återcirkuleringen av näringsämnen.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ökas med 100 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Satsningen görs för att bromsa utarmningen av den biologiska mångfalden och för att områden med höga naturvärden ska kunna skyddas i snabbare takt. Ett ökat anslag syftar även till att fler markägare ges möjlighet till ersättning vid bildande av t.ex. naturreservat. Enligt Vänsterpartiet har behovet av att skydda fjällnära skogar ökat kraftigt till följd av vissa domar som har meddelats under 2020.

Anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen minskas med 150 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag, vilket innebär att anslaget helt tas bort. Vänsterpartiet avvisar regeringens satsning till förmån för en egen satsning under ett nytt anslag som även stöder klimatanpassade åtgärder.

Jag föreslår vidare att 250 000 000 kronor anslås ett nytt anslag kallat Investeringsstöd för produktion av förnybara drivmedel samt laddinfrastruktur. Anslaget syftar till att åstadkomma de systemskiften som krävs för att nå klimatmålen. Enligt Vänsterpartiet behövs det inte minst inom transportsektorn statliga insatser för att investera i de fossilfria lösningarna. Vänsterpartiet föreslår därför ett ökat riktat stöd till klimatinvesteringar som, utöver det befintliga investeringsstödet Klimatklivet, ska användas för att stödja medfinansiering med denna inriktning. Investeringsstödet syftar till att stärka jord- och skogsnäringens möjligheter att bidra till såväl omställning av den egna energianvändningen som produktionen av biodrivmedel i Sverige och därmed uppnå en högre grad av nationell självförsörjning av fossilfria drivmedel. Satsningen rymmer även medel för utbyggnad av laddinfrastruktur och utbyggnad av vätgasinfrastruktur.

Jag föreslår att 150 000 000 kronor anslås ett nytt anslag kallat Klimat-anpassade och gröna städer. Stödet ska ges till kommuner för såväl utveckling av befintlig stadsgrönska som etablering av stadsgrönska för att främja dagvattenhantering och biologisk mångfald. Anslaget ska bl.a. möjliggöra åtgärder för att omvandla hårdgjorda ytor genom att anlägga vattenfördröjande åtgärder som växtbäddar, och därmed möjliggöra stöd för stadsnära odling i närmiljön. Enligt Vänsterpartiet syftar åtgärderna till att främja klimat-anpassning och miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Avslutningsvis föreslår jag att 1 000 000 000 kronor anslås ett nytt anslag kallat Klimatstöd för ett fossilfritt Sverige. Enligt Vänsterpartiet bör stor-skaliga investeringar för att främja utveckling, spridning och integrering av klimatvänlig teknik vara centrala eftersom det kommer att stimulera ekonomin och skynda på omställningen till förnybara energikällor. Näringen bör bära en väsentlig del av omställningskostnaderna själv, men inte minst till följd av coronakrisen krävs det skyndsamma statliga åtgärder. Naturvårdsverket ska ansvara för anslaget och i samarbete med andra berörda myndigheter genomföra åtgärder som föreslagits inom ramen för Fossilfritt Sverige, t.ex. stöd för ökad elektrifiering inom vägtrafiken och införande av ekonomiska incitament som gör återvunnet material mer konkurrenskraftigt på marknaden. Åtgärderna ska bidra till minskade utsläpp av växthusgaser och harmoniera med våra övriga nationella miljö kvalitetsmål.

Sammantaget anvisar Vänsterpartiet 1 450 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 20 för 2021.

3. Statens budget inom utgiftsområde 20, punkt 1 (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD) anför:

Kristdemokraterna vill skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den globala konkurrensen. En välfungerande ekonomisk politik ger oss resurser att satsa

på välfärden, såsom en god vård och omsorg och en bra skola. Med genomtänkta reformer på arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap. Den ekonomiska politiken ska också stärka familjerna och det civila samhället, vilket är en grund för ett samhälle byggt på gemenskap där människor känner tillit till varandra.

Coronapandemin förde snabbt Sverige och omvärlden in i en synnerligen djup lågkonjunktur, som en konsekvens av de åtgärder som regeringar världen över behövt ta för att stoppa smittspridningen av covid-19. Även om vissa tecken på ljusning finns ett halvår senare, befinner vi oss fortfarande i en kraftig lågkonjunktur och ett skört ekonomiskt läge. Situationen framåt är till stor del avhängig hur smittspridningen utvecklas världen över och restriktionerna med den.

I omvärlden ser vi också ökade risker när fattigdomen växer i pandemins spår. Den extrema fattigdomen ökar för första gången på 20 år. 80 procent av dessa nya fattiga lever i medelinkomstländer, där viktiga delar av globala värdekedjor finns. Med sämre möjligheter för fattigare länder att bekämpa den ekonomiska krisen – när möjligheter att låna till stora ekonomiska stimulanser är små och biståndet riskerar att sina – uppstår stort mänskligt lidande och dessutom risk för spridningseffekter i världsekonomin.

I Sverige finns risk att arbetslösheten biter sig fast på höga nivåer under lång tid, vilket skulle ha negativa hälsoeffekter, medföra sociala problem och undergräva offentliga finanser och därmed välfärdens långsiktiga finansiering. De omfattande korttidspermitteringarna innebär ett dämpat behov av att nyanställa den närmaste tiden, då framför allt den outnyttjade personalreserven sysselsätts när produktionen återhämtar sig. Det gör att situationen för de arbetslösa riskerar att bli värre, när persistenseffekter uppstår. Denna negativa utveckling på arbetsmarknaden kommer att kunna skapa svåra problem där de som haft svårt att få jobb redan i högkonjunktur, framför allt äldre, utrikes födda och de med lite eller ingen utbildning, hamnar i långvarig arbetslöshet i lågkonjunktur.

Samtidigt som vi ska hantera den stora och breda påverkan på vårt samhälle som coronapandemin medfört behöver vi klara att möta de stora samhällsproblem som fanns före pandemin och som i flera fall förvärrats av densamma. Det handlar framför allt om den arbetslöshet som riskerar att bita sig fast, den vårdskuld som lagts till redan långa vårdköer, de brister i äldreomsorgen som satts i blyxtbelysning och den djupt oroande brottsutvecklingen.

Att klara detta kräver ledarskap och förmåga att prioritera. Men regeringen och dess samarbetspartier sätter prestige i att få genomföra sina respektive partimärkta favoritreformer framför Sveriges bästa. Även om det också finns bra delar i budgeten är det uppenbart att ingen tar ansvar för helheten – istället läggs en historiskt stor budget med många illa beredda, ineffektiva och tidsmässigt felaktiga förslag.

Alla de som blivit av med jobbet, blivit utsatta för brott, väntat länge på nödvändig vård eller upplevt en otrygg äldreomsorg förtjänar bättre. I vår

budgetmotion prioriterar vi därför annorlunda. Våra förslag till jobbreformer syftar till att arbetsgivare ska vilja anställa personer som i dag är arbetslösa istället för att ge stöd till anställningar som redan finns.

Kristdemokraterna föreslår ett nationellt grepp för att beta av vårdskuld och vårdköer och ta i anspråk all vårdkapacitet som kan uppbringas – oavsett var i landet den råkar finnas.

Kristdemokraterna vill tillföra större resurser till äldreomsorgen än regeringen. Vi vill införa verktyg för att kraftigt öka antalet platser i anpassade boenden för äldre, möta de sociala behoven och förbättra den medicinska kompetensen. Dessutom föreslår vi stora satsningar på att äldreomsorgens personal ska kunna arbeta under skäliga villkor.

Alla delar av rättsväsendet måste nu få betydande tillskott, något regeringen och dess samarbetspartier glömde bort när de satt vid förhandlingsbordet. Vi vill se till att poliser i yttre tjänst blir fler och att de förebyggande insatserna förstärks.

Det finns en enorm kraft i vårt samhälle som manifesterats i den solidaritet som visats under pandemin. Vård- och omsorgspersonal har slitit för att rädda liv och hälsa. Företagare och anställda har kämpat för att rädda företag från att gå i graven. Civilsamhället har sträckt ut en hand till utsatta.

Nu måste också politiken göra sitt. Kristdemokraterna är beredda att ta sig an uppgiften. För patienterna i vårdköen, för de äldre som behöver omsorg, för brottsoffren och för de arbetslösa. Sverige förtjänar bättre.

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den Kristdemokraterna önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 20. Kristdemokraternas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Kristdemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3530 av Ebba Busch m.fl. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1. Förslaget till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 20 läggs fram i kommittémotion 2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. yrkande 1.

När det gäller den politiska inriktningen på utgiftsområdet vill jag anföra följande.

Kristdemokraternas miljöpolitik grundar sig på förvaltarskapsprincipen. Människan har ett ansvar att förvalta de ändliga resurserna och naturvärdena. Vi som lever nu ska överlämna en jord som nästa generation kan ha som hem. Politiken ska därför, grundad på försiktighetsprincipen, utformas så att både det offentliga, våra företag, civilsamhället och enskilda ges förutsättningar att göra rätt, dvs. styra mot ett gott förvaltarskap och en hållbar utveckling.

Miljöpolitiken är inte enbart en nationell angelägenhet då miljöproblemen inte stannar vid nationsgränserna och det är därför ett måste att miljöfrågorna hanteras internationellt. Många problem kan lösas på EU-nivå medan andra frågor kräver globala beslut. På samma sätt är klimatutmaningen i högsta grad global, och utöver ansvarsfulla nationella åtaganden för minskade utsläpp

krävs gemensamma kraftansträngningar internationellt. Genom att visa att det går att kombinera låga utsläpp med god ekonomisk utveckling kan Sverige bidra till att slå hål på den internationellt sett alltför förhärskande myten om motsatsen. Klimatförändringarna kräver såväl regionala, nationella som globala lösningar.

I Sverige kvarstår utmaningar med att kraftigt minska utsläppen av koldioxid, partiklar och andra miljögifter. Arbetet med att fasa ut processutsläppen inom industrin behöver fortsätta. Bland annat lovar utvecklingen av CCS kraftigt minskade utsläpp från den tunga industrin. Strategiska miljöprojekt, liksom hela innovations- och utvecklingskedjan, hos svenska industrier hämmas av våra tillståndsprocesser. I takt med att industrier flyttas från Sverige ökar också utsläppen globalt och det är därför av stor vikt att miljö- och klimatpolitiken inte står i ett motsatsförhållande till svensk industriproduktion. Klimatnationalism, där nationella utsläpp anses värre än när de sker i mångdubbel skala i ett annat land, måste motverkas.

Kristdemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 20 innebär följande.

När det gäller anslaget 1:1 Naturvårdsverket föreslår jag att anslaget ökas med 22 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Ökningen är ett led i en flerårig omfördelning av medel till följd av att jag tillsammans med andra företrädare för mitt parti föreslår att Havs- och vattenmyndigheten läggs ned och delar av myndighetens verksamhet övertas av andra myndigheter.

För anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. föreslår jag en minskning med 35 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Neddragningen inriktas på statsbidragen till ideella miljöorganisationer.

Vidare föreslår jag att anslaget 1:8 Klimatbonus ökas med 10 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Anslaget förstärks eftersom jag och mitt parti avvisar regeringens förslag om att höja kraven för att få bonus under bonus-malus-systemet.

För anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö föreslår jag en minskning med 240 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. De satsningar som redan pågår är tillräckliga.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur föreslås minskas med 1 086 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten föreslår jag att anslaget minskas med 124 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Anledningen till den föreslagna minskningen är att jag och andra företrädare för mitt parti anser att Havs- och vattenmyndigheten ska läggas ned och att myndighetens verksamhet ska flyttas över till Naturvårdsverket och Jordbruksverket.

Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar föreslår jag minskas med 1 235 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

När det gäller anslaget 1:17 Klimatpremier föreslår jag att anslaget ökas med 25 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag i syfte att stärka konverteringsbonusen.

När det gäller anslaget 1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen föreslår jag en neddragning med 150 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Förslaget innebär att anslaget helt tas bort. Ansvaret för att olika städer och samhällen ställs om till långsiktig hållbarhet, både ekologiskt och socialt, vilar i första hand på kommunerna. Jag ser därför ingen anledning till att stödja den föreslagna statliga satsningen på gröna samhällen.

Vidare föreslår jag att 20 000 000 kronor anslås ett nytt anslag kallat Snabbprövning klimatomställning industrier. Anslaget inrättas som ett komplement till de medel som regeringen har avsatt för att korta handläggningstiderna vid miljöprövningar. Strategiska klimatprojekt som skulle kunna bli aktuella för en sådan prövning är t.ex. fabriker för biobränsleframställning och klimatneutral stålproduktion. En ansökan ska ges in till regeringen, som inom två månader ska avgöra om det rör sig om ett projekt som ska bli föremål för en snabbprövning och, om så är fallet, vilken instans som ska pröva ansökan samt hänvisa ärendet dit. Den valda instansen ska därefter inom tio månader avgöra ärendet och avgörandet ska inte kunna överklagas.

Avslutningsvis föreslår jag att 536 000 000 kronor anslås ett nytt anslag kallat Skrotningspremie. Anslaget finansieras genom intäkter från koldioxidskatt för bilar.

Sammantaget anvisar Kristdemokraterna 2 257 000 000 kronor mindre än regeringen till utgiftsområde 20 för 2021.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:1 Budgetpropositionen för 2021 utgiftsområde 20:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att genomföra borttagning av de utsläpps-enheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut för 2019 som Sverige har tilldelats och som inte behövs för avräkning mot Sveriges åtagande inom EU för det året (avsnitt 3.24.1).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att annullera Sveriges innehav av utsläpps-enheter som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats under 2019. Utsläppsenheterna har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser (avsnitt 3.24.2).
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2021–2023 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar (avsnitt 3.25.21).
4. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2021 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning i propositionen.
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i uppställningen i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:33 av Mattias Karlsson i Norrhult (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att öka det statliga stödet till sanering av förorenad mark i det småländska glasriket och på andra platser i landet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våtmarksetablering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:727 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsningarna på internationella klimatinvesteringar bör ökas på

bekostnad av ineffektiva åtgärder i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2806 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

- 6.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna att avveckla Havs- och vattenmyndigheten och införliva relevanta delar i Jordbruksverkets och Naturvårdsverkets uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket

2020/21:2807 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett snabbspår för prövning av strategiska klimatprojekt och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2808 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

- 34.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla Havs- och vattenmyndigheten och införliva relevanta delar i Jordbruksverkets och Naturvårdsverkets uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket

2020/21:3197 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3222 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3349 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Industriklivet som ett viktigt och långsiktigt stöd till omställningen av industrin och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för storskalig användning av CCS och bio-CCS i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3353 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget till Naturvårdsverket och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anslaget till miljöövervakning m.m. och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget till åtgärder för värdefull natur och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget till åtgärder för havs- och vattenmiljö och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget till insatser för internationella klimatinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska anslaget till skydd av värdefull natur och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska anslaget till klimatinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska anslaget till stöd för gröna och trygga samhällen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslaget till industriklivet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till laddstationer för bilar och lastbilar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om grönt bränslestöd och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3357 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till investeringar i avancerad vattenreningsteknik för att avskilja bl.a. läkemedelsrester och andra svårbehandlade kemikalier och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3368 av Ulf KristerSSon m.fl. (M):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Industriklivet som ett viktigt och långsiktigt stöd till omställningen av industrin och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för storskalig användning av CCS och bio-CCS i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka stödet till avancerad vattenreningsteknik och lokala vattenvårdsprojekt och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

- 8.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla Havs- och vattenmyndigheten och införliva relevanta delar i Jordbruksverkets och Naturvårdsverkets uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2021 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		M	SD	V	KD	
1:1	Naturvårdsverket	595 611	20 000	-170 000	±0	22 000
1:2	Miljöövervakning m.m.	507 714	±0	±0	±0	-35 000
1:3	Åtgärder för värdefull natur	1 962 035	30 000	-500 000	±0	±0
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	1 146 718	±0	30 000	±0	±0
1:5	Miljöforskning	98 825	±0	±0	±0	±0
1:6	Kemikalieinspektionen	280 699	±0	±0	±0	±0
1:7	Avgifter till Internationella organisationer	272 131	±0	-10 000	±0	±0
1:8	Klimatbonus	2 910 000	±0	-2 910 000	±0	10 000
1:9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	294 952	±0	-10 000	±0	±0
1:10	Klimatanpassning	78 000	±0	±0	±0	±0
1:11	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 399 565	70 000	50 000	100 000	-240 000
1:12	Insatser för internationella klimatinvesteringar	265 000	50 000	265 000	±0	±0
1:13	Internationellt miljösamarbete	47 400	±0	±0	±0	±0
1:14	Skydd av värdefull natur	1 685 500	-600 000	-800 000	100 000	-1 086 000
1:15	Havs- och vattenmyndigheten	247 966	±0	±0	±0	-124 000
1:16	Klimatinvesteringar	1 935 000	-1 935 000	-1 935 000	±0	-1 235 000
1:17	Klimatpremier	170 000	±0	-170 000	±0	25 000
1:18	Stöd för gröna och trygga samhällen	150 000	-80 000	-150 000	-150 000	-150 000
1:19	Industriklivet	749 926	850 000	-375 000	±0	±0

1:20	Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	215 000	±0	±0	±0	±0
2:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	101 263	±0	±0	±0	±0
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 088 908	±0	25 000	±0	±0
Förslag till anslag utöver regeringens förslag						
99:1	Stöd till laddstationer för bilar och lastbilar	±0	1 000 000	±0	±0	±0
99:2	Grönt bränslestöd	±0	1 000 000	±0	±0	±0
99:3	Laddinfrastruktur elfordon	±0	±0	250 000	±0	±0
99:4	Innovativ teknik för miljö och klimat	±0	±0	500 000	±0	±0
99:5	Förädlingsprojekt Alm och Ask	±0	±0	20 000	±0	±0
99:6	Investeringsstöd för produktion av förnybara drivmedel samt laddinfrastruktur	±0	±0	±0	250 000	±0
99:7	Klimatanpassade och gröna städer	±0	±0	±0	150 000	±0
99:8	Klimatstöd för ett fossilfritt Sverige	±0	±0	±0	1 000 000	±0
99:9	Snabbprövning klimatomställning industrier	±0	±0	±0	±0	20 000
99:10	Skrotningspremie	±0	±0	±0	±0	536 000
Summa för utgiftsområdet		16 202 213	405 000	-5 890 000	1 450 000	-2 257 000

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag om beställningsbemyndiganden.

Beställningsbemyndiganden för 2021 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:2 Miljöövervakning m.m.	150 000	2022–2024
1:3 Åtgärder för värdefull natur	490 000	2022–2028
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	2 065 000	2022–2050
1:5 Miljöforskning	102 000	2022–2024
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	770 000	2022–2027
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	610 000	2022–2032
1:13 Internationellt miljösamarbete	9 000	2022–2025
1:14 Skydd av värdefull natur	42 000	2022–2068
1:16 Klimatinvesteringar	3 500 000	2022–2026
1:17 Klimatpremier	185 000	2022–2024
1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen	200 000	2022
1:19 Industrilivet	1 800 000	2022–2028
1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	150 000	2022–2025
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	2 000 000	2022–2027

BILAGA 4

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20

Förord

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 9 juni 2020 att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder.

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom Riksdagsförvaltningen av utvärderaren Madeleine Nyman vid riksdagens utvärderings- och forskningssekretariat i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, utskottshandläggare Eva Forsman vid miljö- och jordbruksutskottets kansli. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm den 17 november 2020

Betty Malmberg (M), ordförande

Maria Gardfjell (MP), vice ordförande

Malin Larsson (S)

Ulrika Heie (C)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Staffan Eklöf (SD)

Elin Segerlind (V)

Nina Lundström (L)

Sammanfattning

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp (nedan kallad gruppen) har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Analysen har fokuserat på miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

Allmänt

Gruppen vill även i år framföra att den ser positivt på utvecklings- och erfarenhetsutbytet mellan företrädare för regeringen och miljö- och jordbruksutskottet för att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. Liksom tidigare har en dialog förts under det gångna året såväl på politisk nivå mellan berörda statssekreterare och gruppen som på tjänstemannanivå. Gruppen anser liksom tidigare att det är väsentligt att dialogen fortsätter.

Gruppen konstaterar att tabellen med kopplingar mellan Agenda 2030-målen och miljökvalitetsmålen är borttagen. Även under varje miljökvalitetsmål har denna information i år utelämnats. Gruppen anser att det är önskvärt om regeringen återinför antingen tabellen eller redovisningen av vilka kopplingar som finns under varje miljökvalitetsmål.

Gruppen noterar att regeringen har reducerat antalet redovisade indikatorer som en följd av den översyn som gjorts av resultattexterna i årets budgetproposition. Detta gäller även indikatorer som utgör bedömningsgrunder och som inte uppdaterats. Gruppen ser det som angeläget att indikatorer som utgör bedömningsgrunder i vart fall kommenteras kortfattat oavsett om de är uppdaterade eller inte.

Resultatredovisningen har överlag blivit mer fokuserad på resultat och den långsiktiga utvecklingen. Gruppen anser dock att resultatredovisningen kan förbättras ytterligare. Exempelvis när det gäller längre tidsserier i redovisningen av miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Därför vill gruppen återigen påminna om vikten av att redovisningen koncentreras till resultaten av insatserna samt till den långsiktiga utvecklingen. Det är också viktigt att effektiviteten i insatserna redovisas om möjligt.

I resultatredovisningen för de miljökvalitetsmål som gruppen följer upp i år har regeringen inte gjort några utpräglade konsekvensanalyser på andra områden, t.ex. vilka effekter åtgärder inom miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap har på livsmedelsproduktionen. Gruppen efterfrågar därför återigen överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå.

Gruppen konstaterar att regeringen även i år har föreslagit anslagsförstärkningar inom det miljöpolitiska området. Därför menar gruppen att det är än mer angeläget att regeringen rapporterar hur medlen har använts och framför allt hur olika insatser har bidragit till att nå de uppsatta målen i kommande resultatredovisningar.

Begränsad klimatpåverkan

Gruppen saknar i år kommentarer om effekter på andra områden. Därför önskar gruppen att regeringen ser över möjligheten att kommentera effekter på andra områden, eftersom sådana kommentarer är i enlighet med riksdagens önskemål. Gruppen noterar att regeringen i år har publicerat en miljöbilaga, som bilaga till finansplanen, i syfte att belysa perspektiv som inte behandlas mer utförligt i resultatredovisningen i utgiftsområde 20. I år fokuserar bilagan på hur klimatförändringarna kan påverka makroekonomin.

Gruppen konstaterar att regeringen har reducerat redovisningen av klimatpåverkan från svensk konsumtion under miljö kvalitetsmålet, och i stället hänvisar regeringen till bilagan med Klimatredovisningen för en mer detaljerad redovisning av bl.a. utsläppsutvecklingen, scenarier och målen. I bilagan redovisar regeringen styrmedel för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen i andra länder i avsnittet under det kapitel som handlar om Klimatpolitiska rådets rapport 2020. Dessutom redovisas i bilagan en lista med några av de klimatåtgärder som föreslås i budgetpropositionen för 2021 med exempel från flera utgiftsområden. Gruppen anser att det vore värdefullt om regeringen på ett tydligare sätt kunde hänvisa till dessa avsnitt i bilagan.

Giftfri miljö

Gruppen ser positivt på att regeringen i år kommenterar indikatorn Efterbehandlingsåtgärder som pågår eller är avslutade. Gruppen konstaterar vidare att regeringen har valt att inte redovisa indikatorn Miljögifter i modersmjölk och blod, eftersom den inte uppdaterats sedan senaste redovisningen. Gruppen anser att det är önskvärt att indikatorn åtminstone kommenteras kortfattat i nästa års resultatredovisning oavsett om den är uppdaterad eller inte, eftersom den utgör en bedömningsgrund för regeringens bedömning av miljö kvalitetsmålet.

Gruppen noterar att regeringen kommenterar att satsningen på avancerad rening av avloppsvatten har bidragit till att minska utsläppen av läkemedel till miljön. Tillkännagivandet om att främja utvecklingen av avancerad vattenrening och om att utreda om det på sikt bör införas krav på avancerad vattenrening vid de reningsverk där sådana krav ger störst miljönytta är fortfarande inte slutbehandlat enligt regeringens skrivelse 2019/20:75. Vidare noterar gruppen att utredningen Framtidens kemikaliekontroll presenterades i november 2019 och att den nu bereds i Regeringskansliet. Tillkännagivandet

om hantering av grupper av kemiska ämnen är således inte heller slutbehandlat, vilket framgår av samma skrivelse från regeringen. Gruppen ser därför fram emot att ta del av regeringens förslag till åtgärder med anledning av utredningen.

Gruppen konstaterar att regeringen bedömer utvecklingen av de tre återstående etappmålen, som ingick i den av riksdagen antagna särskilda strategin för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Utöver regeringens bedömning skulle det enligt gruppen vara önskvärt om regeringen även förtydligade vilka ytterligare åtgärder som den anser behöver vidtas för att uppnå etappmålen.

Ett rikt odlingslandskap

Miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap har många kopplingar till resultatredovisningen för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Gruppen noterar att det inte finns några hänvisningar till exempelvis jordbrukets utveckling i utgiftsområde 23 i avsnitten med resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet. Gruppen anser därför att det är önskvärt att regeringen hänvisar till de indikatorer och/eller avsnitt som har kopplingar till utgiftsområde 23 där det är relevant.

Mot bakgrund av de förtydligade riktlinjer som tagits fram för resultatredovisningen anser gruppen att det är angeläget att regeringen utökar jämförelserna över en längre tidsperiod, t.ex. med minst tioåriga tidsserier.

Utvecklingen av miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap är beroende av jordbrukets utveckling och möjligheterna att bo och leva på landsbygden, vilket regeringen kommenterar. Dock redovisar regeringen inga konsekvensanalyser på andra områden för insatser och åtgärder som vidtas inom miljö kvalitetsmålet. Gruppen anser därför att det vore önskvärt om regeringen kunde utveckla sådana analyser i kommande resultatredovisningar, t.ex. vilka effekter åtgärder inom området har på livsmedelsproduktionen.

Ett rikt växt- och djurliv

I avsnittet redovisar regeringen inte några längre tidsserier, och jämförelser längre tillbaka i tiden är få. Gruppen önskar därför att regeringen ser över möjligheten att utöka redovisningen med längre tidsserier och fler jämförelser längre tillbaka i tiden.

Bedömningar av etappmålen återfinns inte i de avsnitt som tillhör miljö kvalitetsmålet, utan endast i den övergripande tabellen till kapitlet. Gruppen efterfrågar därför ett förtydligande kring bedömningen av etappmålen i dessa avsnitt alternativt att en hänvisning görs till den övergripande tabellen.

Regeringen redovisar många insatser utan att redovisa vad dessa gett för resultat. Gruppen noterar också att det saknas en hel del statistik som behövs

för att kunna följa upp preciseringen värdefull tätortsnära natur. Gruppen har förståelse för att det kan vara svårt att redovisa resultat av statliga insatser inom området men vill samtidigt peka på möjligheten att belysa utvecklingen av statliga resultat genom exempel även om detta inte ger en fullständig bild.

Gruppen noterar att regeringen bedömer såväl att nuvarande beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljökvalitetsmålet som att etappmålet Skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden inte kommer att nås. Det vore enligt gruppen därför önskvärt om regeringen i nästa budgetproposition nämner om den avser att vidta några åtgärder för att uppnå dessa mål, och i så fall vilka.

1 Inledning

1.1 Riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering

Enligt 4 kap. 8 § regeringsformen ska varje utskott följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde. Av förarbetena¹ framgår att denna uppföljning och utvärdering ingår i riksdagens granskning av rikets styrelse och förvaltning. Detta genomförs bl.a. genom utskottens löpande uppföljningar av regeringens resultatredovisning som enligt budgetlagen (2011:203) ska lämnas i budgetpropositionen.

Riksdagen har tidigare – senast juni 2006 – antagit riktlinjer² för riksdagens arbete med hur bl.a. regeringens resultatredovisning till riksdagen ska behandlas. Av riktlinjerna framgår att riksdagen är en central länk i den statliga styrkedjan, när det gäller såväl ekonomisk styrning som regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten, bl.a. om i vilken utsträckning resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna, om avsedda resultat har uppnåtts och om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning och budget. Uppföljning och utvärdering bör enligt förarbetsuttalandena³ användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar som kan behövas i bl.a. budgeten. Utskottens löpande uppföljning av resultatinformationen i budgetpropositionen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete.

1.2 Miljö- och jordbruksutskottets arbete med uppföljning och utvärdering

Miljö- och jordbruksutskottet har sedan 2007 årligen följt upp regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Hösten 2011 genomförde utskottet även en uppföljning av de medel som Kemikalieinspektionen tilldelades under perioden 2011–2014 i syfte att göra en handlingsplan för att minska de kemiska riskerna som ett led i att nå riksdagens miljö kvalitetsmål Giftfri miljö.⁴

Utöver den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen har miljö- och jordbruksutskottet även genomfört ett

¹ Prop. 2009/10:80 s. 117 och bet. 2009/10:KU19 s. 31.

² Framst. 2005/06:RS3 och bet. 2005/06:KU21 samt även förs. 2000/01:RS1 och bet. 2000/01:KU23.

³ Uttalandet i denna del kom från Riksdagskommittén (jfr framst. 2005/06:RS3 s. 132) och mötte inga invändningar under riksdagsbehandlingen (se bet. 2005/06:KU21 s. 67).

⁴ Bet. 2011/12:MJU1, rskr. 2011/12:99.

antal fördjupade uppföljningar av frågor inom utskottets beredningsområde. Under senare år har utskottet behandlat följande frågor:

- statens insatser inom havsmiljöområdet (2008/09:RFR3, bet. 2008/09:MJU1)
- statens satsning på hållbara städer (2010/11:RFR2, bet. 2010/11:MJU1)
- biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft (2011/12:RFR1, bet. 2011/12:MJU1)
- stöd till lokala åtgärder mot övergödning (2014/15:RFR1, bet. 2014/15:MJU1)
- uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket (2016/17:RFR7).

För närvarande genomför utskottet en uppföljning av lantbrukets sårbarhet som preliminärt kommer att publiceras i början av 2021.

1.3 Syfte och frågeställningar

Den 9 juni 2020 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att följa upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder.⁵

Syftet har varit att ta fram ett underlag för att utskottet enklare ska kunna bedöma vilka eventuella justeringar i budgeten eller lagstiftningen som kan behövas. Uppföljningen kan även användas som ett underlag i dialogen med regeringen om hur den ekonomiska styrningen utvecklas när det gäller verksamhet och insatser som finansieras med statliga medel inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Arbetet med uppföljningen har tagit sin utgångspunkt i de mål för utgiftsområde 20 som riksdagen har beslutat om och det sätt på vilket regeringen redovisar resultat i förhållande till målen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har även följt upp vad som har hänt med anledning av utskottets tidigare löpande och fördjupade uppföljningar samt det som utskottet anförde om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 förra året.

Utgiftsområde 20 är indelat i områdena Miljöpolitik och Miljöforskning. Gruppen har avgränsat uppföljningen av regeringens resultatredovisning till att omfatta en översiktlig bedömning av redovisningens innehåll och struktur samt delar av området Miljöpolitik. De miljö kvalitetsmål som uppföljningen omfattar är Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. De två sistnämnda miljö kvalitetsmålen ersätter miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning och Levande sjöar och vattendrag, som följts upp tidigare. Gruppen gör också en sammanfattande bedömning av statens ekonomiska styrning.

⁵ Miljö- och jordbruksutskottets protokoll 2019/20:45.

2 Ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning

2.1 Budgetlagens krav på resultatredovisningen m.m.

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har antagit. Redovisningen ska vara anpassad till utgiftsområdena. Redan i 2 § dåvarande lagen (1996:1959) om statsbudgeten fanns krav på att regeringen till riksdagen skulle redovisa de mål som åsyftas och de resultat som uppnåtts inom olika verksamhetsområden.

2.2 Skälen bakom mål- och resultatstyrning

Att i budgetlagen särskilt beröra frågor om resultatstyrning var enligt förarbetena⁶ till 1996 års budgetlag lämpligt eftersom styrningen av den statliga verksamheten hade fått en så stark anknytning till budgetprocessen. Att ange ett mål (eller ett förväntat resultat) och jämföra detta med det resultat som faktiskt uppnåtts ansågs alltså helt grundläggande i en styrprocess som syftar till en allt effektivare och mer ändamålsenlig verksamhet. Flera skäl angavs för en reglering av resultatstyrningen i budgetlagen. Ett skäl var att klargöra att om regeringen begär statliga medel för ett ändamål måste den också kunna ange vad den vill uppnå samt vidta åtgärder så att resultatet av verksamheten kan följas upp och jämföras med vad som var avsett. Ett annat skäl var att underlätta för riksdagen att i ökad utsträckning ägna sig åt uppföljning och utvärdering av resultat. Av förarbetena framgår att budgetpropositionen var det naturliga dokumentet för den löpande mål- och resultatredovisningen på områden där ekonomiska styrmedel, särskilt anslag, används i stor utsträckning. Även före 1990-talets mitt innebar mål- och resultatstyrningen⁷ att riksdagen och regeringen skulle bestämma mål och inriktning för den statliga verksamheten och ställa bestämda resultatkrav och likaledes krav på förbättrad uppföljning.

2.3 Tidigare utvecklingen av resultatredovisning

Formerna för resultatredovisningen har varit och är alltjämt (se avsnitt 2.4 nedan) föremål för ett utvecklingsarbete för att ge främst riksdagen men även regeringen bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och göra det lättare att bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott.

⁶ Prop. 1995/96:220 s. 21 f.

⁷ Jfr bl.a. prop. 1987/88:150 bil. 1 s. 68–74 och prop. 1990/91:100 bil. 1 s. 53 f.

I budgetpropositionen för 2018 redovisades den dåvarande regeringens arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen i staten. Arbetet hade bedrivits med utgångspunkt i regeringens behov av att styra olika verksamheter för att genomföra sin politik och nå beslutade mål för olika områden samt regeringens och riksdagens behov av att följa upp genomförandet av och måluppfyllelsen i verksamheten. Vidare angavs i propositionen⁸ att regeringen hade vidtagit flera åtgärder för att utveckla resultatredovisningen av statens insatser, bl.a. i fråga om regeringens redovisning till riksdagen. I budgetpropositionen hänvisades även till finansutskottets uttalanden⁹ om att det är rimligt att utvecklingsarbetet inriktas mot att koncentrera resultatredovisningen till att beskriva och bedöma resultat av statliga insatser i förhållande till riksdagens mål. Finansutskottet har också betonat vikten av att skapa en tydlig uppföljning och analys av måluppfyllelse som grund för prioriteringar och budgetförslag.

I budgetpropositionen för 2020 framförde regeringen att ett riktat utvecklingsarbete har bedrivits inom Regeringskansliet under 2019. De berörda utgiftsområdena var denna gång 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, 6 Försvar och samhällets krisberedskap samt 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Syftet var bl.a. att förbättra översikten och presentationen inom områdena.¹⁰

2.4 Utveckling av resultatredovisningen i BP 2021

För att regeringens resultatredovisning i årets budgetproposition ska ha en enhetlig struktur, vara mer ändamålsenlig och bättre motivera regeringens budgetförslag anges i propositionen¹¹ att ett utvecklingsarbete har genomförts inom Regeringskansliet. Utgångspunkten för arbetet har varit budgetlagens krav på regeringen att i budgetpropositionen redovisa resultat i förhållande till riksdagens mål och att redovisningen ska vara anpassad till utgiftsområdena. En viktig del i arbetet har utgjorts av information och förankring, inom Regeringskansliet och med riksdagens utskottskanslier. Arbetet mynnade ut i förtydligade riktlinjer med innebörden att resultatredovisningens texter bör visa de mest centrala resultaten inom respektive område och disponeras efter centrala resultatindikatorer och bedömningsgrunder. Riktlinjerna innebar vidare

- att utvecklingen bör redovisas i tabeller och diagram med minst tioåriga tidsserier om möjligt

⁸ Prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget för 2018, finansplan och skattefrågor s. 772 f.

⁹ Se bet. 2015/16:FiU1 s. 165.

¹⁰ Se prop. 2019/20:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor s. 180. I sammanhanget kan nämnas att det också bedrevs ett fördjupat utvecklingsarbete inför budgetpropositionen för 2018. De områden som då ingick i det arbetet var internationell samverkan (utg.omr. 5), funktionshinderspolitik (del av utg.omr. 9), migration (utg.omr. 8) samt allmän miljö- och naturvård (utg.omr. 20).

¹¹ Prop. 2020/2021:1 Förslag till statens budget för 2021, finansplan och skattefrågor s. 181 f.

- att centrala statliga åtgärder som vidtagits för att påverka målluppfyllelsen bör återges
- att en samlad bedömning av målluppfyllelsen bör redovisas
- att indikatorer och andra bedömningsgrunder bör väljas med hänsyn till kontinuitet över tid
- att urvalet bör möjliggöra uppföljning och analys ur ett jämställdhetsperspektiv.

Sammantaget syftar dessa riktlinjer till att resultatinformationen ska framträda tydligare. I budgetpropositionen för 2021 anges att förutsättningarna att redan i denna proposition följa de nya riktlinjerna fullt ut dock har varierat mellan olika områden.

Utöver detta redogörs i propositionen även för utfallet av regeringens ändringar av reglerna för hur myndigheterna ska redovisa resultat i sina årsredovisningar (ändringarna gjordes för att underlaget för resultatredovisningen till riksdagen skulle bli bättre). Ändringarna innebär bl.a. att myndigheterna ska bedöma och analysera resultatet. De nya reglerna tillämpades för första gången i 2019 års årsredovisningar (som lämnades till regeringen i februari 2020). Ekonomistyrningsverket (ESV) har haft i uppdrag att följa upp ändringarnas genomslag (se ESV 2020:28). ESV framhåller att det normalt tar tid att genomföra nya regler för resultatredovisningen och att uppföljningen visar att de nya kraven på myndigheternas resultatredovisningar har fått genomslag men inte fullt ut på alla områden. ESV noterar att ett utvecklingsområde för myndigheternas resultatredovisningar är framtagandet av indikatorer för att kunna redovisa data till grund för bedömningar av målluppfyllelsen. Likaså saknas i dagsläget tidsserier för att beskriva trender och bedöma hur vissa åtgärder har bidragit till utvecklingen av målluppfyllelsen på området. Vidare anser ESV att analyser av den könsuppdelade statistiken behöver utvecklas.

2.5 Resultatredovisningens utformning

Av budgetpropositionen för 2021 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård framgår att målen för miljöpolitiken är strukturerade i ett målsystem som kallas för miljömålssystemet.¹² Målen omfattar

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen
- miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet.

¹² Prop. 2020/21:1 utg.omr. 20 s. 13.

Regeringen uppger att generationsmålet är det övergripande målet för miljöpolitiken och att det målet beskriver att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Det finns 16 miljö kvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

Regeringen har beslutat om etappmål inom miljömålssystemet. Riksdagen har beslutat om etappmål som bidrar till att öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan.¹³ Sammantaget finns det nu 20 etappmål med målår som sträcker sig till 2019 eller senare. Övriga etappmål är enligt regeringen slutredovisade i tidigare budgetpropositioner.

Länsstyrelserna och 26 nationella myndigheter har i sina instruktioner ett utpekat ansvar för att verka för att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. Åtta av dessa myndigheter har även ett utpekat ansvar för att samordna uppföljningen, utvärderingen och rapporteringen av ett eller flera miljö kvalitetsmål.¹⁴

Naturvårdsverket har i uppgift att vägleda de myndigheter som har ett ansvar i miljömålssystemet i deras arbete med genomförande och uppföljning.

Klimatlagen (2017:720) trädde i kraft 2018. Den utgör en viktig del i arbetet inom politikområdet. Regeringen uppger att miljömålen också utgör en viktig utgångspunkt för Sveriges genomförande av Agenda 2030 med sina 17 globala mål för hållbar utveckling. Miljömålen utgör det nationella genomförandet av Agenda 2030:s miljörelaterade mål och delmål. Arbetet för att nå miljömålen bidrar även till att nå andra mål i Agenda 2030. Generationsmålet och de 16 miljö kvalitetsmålen kopplar tydligt till flera av de globala målen.

¹³ Prop. 2016/17:146, bet. 2016/17: MJU24, rskr. 2016/17:320.

¹⁴ Dessa åtta myndigheter är Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Strålsäkerhetsmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning.

Till varje miljö kvalitetsmål hör ett antal s.k. preciseringar. Regeringen uppger att preciseringarna beskriver innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska uppnås och att de är bedömningsgrunder för resultaten i budgetpropositionen. Vidare uppger regeringen att ett antal indikatorer har valts ut för att få kontinuitet i redovisningen. Indikatorerna redovisas återkommande i budgetpropositionen i form av diagram. Det förändrade formatet för budgetpropositionen gör att regeringen har reducerat antalet indikatorer. Några indikatorer speglar långsamma skeenden eller är resurskrävande att mäta och kan därför inte följas upp varje år.

Regeringen presenterar en reducerad övergripande redovisning av miljö målsarbetet jämfört med förra året och en övergripande bedömning av miljö kvalitetsmålen. Den övergripande bedömningen om att det endast går att nå 2 av 16 miljö kvalitetsmål med beslutade styrmedel kvarstår från tidigare år. Bedömningen är att miljö kvalitetsmålet Skyddande ozonskikt kommer att nås och miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö är nära att nås. De mål där utvecklingen i miljön är positiv är Frisk luft och Bara naturlig försurning. För vissa mål går det enligt regeringen inte att utläsa en tydlig riktning i utvecklingen av miljön. Dessa mål är Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård och God bebyggd miljö. Mål där utvecklingen är negativ är Begränsad klimatpåverkan, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Av de 16 etappmål som har ett senare målår än 2019 och har följts upp bedömer regeringen att fyra skulle kunna nås i tid. De fyra etappmål som har beslutats under året har regeringen ännu inte följt upp och bedömt.¹⁵

Regeringen har i den övergripande redovisningen av miljö målsarbetet tagit bort tabellen med vilka kopplingar som finns mellan Sveriges nationella miljö mål och de 17 globala hållbarhetsmålen för FN:s Agenda 2030, som funnits med tidigare.

2.6 Utskottets tidigare bedömningar

I budgetbetänkandet för 2020¹⁶ framförde utskottet återigen att det ser positivt på det utvecklings- och erfarenhetsutbyte som pågått mellan företrädare för regeringen och miljö- och jordbruksutskottet i syfte att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. Det fördes en dialog såväl på politisk nivå mellan de ansvariga statssekreterarna i Regeringskansliet och utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp som på tjänstemannanivå. Liksom tidigare ansåg utskottet att det är väsentligt att dialogen fortsätter att utvecklas.

¹⁵ Dessa fyra etappmål är: Kommunalt avfall (i syfte att öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning), Ökad återanvändning av förpackningar, Minskat matsvinn – minska det sammantagna livsmedelsavfallet och Minskat matsvinn – en ökad andel av livsmedelsproduktion ska nå butik och konsument.

¹⁶ Bet. 2019/20: MJU1, rskr. 2019/20:122.

Utskottet ansåg att strukturen i resultatredovisningen, som följde miljömålsstrukturen, överlag var bra. Dock ansåg utskottet att regeringen kan förbättra redovisningen genom att kommentera redovisade indikatorer i avsnittet om generationsmålet samt kommentera när och varför man bytt ut en indikator för miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag.

Utskottet efterfrågade i likhet med tidigare överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå. Det skulle vara värdefullt om regeringen i något avseende i varje resultatredovisning kunde göra en sådan analys för någon åtgärd där det är relevant, exempelvis hur miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och strandskyddsreglerna påverkar det strandnära bostadsbyggandet.

Utskottet konstaterade att regeringen föreslog anslagsförstärkningar inom det miljöpolitiska området och att tre anslag avvecklades under 2019. Utskottet önskade liksom tidigare understryka vikten av en rapportering av hur medlen har använts och framför allt av hur olika insatser har bidragit till att nå de uppsatta målen.

2.7 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Här redovisas gruppens allmänna iakttagelser och bedömningar när det gäller resultatredovisningens struktur och innehåll.

Fortfarande positivt med dialog

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljningsgrupp vill även i år framföra att den ser positivt på utvecklings- och erfarenhetsutbytet mellan företrädare för regeringen och miljö- och jordbruksutskottet för att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionerna. Liksom tidigare har en dialog förts under det gångna året såväl på politisk nivå mellan berörda statssekreterare och gruppen som på tjänstemannanivå. Gruppen anser liksom tidigare att det är väsentligt att dialogen fortsätter.

Kopplingar till Agenda 2030 borttagna

Gruppen konstaterar att tabellen med kopplingar mellan Agenda 2030-målen och miljö kvalitetsmålen är borttagen. Även under varje miljö kvalitetsmål har denna information i år utelämnats. Gruppen anser att det är önskvärt att regeringen återinför antingen tabellen eller redovisningen av vilka kopplingar som finns under varje miljö kvalitetsmål.

Strukturen i resultatredovisningen har reducerats och utvecklats

Gruppen konstaterar att strukturen i resultatredovisningen, som följer miljömålsstrukturen, har reducerats och utvecklats. Redovisningen för varje miljö kvalitetsmål har delats upp i avsnitten Resultat och bedömningsgrunder, Resultatredovisning samt Analys och slutsatser. Avsnittet som i år benämns Resultatredovisning har tidigare benämnts Resultat.

I inledningen av kapitlet Miljöpolitik har regeringen utvecklat tabellen med beskrivning av etappmålen så att den även innehåller regeringens bedömningar av etappmålen. Gruppen ser positivt på detta och anser att tabellen har blivit tydligare.

Gruppen noterar också att regeringen har reducerat antalet redovisade indikatorer som en följd av den översyn som gjorts av resultattexterna i årets budgetproposition. Detta gäller även indikatorer som utgör bedömningsgrunder och som inte uppdaterats. Gruppen ser det som angeläget att indikatorer som utgör bedömningsgrunder i vart fall kommenteras kortfattat oavsett om de är uppdaterade eller inte.

I avsnittet som handlar om generationsmålet presenterar regeringen de bedömningsgrunder som används för att redovisa resultat inom området och som bl.a. utgörs av generationsmålet strecksatser. Regeringen redovisar även två indikatorer som används som komplement till dessa bedömningsgrunder: Materialkonsumtion och Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser. Indikatorerna Behandlat avfall och Förnybar energi har utgått som bedömningsgrunder och redovisas således inte. De två indikatorer som redovisas som diagram kommenteras i text, vilket gruppen ser som positivt.

Generellt anser gruppen att hänvisningar som görs till andra utgiftsområden underlättar för läsaren att se kopplingar mellan miljöområdet och andra områden. Exempelvis redovisar regeringen att de tätortsnära natur- och kulturmiljöerna bidrar till rekreation och folkhälsa.

Underrubrikerna i resultatredovisningsavsnitten för miljö kvalitetsmålen utgörs inte längre av miljö kvalitetsmålen preciseringar. Detta gör enligt gruppen att det blir svårare att följa resultaten för varje precisering. Därför anser gruppen att det är önskvärt att regeringen i kommande budgetpropositioner tydliggör vilka resultat som hänför sig till de olika preciseringarna.

Fortsatt viktigt med fokus på resultat, effektivitet och långsiktighet

Resultatredovisningen har överlag blivit mer fokuserad på resultat och den långsiktiga utvecklingen. Gruppen anser dock att resultatredovisningen kan förbättras ytterligare, exempelvis när det gäller längre tidsserier i redovisningen av miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Därför vill gruppen återigen påminna om vikten av att redovisningen koncentreras till resultaten av insatserna samt till den långsiktiga utvecklingen. Det är också viktigt att effektiviteten i insatserna redovisas, om möjligt.

Gruppen har förståelse för att det kan vara svårt att redovisa resultat av statliga insatser inom miljöområdet eftersom det många gånger tar lång tid för miljön att återhämta sig och det därför behövs ett långsiktigt och uthålligt arbete. Samtidigt vill gruppen peka på möjligheten att belysa utvecklingen av statliga resultat genom exempel även om detta inte ger en fullständig bild.

Fler konsekvensanalyser efterfrågas återigen

I resultatredovisningen för de miljö kvalitetsmål som gruppen följer upp i år har regeringen inte gjort några utpräglade konsekvensanalyser på andra områden, t.ex. vilka effekter åtgärder inom miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap har på livsmedelsproduktionen.

Gruppen efterfrågar därför återigen överlag fler konsekvensanalyser när det gäller om, och i så fall hur, insatser och åtgärder som vidtas inom utgiftsområdet som helhet har effekter på andra områden och vilka målkonflikter som kan uppstå. Det skulle vara värdefullt om regeringen i något avseende i varje resultatredovisning kunde göra en sådan analys för någon åtgärd där det är relevant, exempelvis som regeringen gjort när det gäller miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Där nämner regeringen att utbyggnad och exploatering i strandzonen fortsätter, vilket påverkar både den biologiska mångfalden och friluftslivet negativt genom att biotoper försvinner och den allemansrättsliga tillgången minskar.

3 Årets budgetförslag

3.1 Regeringens anslagsförslag

Tabell 1 Anslag inom utgiftsområde för 2021 jämfört med 2020

Miljoner kronor

	Budget 2020 ¹	Förslag 2021	Förändring
Miljöpolitik	11 936	15 012	+3 076
1:1 Naturvårdsverket	597	596	-1
1:2 Miljöövervakning m.m.	466	508	+42
1:3 Åtgärder för värdefull natur	1 154	1 962	+808
1:4 Sanering och återställning av förenade områden	899	1 147	+248
1:5 Miljöforskning	94	99	+5
1:6 Kemikalieinspektionen	291	281	-10
1:7 Avgifter till internationella organisationer	262	272	+10
1:8 Klimatbonus	2 160	2 910	+750
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	268	295	+27
1:10 Klimatanpassning	124	78	-46
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 362	1 400	+38
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	255	265	+10
1:13 Internationellt miljösamarbete	45	47	+2
1:14 Skydd av värdefull natur	876	1 686	+810
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	244	248	4
1:16 Klimatinvesteringar	1 955	1 935	-20
1:17 Klimatpremier	170	170	0
1:18 Stöd för gröna och trygga samhällen	50	150	+100
1:19 Industrilivet	600	750	+150
1:20 Åtgärder för ras- och skredsäkkring längs Göta älv	64	215	+151
Miljöforskning	1 055	1 190	+135
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	98	101	+3
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	956	1 089	+133
Äldre anslag	2	-2	
2019 1:19 Elfordonspremie	2	-2	
2019 1:21 Teknikneutral laddinfrastruktur			
SUMMA UTGIFTSOMRÅDE 20	12 990	16 202	+3 212

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med budgetpropositionen för 2021. Källa: Prop. 2020/21:1 utg.omr. 20, tabell 2.1 samt egen beräkning.

Anslagsområdena inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård är desamma i årets budgetproposition som i budgetpropositionen för 2020. Regeringen föreslår att 16,2 miljarder kronor anvisas utgiftsområdet för 2021, vilket innebär en ökning med 3,2 miljarder kronor i förhållande till 2020.

Anslag som regeringen föreslår ska öka med mer än 0,5 miljarder kronor är anslagen 1:3 Åtgärder för värdefull natur, 1:8 Klimatbonus och 1:14 Skydd av värdefull natur.

3.2 Utskottets tidigare bedömningar

Utskottet konstaterade att regeringen föreslog anslagsförstärkningar inom det miljöpolitiska området och att tre anslag avvecklats under 2019. Utskottet önskade liksom tidigare understryka vikten av en rapportering av hur medlen har använts och framför allt av hur olika insatser har bidragit till att nå de uppsatta målen.

3.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Gruppen konstaterar att regeringen även i år har föreslagit anslagsförstärkningar inom det miljöpolitiska området. Därför menar gruppen att det är än mer angeläget att regeringen rapporterar hur medlen har använts och framför allt hur olika insatser har bidragit till att nå de uppsatta målen i kommande resultatredovisningar.

4 Begränsad klimatpåverkan

4.1 Mål

Miljö kvalitetsmålet innebär att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Arbetet med att nå målet ska ske på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att nå det globala målet.

Den bedömningsgrund som används för att redovisa resultaten inom området för miljö kvalitetsmålet är:

Den globala medeltemperaturökningen begränsas till långt under 2 grader Celsius över förindustriell nivå och ansträngningar görs för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius över förindustriell nivå. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål.

4.2 Regeringens resultatredovisning

Avsnitten som berörs i denna del benämner regeringen Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder, Resultatredovisning samt Analys och slutsatser.

4.2.1 Redovisningens struktur

I avsnitten används preciseringen av miljökvalitetsmålet som bedömningsgrund. Som komplement redovisas indikatorerna Global medeltemperatur och Växthusgasutsläpp per sektor i form av diagram. Indikatorerna som dessutom redovisades förra året som diagram – Historiska utsläpp, referensscenario och indikativ målbana samt Beviljande stödbelopp per åtgärdskategori i Klimatklivet – har tagits bort. Därutöver kommenteras ytterligare indikatorer i text, t.ex. Konsumtionsbaserade utsläpp i Sverige och i andra länder. En hänvisning görs också till en mer detaljerad redovisning i bilagan Klimatredovisning. Annan statistik tas upp för att redovisa resultat från insatser och särskilda satsningar. Därutöver redovisas beskrivningar av vilka insatser som genomförts.

4.2.2 Redovisade resultat och bedömningar

Regeringen bedömer att trenden är negativ och att nuvarande beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljökvalitetsmålet. Inte heller det internationella samarbetet ger tillräcklig effekt.

Den globala utvecklingen är negativ i förhållande till miljökvalitetsmålets precisering

De senaste decennierna har den globala genomsnittliga medeltemperaturen stigit. De globala utsläppen av växthusgaser är nu ca 50 gigaton koldioxidekvivalenter årligen, vilket är 50 procent högre än 1990. För att hålla den globala uppvärmningen under 1,5 grader behöver dessa utsläpp halveras till 2030.

I Sverige minskar utsläppen men inte i tillräckligt hög takt

Utsläppen av växthusgaser uppgick i Sverige under 2018 till 51,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Utsläppen för 2018 är ca 1,8 procent lägre jämfört med 2017. När det gäller klimatpåverkan från svensk konsumtion leder cirka två tredjedelar av den till utsläpp i andra länder.

Ytterligare insatser krävs för att etappmålen ska nås

När det gäller det mest långsiktiga etappmålet, som innebär att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären, bedömer regeringen att beslutade insatser inte räcker för att nå målet i tid. Etappmålet till 2020 innebär att utsläppen 2020 bör vara 40 procent lägre än utsläppen

1990 för de verksamheter som inte omfattas av EU ETS (systemet för handel med utsläppsrätter). Etappmålet har ännu inte uppnåtts, men regeringen bedömer att målet kommer att nås. Målen för 2030 och 2040 innebär att utsläppen bör vara minst 63 procent lägre 2030 och minst 75 procent lägre 2040, jämfört med 1990 års nivåer. Högst 8 respektive 2 procentenheter av dessa utsläppsminskningar får ske genom kompletterande åtgärder. Regeringen bedömer att etappmålen till 2030 och 2040 inte kommer att nås med befintliga styrmedel och åtgärder. Etappmålet för inrikes transporter innebär att växthusgasutsläppen från inrikes transporter (utom inrikes luftfart som ingår i EU ETS) senast 2030 ska ha minskat med minst 70 procent jämfört med 2010. Under 2018 minskade utsläppen från inrikes transporter, utom inrikes flyg, med 2 procent. Regeringen bedömer att etappmålet inte kommer att nås med befintliga styrmedel.

Den klimatpolitiska handlingsplanen central del i det nationella klimatarbetet

I december 2019 överlämnade regeringen för första gången en klimatpolitisk handlingsplan.¹⁷ Handlingsplanen innehåller över hundra åtgärdsförslag och tar ett helhetsgrepp om hur utsläppen ska minska i hela det svenska samhället. Det handlar om både sektorsövergripande åtgärder och åtgärder inom specifika sektorer. En central del i handlingsplanen är att ökade ansträngningar ska göras för att integrera klimatpolitiken i alla relevanta politikområden. För att samordna och inrikta det pågående genomförandet av handlingsplanen har regeringen inrättat ett klimatkollegium inom Regeringskansliet.

Genom anslaget 1:16 Klimatinvesteringar har regeringen fördelat stöd till klimatinvesteringar på lokal och regional nivå i hela landet. I mars 2020 hade totalt över 3 300 projekt beviljats stöd, på sammanlagt 5,5 miljarder kronor. Enligt Naturvårdsverkets beräkningar minskar klimatinvesteringarna utsläppen med motsvarande drygt 1,5 miljoner ton koldioxid per år framöver. Det motsvarar nästan 3 procent av Sveriges samlade utsläpp av växthusgaser.

Den 1 juli 2018 infördes bonus–malus-systemet (anslaget 1:8 Klimatbonus), som ger en klimatbonus till lätta fordon med låga utsläpp av koldioxid. Under 2019 nyregistrerades drygt 45 000 nya klimatbonusfordon. Mellan åren 2018 och 2019 ökade antalet nyregistrerade elbilar med över 120 procent. Enligt regeringen innebär det ökade antalet klimatbonusbilar att anslaget 1:8 Klimatbonus behöver förstärkas mellan åren 2021–2023.

Antalet utbetalade premier för elbussar (anslaget 1:17 Klimatpremier) ökade under 2019. Sedan premien infördes i juli 2016 har Statens energimyndighet beviljat premier till sammanlagt 259 bussar, till en summa av 128 miljoner kronor. Energimyndigheten bedömer att bussarna över sin livstid bidrar till minskningar av utsläpp på motsvarande 181 tusen ton koldioxid. Premiens effekter utvärderas av Energimyndigheten.

¹⁷ Prop. 2019/20:65.

Inom ramen för Industriklivet (anslaget 1:19 Industriklivet) har Statens energimyndighet beviljat stöd till bl.a. ett flertal genomförbarhetsstudier och forsknings- och innovationsprojekt. De projekt som fått stöd genom Industriklivet t.o.m. mars 2020 uppskattas av Energimyndigheten ha en sammanlagd potential att minska växthusgasutsläppen med knappt 9 miljoner ton koldioxidekvivalenter och fånga in och lagra ca 2 miljoner ton biogena utsläpp, vilket bidrar till negativa utsläpp.

Inom EU och på internationell nivå krävs höga klimatambitioner

Vid Europeiska rådets möte i december 2019 enades EU:s stats- och regeringschefer om målsättningen att EU ska vara klimatneutralt till 2050. Rådet beslutade i mars 2020 om en långsiktig strategi för minskade växthusgasutsläpp som svarar mot Parisavtalet.

I december 2019 presenterade Europeiska kommissionen den s.k. europeiska gröna given. Det är en färdplan för att göra Europa till världens första klimatneutrala kontinent. I mars 2020 presenterade kommissionen ett förslag om en europeisk klimatlag med ett ramverk för att nå målet om klimatneutralitet i EU till 2050.

Regeringen har tidigare konstaterat att EU:s utsläppsmål till 2030 behöver skärpas från minst 40 till minst 55 procent lägre utsläpp, jämfört med 1990 års nivåer, för att EU:s klimatpolitik ska vara i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål. Regeringen bedömer att förändringen av EU ETS, som beslutades 2017, inte var tillräcklig för att styra mot ett skärpt 2030-mål och klimatneutralitet 2050. Regeringen bedömer vidare att annulleringen av överskott från sektorerna inom ESD har gett en viktig signal inom EU om att Sverige genomför sin ambitiösa klimatpolitik. Annulleringen innebär att utsläppsutrymmet inom EU och enligt Kyotoprotokollet minskas permanent.

Det svenska överskottet av utsläppsenheter under EU:s ansvarsfördelningsbeslut (ESD) uppgick till 5,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter för 2017. Överskottet har tagits bort för att minska utsläppsutrymmet.

Vid FN:s internationella klimatförhandlingar (UNFCCC) i Madrid, Spanien, (COP 25) i december 2019 fortsatte förhandlingarna om regelverket för genomförande och uppföljning av Parisavtalet (den s.k. regelboken). Fokus i det internationella klimatarbetet flyttas alltmer från förhandling till genomförande av Parisavtalet. Regeringen har därför gett Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram en genomförandeplan för Parisavtalet och dess underliggande beslut.

I september 2019 genomförde FN:s generalsekreterare ett högnivåmöte om klimatambitioner – Climate Summit. Inför mötet initierade Sverige tillsammans med Indien en ledarskapsgrupp för att skynda på industriomställningen. Gruppen samlar i dag 28 medlemmar. I det nordiska samarbetet stärktes fokus på klimat genom den deklaration om koldioxidneutralitet som statsministrarna antog i januari 2019. I augusti 2019 antog statsministrarna även en ny nordisk

vision till 2030, som innebär ett ökat fokus på ett grönt Norden och ett ökat nordiskt klimatsamarbete.

Investeringarna inom anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar genomförs av Statens energimyndighet och förväntas sammanlagt generera utsläppsminskningar på motsvarande 33,5 miljoner ton koldioxidequivivalenter. Av dessa hade 26,9 miljoner ton utfärdats och levererats vid årsskiftet 2019/20, varav 22,3 miljoner ton har annullerats och delvis rapporterats som klimatfinansiering. Anslaget bidrar till att uppfylla etappmålen för klimat samt internationella klimatåtaganden och till att utveckla och stödja internationellt klimatsamarbete under Parisavtalets artikel 6, som möjliggör frivilligt samarbete mellan parter för genomförande av nationellt fastställda bidrag.

Åtgärder för klimatanpassning vidtas i enlighet med strategin

Arbetet med klimatanpassning har enligt regeringen utvecklats betydligt. Myndigheternas insatser bidrar till att anpassningsåtgärder vidtas inom olika verksamhetsområden. Detta sker i enlighet med målsättningen i den nationella strategin för klimatanpassning.¹⁸ Enligt regeringen är nuvarande åtgärder otillräckliga och det behövs fortsatt kraftiga åtgärder för klimatanpassning för att nå regeringens mål om ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar.

4.3 Utskottets tidigare bedömningar

4.3.1 Tidigare bedömningar om redovisningens struktur

Utskottet såg positivt på att regeringen i avsnittet om analys och slutsatser kommenterade att åtgärder för att minska utsläppen och anpassa samhället till utsläppens påverkan har effekter på andra områden. Sådana kommentarer är i enlighet med riksdagens önskemål. I det aktuella fallet uppgav regeringen att t.ex. fattigdomsbekämpningen påverkas.

4.3.2 Tidigare bedömningar om resultat

Utskottet noterade att regeringen uppgav att Naturvårdsverket i en rapport redovisat indikatorer och mätmetoder för konsumtionsbaserade utsläpp av klimatgaser. Regeringen hänvisade till bilagan med klimatredovisningen för uppföljningen på en detaljerad nivå. Inget av de förslag till kompletterande indikatorer som togs upp i Naturvårdsverkets rapport användes i resultatredovisningen eller i bilagan med klimatredovisningen. Utskottet ansåg att regeringen borde överväga att använda någon eller några av de omnämnda indikatorerna i Naturvårdsverkets rapport för att bättre följa upp de konsumtionsbaserade utsläppen.

¹⁸ Prop. 2017/18:163.

Utskottet noterade att det enligt bilagan till utgiftsområde 20 (bilaga 1 Klimatredovisning) skulle införas en obligatorisk klimatdeklaration vid köp av flygresor, och utskottet såg fram emot en uppföljning av den åtgärden. Utskottet noterade också att regeringen, enligt klimatredovisningen, tillsatte utredningar för att minska utsläpp från flyg. Utskottet ansåg att det vore värdefullt om regeringen även i resultatredovisningen skulle kunna redovisa eller åtminstone hänvisa till de specifika åtgärder som har vidtagits för att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp i andra länder som orsakats av vår svenska konsumtion.

4.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

4.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Ännu fler resultat kopplar till målet

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen välkomnar att ännu fler resultat än tidigare tydligare kopplar till målen, dvs. att åtgärderna är beräknade eller bedömda att generera en viss mängd utsläppsminskningar.

Gruppen påminner samtidigt om att det i kommande budgetpropositioner är viktigt att regeringen fortsätter att redovisa resultat så snart som möjligt för samtliga insatser. Om det inte finns någon resultatredovisning för en viss insats blir det enligt gruppen svårt att bedöma om insatsen har bidragit till att uppfylla målen.

4.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

Effekter på andra områden saknas i årets redovisning

Gruppen saknar i år kommentarer om effekter på andra områden. Därför önskar gruppen att regeringen ser över möjligheten att kommentera effekter på andra områden, eftersom sådana kommentarer är i enlighet med riksdagens önskemål. Gruppen noterar att regeringen i år har publicerat en miljöbilaga, som bilaga till finansplanen, i syfte att belysa perspektiv som inte behandlas mer utförligt i resultatredovisningen i utgiftsområde 20. I år fokuserar bilagan på hur klimatförändringarna kan påverka makroekonomin.

Fortfarande viktigt att det klimatpolitiska ramverket följs upp

Gruppen är fortsatt positiv till det klimatpolitiska ramverket för Sverige och anser fortfarande att det är viktigt att ramverket följs upp. Gruppen noterar att det har tillkommit fyra nya etappmål som ännu inte har kunnat följas upp. Gruppen anser att det är önskvärt att regeringen följer upp dessa etappmål och redovisar resultatet för insatserna som genomförts för att nå dessa etappmål, så snart det är möjligt.

Tydligare hänvisning till avsnitt i bilagan om åtgärder för att minska konsumtionsbaserade utsläpp i andra länder önskas

Gruppen konstaterar att regeringen har reducerat redovisningen av klimatpåverkan från svensk konsumtion under miljö kvalitetsmålet, och i stället hänvisar regeringen till bilagan med Klimatredovisningen för en mer detaljerad redovisning av bl.a. utsläppsutvecklingen, scenarier och målen. I bilagan redovisar regeringen styrmedel för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen i andra länder i avsnittet under kapitlet som handlar om Klimatpolitiska rådets rapport 2020. Dessutom redovisas i bilagan en lista med några av de klimatåtgärder som föreslås i budgetpropositionen för 2021 med exempel från flera utgiftsområden. Gruppen anser att det vore värdefullt om regeringen på ett tydligare sätt kunde hänvisa till dessa avsnitt i bilagan.

5 Giftfri miljö

5.1 Mål

Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö innebär att

- förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden
- halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar
- halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

De bedömningsgrunder som används utgörs av preciseringarna¹⁹ av målet, vilka är

- den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen
- användningen av särskilt farliga ämnen
- oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper
- förorenade områden
- kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsofarliga egenskaper
- information om farliga ämnen i material, kemiska material, produkter och varor.

En särskild strategi²⁰ för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet antogs av riksdagen i mars 2014. Syftet var att ge tydlig prioritet åt insatser inom områden där det fanns ett stort behov av åtgärder för att öka takten så att målen nås. Strategin bestod av åtta etappmål för farliga ämnen, varav följande tre etappmål med målår 2020 fortfarande är aktuella:²¹

- Information om farliga ämnen i varor
- Utveckling och tillämpning av EU:s kemikaliereregler

¹⁹ Preciseringarna presenteras här på rubriknivå. För att läsa preciseringarna i fulltext, se webbplatsen sverigesmiljomal.se.

²⁰ Prop. 2013/14:39, bet. 2013/14: MJU13, rskr. 2013/14:185.

²¹ Se tabell 3.1 i budgetpropositionen för 2021 utg.omr. 20 s. 14.

- Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning.

5.2 Regeringens resultatredovisning

5.2.1 Redovisningens struktur

Regeringen tydliggör inte längre de kopplingar som finns mellan miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och Agenda 2030-målen.

Underrubrikerna i avsnittet utgörs inte längre av bedömningsgrunderna. Istället är rubrikerna mer övergripande och talande. Som komplement till bedömningsgrunderna redovisar regeringen indikatorn Efterbehandlingsåtgärder som pågår eller är avslutade i ett diagram. Indikatorn Miljögifter i modersmjölk och blod som redovisats i förra årets resultatredovisning har inte uppdaterats och redovisas därför inte i år, enligt regeringen. På miljömålsportalen redovisas förutom dessa två indikatorer ytterligare tre indikatorer²² för att följa upp miljö kvalitetsmålet. Regeringen redovisar vad handlingsplanen för en giftfri vardag har bidragit till och lämnar en bedömning av etappmålen i avsnittet om analys och slutsatser. Regeringen beskriver i resultatredovisningsavsnittet även vilka insatser och åtgärder som har genomförts samt i flera fall även vilka resultat dessa har lett till.

5.2.2 Redovisade resultat och bedömningar

Regeringen bedömer att det inte går att avgöra om trenden är positiv eller negativ och att nuvarande beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljö kvalitetsmålet. För etappmålen om information om farliga ämnen i varor, utveckling och tillämpning av EU:s kemikaliereregler och ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning bedömer regeringen att förutsättningarna för att nå målen har förbättrats de senaste åren men att det krävs ytterligare åtgärder. Inget av etappmålen bedöms kunna nås i tid.

Sverige har arbetat för att minska den sammanlagda exponeringen av kemiska ämnen och användning av särskilt farliga ämnen

Halterna av flera välkända särskilt farliga och sedan länge förbjudna eller begränsade miljögifter minskar. Det visar enligt regeringen att begränsningar och förbud har effekt. För ämnen som bryts ned långsamt och som redan är spridda i varor, byggnader och miljö och ansamlas i levande varelser sker dock minskningen långsamt. Halterna av avsiktligt bildade ämnen som dioxin minskar långsamt men är fortfarande så höga att de innebär en risk för hälsan och miljö.

²² Allergiframkallande kemiska produkter, Farliga ämnen i slam och Växtskyddsmedel i ytvatten.

Fler förorenade områden åtgärdas

I dag bedöms drygt 1 100 av de totalt 85 000 inventerade förorenade områdena utgöra mycket stor risk för miljö och människors hälsa, dvs. riskklass 1. Ytterligare ca 7 900 områden bedöms utgöra stor miljö- och hälsorisk (riskklass 2). Under 2019 pågick totalt 1 575 efterbehandlingsinsatser i Sverige (för båda riskklasserna) och det totala antalet åtgärdade områden uppgick i december 2019 till 642. Under 2019 var 26 procent av riskklass 1- och 2-objekten åtgärdade, vilket innebär att 74 procent återstår för att uppnå preciseringen om förorenade områden.

Regeringen uppger att saneringsarbete återstår för att förorenade områden ska vara åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön. Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden används för att kunna åtgärda förorenade områden där ingen kan hållas ansvarig. De statligt finansierade åtgärderna (helt eller delvis finansierade) har ökat successivt från 77 pågående åtgärder under 2018 till 91 pågående åtgärder under 2019. Antalet åtgärder ökar stadigt bl.a. tack vare ett ökat anslag. Under 2019 avsattes totalt 693 miljoner kronor för att åtgärda förorenade områden. Under 2019 utnyttjades anslaget till 98 procent. Av detta gick ca 90 miljoner kronor till åtgärder för att minska spridningen av föroreningar till havs- och vattenmiljö, särskilt för sanering av förorenade sediment i havs- och inlandsvatten. Nästan 160 miljoner kronor beviljades till att sanera mark för att bygga bostäder. Ett av flera exempel är Norrköpings kommun, som beviljades 32 miljoner kronor i bidrag till sanering av ett förorenat gammalt kolkajsområde, vilket har gjort det möjligt att bygga omkring 600 nya bostäder.

Regeringen kommenterar att satsningen på avancerad rening av avloppsvatten har bidragit till att minimera utsläppen av läkemedel till miljön. Det statliga stödet bidrar till att öka takten för installation av avancerad rening av läkemedelsrester. Det krävs dock enligt regeringen åtgärder i hela livscykeln för att minska utsläppen.

Kunskap och information om skadliga ämnen bidrar till att hantera risker för människors hälsa och miljön

Regeringen uppger att handlingsplanen för en giftfri vardag och de medel som har avsatts för detta arbete har bidragit starkt både till att öka kunskapen om ämnen, till begränsningar av skadliga ämnen och till att stärka varutillsynen. Handlingsplanen har också enligt regeringen bidragit till att Sverige kunnat vara ett av de allra mest aktiva länderna inom kemikaliekontroll i EU. Regeringens satsning på stärkt kemikaliearbete inom EU och globalt under 2020 bidrar bl.a. till arbetet med en giftfri vardag.

EU-kommissionen har granskat ändamålsenligheten och funktionen av all kemikalielagstiftning (utom Reach). I juni 2019 konstaterade kommissionen att de åtgärder som införts i lagstiftningen bidrar till skyddet för människors hälsa och miljön men att det finns ett antal områden som behöver utvecklas.

Regeringen delar denna bedömning. Kunskapen om effekter av den sammanlagda exponeringen för farliga kemiska ämnen är fortfarande mycket begränsad. Den sammanlagda exponeringen hanteras normalt inte heller i dagens lagstiftning, som i huvudsak är inriktad på exponering för enskilda ämnen i vissa användningar. Steg har tagits inom EU för en gruppvis bedömning av ämnen, t.ex. för ämnesgruppen PFAS, men även här återstår arbete att göra för att säkerställa skyddet för människors hälsa och miljön.

5.3.1 Tidigare bedömningar om redovisningens struktur

Utskottet välkomnade att regeringen redovisade vad man gjort med anledning av tillkännagivandet om teknik för att hantera föroreningar i vattenreningsverk. Utskottet ansåg dock att det hade varit bra om regeringen i samband med detta även kommenterade riksdagens tidigare, ännu inte slutbehandlade, tillkännagivande om att främja utvecklingen av avancerad vattenrening och om att utreda om det på sikt bör införas krav på avancerad vattenrening vid de reningsverk där sådana krav ger störst miljönytta. Det framgick inte av resultatredovisningen, men utskottet noterade att den utredning regeringen tillsatt med anledning av tillkännagivandet om hantering av grupper av kemiska ämnen skulle komma att presenteras i november 2019. Utskottet såg fram emot att ta del av regeringens förslag till åtgärder med anledning av utredningen.

I samband med att regeringen redovisar resultat och sin bedömning av etappmålen skulle det enligt utskottet vara bra om regeringen även nämner den särskilda strategin för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och resultatet av de åtgärder som vidtagits för att uppnå etappmålen.

5.3.2 Tidigare bedömningar om resultat

I förra årets uppföljning liksom tidigare ansåg utskottet att EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål Giftfri miljö. Utskottet såg positivt på att Sverige är aktivt i arbetet med åtgärder för reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU. Det var enligt utskottet också positivt att Sverige gentemot EU prioriterar sådana ämnen som framför allt förekommer i varor som hanteras av konsumenter och som barn kan komma i kontakt med.

5.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

5.4.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Färre underrubriker

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen noterar att regeringen i årets redovisning tagit bort underrubrikerna som motsvarade preciseringarna av

miljökvalitetsmålet och i stället använt sig av ett fåtal talande underrubriker. Gruppen anser att det därför inte är lika lätt att följa utvecklingen av preciseringarna av miljökvalitetsmålet som tidigare. Gruppen anser att det är önskvärt om regeringen antingen återinför underrubriker som är kopplade till preciseringarna eller tydliggör vilka resultat som hänför sig till de olika preciseringarna för att underlätta läsningen.

Positivt med kommentarer till den redovisade indikatorn

Gruppen ser positivt på att regeringen i resultatredovisningen i år kommenterar indikatorn Efterbehandlingsåtgärder som pågår eller är avslutade. Gruppen konstaterar vidare att regeringen har valt att inte redovisa indikatorn Miljögifter i modersmjölk och blod, eftersom den inte uppdaterats sedan senaste redovisningen. Gruppen anser att det är önskvärt att indikatorn åtminstone kommenteras kortfattat i nästa års resultatredovisning oavsett om den är uppdaterad eller inte, eftersom den utgör en bedömningsgrund för regeringens bedömning av miljökvalitetsmålet.

Sparsam återkoppling kring tillkännagivanden

Gruppen noterar att regeringen kommenterar att satsningen på avancerad rening av avloppsvatten har bidragit till att minska utsläppen av läkemedel till miljön. Tillkännagivandet om att främja utvecklingen av avancerad vattenrening och om att utreda om det på sikt bör införas krav på avancerad vattenrening vid de reningsverk där sådana krav ger störst miljönytta,²³ är fortfarande inte slutbehandlat enligt regeringens skrivelse 2019/20:75. Vidare noterar gruppen att utredningen Framtidens kemikaliekontroll²⁴ presenterades i november 2019 och att den nu bereds i Regeringskansliet. Tillkännagivandet om hantering av grupper av kemiska ämnen²⁵ är således inte heller slutbehandlat, vilket framgår av samma skrivelse från regeringen.²⁶ Gruppen ser därför fram emot att ta del av regeringens förslag till åtgärder med anledning av utredningen.

Bedömning av etappmålen

Gruppen konstaterar att regeringen bedömer utvecklingen av de tre återstående etappmålen, som ingick i den av riksdagen antagna särskilda strategin för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Utöver regeringens bedömning skulle det enligt gruppen vara önskvärt om regeringen även förtydligade vilka ytterligare åtgärder som den anser behöver vidtas för att uppnå etappmålen.

²³ Bet. 2017/18:MJU11, rskr. 2017/18:171.

²⁴ SOU 2019:45.

²⁵ Bet. 2016/17:MJU7, rskr.2016/17:153.

²⁶ Skr. 2019/20:75.

5.4.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

EU-arbetet även i fortsättningen betydelsefullt

Gruppen anser fortfarande att EU-arbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå riksdagens beslutade miljö kvalitetsmål Giftpri miljö. Gruppen ser även positivt på att Sverige är aktivt i arbetet med åtgärder för reglering av hälsofarliga och miljöfarliga ämnen inom EU.

Önskvärt att fler resultat redovisas

Gruppen vill även i år påminna om att den ser fram emot att regeringen i kommande budgetpropositioner återkommer till riksdagen med en rapportering om hur medlen har använts och vilka resultat som har uppnåtts genom nya satsningar. Gruppen anser även att det är önskvärt att resultat av insatser och åtgärder som har genomförts redovisas i så stor utsträckning som möjligt.

6 Ett rikt odlingslandskap

Miljö- och jordbruksutskottet genomförde ingen uppföljning av resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap i förra årets budgetbetänkande. Därför redovisas inte några tidigare bedömningar under detta avsnitt.

6.1 Mål

Miljö kvalitetsmålet är att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljö värdena bevaras och stärks.

De bedömningsgrunder som används utgörs av preciseringarna²⁷ av målet, vilka är

- åkermarkens egenskaper och processer
- halter av föroreningar i jordbruksmarken
- odlingslandskapets ekosystemtjänster
- odlingslandskapets livsmiljöer och spridningsvägar som en del i en grön infrastruktur
- gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter knutna till odlingslandskapet
- bevarande av husdjurens lantraser och de odlade växternas genetiska resurser
- hotade arter och naturmiljöer
- främmande arter och genotyper

²⁷ Preciseringarna presenteras här i en förkortad form. För att läsa preciseringarna i fulltext, se webbplatsen sverigesmiljomal.se.

- genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade
- odlingslandskapets biologiska värden och kulturmiljövärden
- odlingslandskapets kultur- och bebyggelsemiljöer
- odlingslandskapets värden för friluftslivet.

6.2 Regeringens resultatredovisning

6.2.1 Redovisningens struktur

Regeringen tydliggör inte de kopplingar som finns mellan miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap och Agenda 2030-målen.

Det saknas underrubriker i årets redovisning. I resultatredovisningen förra året utgjorde preciseringarna underrubriker. Som komplement till bedömningsgrunderna redovisar regeringen indikatorn Populationsutvecklingen för 15 vanligt förekommande fågelarter i odlingslandskapet 1975–2019, i ett diagram. Diagrammet Populationsutvecklingen för de 12 svenska arter gräsmarksfjärilar som redovisades i förra årets resultatredovisning har tagits bort. På miljömålsportalen redovisas förutom indikatorn Fåglar och fjärilar fyra andra indikatorer²⁸ för att följa upp miljö kvalitetsmålet. I utgiftsområde 23 finns målet En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, och i det utgiftsområdet följer regeringen även upp utvecklingen inom jordbruket. Dock görs ingen hänvisning till detta i regeringens redovisning av miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.

Regeringen lämnar en bedömning av preciseringarna till miljö kvalitetsmålet i avsnittet om analys och slutsatser. Regeringen beskriver i resultatredovisningsavsnittet även vilka insatser och åtgärder som har genomförts samt i flera fall även vilka resultat dessa har lett till.

6.2.2 Redovisade resultat och bedömningar

Regeringen bedömer att trenden är negativ och att nuvarande beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljö kvalitetsmålet.

För åtta av de tolv preciseringarna för odlingslandskapet bedöms tillståndet vara godtagbart utifrån dagens kunskap. För de fyra övriga preciseringarna är tillståndet inte godtagbart, vilket drar ner den övergripande bedömningen av utvecklingen för miljö kvalitetsmålet. Dessa preciseringar rör gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter knutna till odlingslandskapet, hotade arter och naturtyper, odlingslandskapets biologiska värden och kulturmiljövärden samt kultur- och bebyggelsemiljöer. Sammanfattningsvis bedömer regeringen att tillståndet för den biologiska mångfalden i odlingslandskapet är den största utmaningen för att kunna nå miljö kvalitetsmålet.

²⁸ Betesmarker och slätterängar, Ekologisk produktion i slättbygd, Jordbrukets utveckling och Skördenivåer vårkorn och höstvetete.

Den långsiktiga minskningen av åkerarealen i landet fortsätter. Mellan 2018 och 2019 ökade arealen välhävdade naturbetesmarker med drygt 4 000 hektar och ängsmarkerna med nästan 2 000 hektar. Jordbruksverket bedömer att den markanta ökningen av hävdad areal ängs- och betesmarker mellan åren 2018 och 2019 varit en effekt av torkan 2018 då brist på djurfoder var påtaglig. Torkan hade också stor påverkan på djurhållningen med en minskning av antalet med 40 000 nötkreatur. Jordbruksverket bedömer att nedgången var en effekt av minskad tillgång på vinterfoder.

Under 2018 beslutade regeringen att blommande träda ska vara en egen åtgärd inom kraven om ekologiska fokusarealer under gårdsstödet, vilket bl.a. kan gynna vilda pollinatörer och andra insekter. Arealen blommande träda ökade under 2019 till 1 170 hektar och Jordbruksverket bedömer att den potentiella arealen för blommande träda är betydligt större.

Jordbruksverket anger att i utpräglade slättbygder har andelen mark med ekologisk odling av den totala åkerarealen ökat från 8 till 13 procent under perioden 2009–2018. Detta bidrar till en ökad variation i slättbygdslandskapet, vilket är gynnsamt för den biologiska mångfalden.

Lunds universitet har fortsatt uppföljningen av antalet individer av fågelarter som är vanliga i odlingslandskapet. Den långsiktiga utvecklingstrenden är fortsatt negativ men under de senaste åren har avtagandet av antalet individer av de studerade fågelarterna bromsat något. Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet redovisar i rapporten Rödlistade arter i Sverige 2020 att 1 636 rödlistade arter huvudsakligen förekommer i odlingslandskapet, vilket motsvarar 34 procent av de rödlistade arterna.

Den övergripande analysen för regeringens arbete är att för att nå en gynnsam utveckling för de arter som är knutna till odlingslandskapet är det enligt regeringen viktigt med fortsatt hävd och restaurering av ängs- och betesmarker, en grön infrastruktur med variationsrika inslag av småbiotoper och andra livsmiljöer. Förutsättningen för detta är enligt regeringen ett livskraftigt jordbruk i Sverige som bedrivs på ett sätt så att odlingslandskapets natur- och kulturmiljöer kan stärkas.

6.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

6.3.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Underrubriker saknas

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen noterar att regeringen i årets redovisning har tagit bort underrubrikerna som motsvarade preciseringarna av miljö kvalitetsmålet. Regeringen har dock varit tydlig med hur den bedömer måluppfyllelsen av de olika preciseringarna i avsnittet med analys och slutsatser. Gruppen önskar dock att regeringen även underlättar läsningen för

resultaten kopplade till preciseringarna i resultatredovisningsavsnittet, t.ex. genom att återinföra underrubriker.

Positivt med bedömning av preciseringarna

Gruppen ser positivt på att regeringen förutom en bedömning av miljö kvalitetsmålet även lämnar bedömningar av de preciseringar som hör till miljö kvalitetsmålet.

Hänvisningar till utgiftsområde 23 önskas

Miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap har många kopplingar till resultatredovisningen för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Gruppen noterar att det inte finns några hänvisningar till exempelvis jordbrukets utveckling i utgiftsområde 23 i avsnitten med resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet. Gruppen anser därför att det är önskvärt att regeringen hänvisar till de indikatorer och/eller avsnitt som har kopplingar till utgiftsområde 23 där det är relevant.

6.3.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

Fler jämförelser över längre tid önskas

I avsnittet redovisar regeringen vid ett par tillfällen längre tidsserier, och vid flera tillfällen resultat för det gångna året jämfört med året innan, t.ex. när det gäller arealen välhävdade naturbetesmarker. Mot bakgrund av de förtydligade riktlinjer som tagits fram för resultatredovisningen anser gruppen att det är angeläget att regeringen utökar jämförelserna över en längre tidsperiod, t.ex. med minst tioåriga tidsserier.

Konsekvensanalys önskas

Utvecklingen av miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap är beroende av jordbrukets utveckling och möjligheterna att bo och leva på landsbygden, vilket regeringen kommenterar. Dock redovisar regeringen inga konsekvensanalyser på andra områden för insatser och åtgärder som vidtas inom miljö kvalitetsmålet. Gruppen anser därför att det vore önskvärt om regeringen kunde utveckla sådana analyser i kommande resultatredovisningar, t.ex. vilka effekter åtgärder inom miljö kvalitetsmålet har på livsmedelsproduktionen.

7 Ett rikt växt- och djurliv

Miljö- och jordbruksutskottet genomförde ingen uppföljning av resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv i förra årets budgetbetänkande. Därför redovisas inte några tidigare bedömningar under detta avsnitt.

7.1 Mål

Miljökvalitetsmålet är att den biologiska mångfalden ska bevaras och användas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska skyddas. Arter ska leva kvar i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

De bedömningsgrunder som används utgörs av preciseringarna²⁹ av målet, vilka är

- gynnsam bevarandestatus och genetisk variation
- påverkan av klimatförändringar
- ekosystemtjänster och resiliens
- grön infrastruktur
- genetiskt modifierade organismer
- främmande arter och genotyper
- biologiskt kulturarv
- värdefull tätortsnära natur.

7.2 Regeringens resultatredovisning

7.2.1 Redovisningens struktur

Regeringen tydliggör inte de kopplingar som finns mellan miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv och Agenda 2030-målen.

Underrubrikerna i avsnittet utgörs inte längre av bedömningsgrunderna. I stället är rubrikerna mer övergripande och talande. Som komplement till bedömningsgrunderna redovisade regeringen indikatorn Bevarandestatus för naturtyper och arter i art- och habitatdirektivet i budgetpropositionen för 2020, som uppdateras vart sjätte år i samband med rapportering enligt artikel 17 i nämnda direktiv. På miljömålsportalen redovisas förutom indikatorn Bevarandestatus för naturtyper två andra indikatorer.³⁰

Regeringen lämnar en bedömning av miljökvalitetsmålet men lämnar inte någon bedömning av måluppfyllelsen av de kvarvarande etappmålen i avsnittet om analys och slutsatser. Däremot återfinns bedömningen av etappmålen³¹ i tabell 3.1 i inledningen av kapitel 3 Miljöpolitik. Regeringen beskriver i resultatredovisningsavsnittet även vilka insatser och åtgärder som har genomförts samt i flera fall även vilka resultat dessa har lett till.

²⁹ Preciseringarna presenteras här i en förkortad form. För att läsa preciseringarna i fulltext, se webbplatsen sverigesmiljomal.se.

³⁰ Bevarandestatus för naturtyper, Rödlistade arter och Skyddad produktiv skog.

³¹ Skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden samt Kunskap om genetisk mångfald.

7.2.2 Redovisade resultat och bedömningar

Regeringen bedömer att trenden är negativ och att nuvarande beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljökvalitetsmålet.

Fortfarande negativ trend för arter och naturtyper

Under 2019 rapporterade Sverige status för de arter och naturtyper som finns i artikel 17 i EU:s art- och habitatdirektiv samt tillståndet för fåglar enligt artikel 12 i EU:s fågeldirektiv. Rapporteringen visar att de fågelarter som minskar mest är starkt knutna till jord- och skogsbrukslandskapen, t.ex. sånglärka respektive tofsvipa. Även arter i fjällen samt sjöfågelarter i Östersjön minskar.

Av Artdatabankens rapport³² som publicerades i april 2020 framgår att antalet rödlistade arter har ökat med 11 procent jämfört med förra rödlistan 2015. Motsvarande ökning ses för de hotade arterna. Andelen rödlistade arter av alla bedömda arter är 21,8 procent, vilket är högre än i tidigare rödlistor, där andelen pendlat mellan 18 och 20 procent. Förändringarna kan tolkas som en försämring av tillståndet i kombination med förbättrad kunskap om arternas status.

Under 2019 inrättades 217 nya och utökade statliga naturreservat på totalt ca 79 000 hektar värdefulla naturområden. Nyttjandet av naturresurser är ofta huvudorsaken till negativ påverkan på biologisk mångfald och ekosystem. När miljöaspekter ställs mot behov av att ta mark och vatten i anspråk så prioriteras ofta mer kortsiktiga ekonomiska intressen framför biologisk mångfald och en helhetssyn på ekosystemtjänster.

Kunskap krävs om ekosystemtjänsters funktioner

Åtgärder för att nå uppsatta miljömål kopplade till ekosystemtjänster är enligt regeringen inte tillräckliga. Många ekosystemtjänster kräver en försiktig förvaltning för att nyttjandet ska vara hållbart och för vissa tjänster är kunskapen enligt regeringen otillräcklig. Regeringen bedömer att det saknas ett tydliggörande och utvecklat arbete när det gäller arbetssätt, kommunikation, vägledning och uppföljning som också omfattar nyttan av ekosystemtjänster och grön infrastruktur, inklusive friluftsliv, och kopplingen till den biologiska mångfalden. De tätortsnära natur- och kulturmiljöerna är betydelsefulla för att människor ska förstå värdet av landskapet och den biologiska mångfalden. Dessa miljöer bidrar också till rekreation och folkhälsa. Det råder enligt regeringen fortsatt brist på statistik och underlag för att kunna bedöma tillståndet för den tätortsnära naturen.

Kommunikationssatsning om främmande arter

I Sverige finns ca 2 200 främmande arter, och det råder en hög eller mycket hög risk för att 257 utgör av dessa är invasiva, medan 53 arter bedöms vara

³² Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer – rödlistade arter i Sverige 2020.

potentiellt invasiva. I arbetet med EU-förordningen om invasiva främmande arter har EU-kommissionen utfärdat genomförandeförordningar med förteckningar över invasiva främmande arter av unionsbetydelse, där medlemsländerna ska göra utrotnings- eller hanteringsåtgärder. Av de totalt 66 arterna i förteckningarna finns 20 i Sverige, åtminstone sporadiskt.

Ökad tillgång till värdefull natur

Under 2019 publicerade Statistiska centralbyrån en rapport om gröna ytor och grönområden i Sveriges samtliga ca 2 000 tätorter. Rapporten visar att tillgången till sådana områden är relativt god för många invånare, men rapporten säger inget om kvaliteten på eller tillgängligheten till områdena.

Vid årsskiftet 2019/20 fanns det 5 085 naturreservat, varav 428 är kommunalt beslutade. Av dessa har 367 som syfte att tillgodose behovet av tillgång till områden för friluftsliv.

Inom lokala naturvårdssatsningar (Lona) finns 97 pågående projekt där 74 genomförs nära en tätort. Projekten kommer att innebära förbättrade förutsättningar i den tätortsnära naturen och för friluftslivet.

Förekomsten av en grön infrastruktur där olika genotyper, arter och ekosystem finns representerade i tillräcklig omfattning och kvalitet, är grundläggande. I det arbetet bedömer regeringen att de regionala handlingsplanerna om grön infrastruktur är viktiga planerings- och beslutsunderlag. Det saknas tillräcklig kunskap om nyttan av att arbeta utifrån ett landskapsperspektiv. Ny kunskap är inte tillräckligt införlivad i arbetet med kartläggning av ekosystemtjänster, och antalet aktörer behöver öka. Grön infrastruktur förväntas leda till utvecklade ekologiska samband i landskapet, att underlätta klimatanpassning samt att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Hållbar mark- och vattenanvändning är enligt regeringen inte möjlig om det inte upprätthålls och skapas motståndskraftiga ekosystem, gynnsam bevarandestatus för arter och naturtyper, stabila populationer och god genetisk variation, även i ett förändrat klimat. Det saknas enligt regeringen tillräcklig kunskap för att upptäcka och förutsäga vad som är effekter av klimatförändringar och vad som är effekter av dagens markanvändning. Likaså brister det i kunskap om olika miljö kvalitetsparametrar som markanvändning, ekologiska funktioner och processer samt olika naturtyper och arter inklusive deras genetiska variation. Det saknas riktat arbete mot invasiva främmande arter som ännu inte omfattas av EU-förordningen om invasiva främmande arter.

7.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

7.3.1 Gruppens iakttagelser och bedömningar av strukturen

Färre underrubriker

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen noterar att regeringen i årets redovisning har tagit bort underrubrikerna som motsvarade preciseringarna av miljö kvalitetsmålet och i stället använt sig av ett fåtal talande underrubriker. I avsnittet om analys och slutsatser kommenterar regeringen dessutom preciseringarna i en annan ordning. Därför anser gruppen att det är svårt att följa utvecklingen av varje precisering. Gruppen anser att det är önskvärt om regeringen antingen återinför underrubriker som är kopplade till preciseringarna eller tydliggör vilka resultat som hänförs till de olika preciseringarna för att underlätta läsningen.

Längre tidsserier önskas

I avsnittet redovisar regeringen inte några längre tidsserier, och jämförelser längre tillbaka i tiden är få. Gruppen önskar därför att regeringen ser över möjligheten att utöka redovisningen med längre tidsserier och fler jämförelser längre tillbaka i tiden.

Förtydliga bedömning av etappmålen

Bedömningar av etappmålen återfinns inte i de avsnitt som tillhör miljö kvalitetsmålet, utan endast i den övergripande tabellen till kapitlet. Gruppen efterfrågar därför ett förtydligande kring bedömningen av etappmålen i dessa avsnitt alternativt att en hänvisning görs till den övergripande tabellen.

7.3.2 Gruppens iakttagelser och bedömningar av resultaten

Många insatser redovisas utan något resultat

Regeringen redovisar många insatser utan att redovisa vad dessa insatser gett för resultat. Gruppen noterar också att det saknas en hel del statistik för att kunna följa upp preciseringen värdefull tätortsnära natur. Gruppen har förståelse för att det kan vara svårt att redovisa resultat av statliga insatser inom området men vill samtidigt peka på möjligheten att belysa utvecklingen av statliga resultat genom exempel, även om detta inte ger en fullständig bild.

Mycket arbete återstår för att nå miljö kvalitetsmålet

Gruppen noterar att regeringen bedömer såväl att nuvarande beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljö kvalitetsmålet som att etappmålet Skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden

inte kommer att nås. Det vore enligt gruppen därför önskvärt om regeringen i nästa budgetproposition nämner om den avser att vidta några åtgärder för att uppnå dessa mål och i så fall vilka.